

БОРИС АПРИЛОВ

ЧАСЪТ НА ИЗТОЧНИЯ БРИЗ
(разкази и новели)

Български писател, София, 1986 (първо издание)
редактор: Христиана Василева, рецензент: Боян Ничев

СВЕТЪТ

Всяка изтекла минута го убеждаваше, че не бива да съжالياва, задето се бе отклонил от групата и сега скиташе в неизвестното. Вече откриваше нещата сам и повечето пъти му се налагаше да гадае. От североизток подухваше прохладен слънчев вятър, къщите, хотелчетата и магазинчетата за сувенири искряха, градчето блестеше като скъпоценен камък върху гърдата на планината, а долу, много ниско и далече вдясно, с ранна пролетна радост, неуверено сияеше частица от Йонийско море. В залива лежаха няколко парахода и всичко бе тъй внезапно, така съвършено, че самоотлъчилият се от групата свали очилата си, прекъсна видението, потъна за малко в мъгла и накрая върна очилата на очите си с увереността, че се е излъгал, че такова нещо не може да бъде, но корабите се върнаха по местата си, планинската височина се изрази повторно, а градчето затрептя с тишината си, с двете си улици, безкрайния низ от туристически автобуси по паркинга и отделни лутащи се като него самотници или самотни двойки, които зяпаха ту към планината, ту към залива и не можеха да се нарадват, че са попаднали в това зашеметяващо сборище на оракули и история. Освен двете успоредни улици, други сякаш нямаше, имаше стълбища, ставаше въпрос само за изкачване и слизане, такава, изглежда, бе съдбата на местните хора – да се катерят към жилищата си и те се катереха къде с краката си, къде с магарета. Самоотлъчилият се от групата тръгна по стъпалата, срещна скромно облечени мъже и жени, кой знае защо, започна да ги поздравява, а те му отвръщаха с готовност и пак магарета; всекидневие то на градчето си течеше, ако и да се наричаше Делфи, въпреки неделния ден, въпреки туристическия бизнес и натъпканите със златни накити магазини, останали под него, при хотелите.

И колко много кич! А колко хубаво! Животът е немислим без своя кич. Ето и сега, стените са нашарени по най-преднамерен начин с черти и букви, смешно нарисувани чаши, дори една луна, чийто край е захван от дулото на бутилка, върху която е написано “уиски” на английски, сгрешено, разбира се, една буква липсва и тя е прибавено с друг цвят, изглежда, от някой весел турист. Всички Тулуз-Лотрекови шарки тук ти говорят само едно – че в този дом се намира нещо като кръчмичка. Защо пък де не влезе в тъкмо такова нещо? Той се вмъкна и потъна в смехотворна обстановка, но макар че всичко вътре беше по детски наивно, сервираха му точно туй, което си пожела – чаша студена рицина, вино с мирис и вкус на благородна смола. Голяма тигрова котка играеше с двете си тигрови котенца, върдаляха се в бяло слънчево петно, а мъжът и жената, собствениците на това предприятие, се разговаряха високо някъде в кухничката. Звънтяха чаши, шуртеше вода. Виното разтвори сърцето на посетителя, той се почувствува

щастлив, дълбоко в съзнанието му покълна оптимистичното чувство, че се намира точно на мястото си, че именно, ако се говори често за света, това е то светът – планината нагоре, заливът надолу и встрани, чашата пред него и... влизащата жена.

Може би скандинавка, може би на четирийсет, тънка и висока, с широко, отворено лице, по което като светлина бягаха хиляди дребни бръчици. Бръчиците красяха лицето ѝ, правеха го драматично, над него пламтеше чиста и гъста синкавобяла коса. Като видя котките, жената приклепна до слънчевия лъч и взе малките в ръцете си. По опънатия ѝ бял панталон премина токът на коравите ѝ километрични крака. Котката майка я изгледа с меланхолично диви очи”Това, което обичам в котките, е тяхната омраза”, каза жената. Може би думите бяха отправени към него. Във всеки случай тя не му каза нищо повече, нацелува животинчетата, върна ги на майка им и се оттегли при най-отдалечената маса. Поръча си уиски, не поиска нито лед, нито дяволи за разреждане, само огледа заведението, запали цигара и когато се попремести към слънчевата част на масата, той видя, че под спортната ѝ блуза напират малки твърди гърдички, които сякаш му казваха, че не са жадни нито за погледи, нито за опипване.

Повика собственика, за да си плати, очите на собственика гледаха към финансовия резултат на живота, под тях носят им служеше за дишане, а мустачките под носа кой знае за какво. Докато плащаше виното си, самотният човек, който се бе отлъчил от своята група, склонен да разсъждава повече, отколкото трябва, си помисли за миг, че цялото това неопикуемо с обикновени думи градче се състои все от такива хора, и какво? Какъв е в крайна сметка резултатът? Кое е по-важно – къщите с планината и заливът или хората? Какво от туй, че планината беше загадъчна, че Йонийското море поглеждаше с едно оченце към нея, че в древността тук се е подвизавал оракул, че наоколо има декоративни останки от тиранични храмове – тук гъмжи от хотелиери, гостилничари и златари, те се смесват с природата, една магма, от която се възхищават всички, и тогава къде му е смисълът, защо трябва да му се възхищаваме?

Виното го караше да мисли така. Той се изкачваше все по-нагоре, виждаше нови къщи и накрая откри трета улица, на тази трета улица слухът му долови черковно пеене, обърна се наляво и съгледа храм. Беше се озовал в задната му част, но богослужението кълтеше силно, отчетливо. Когато заобиколи храма и се озова пред лицето му, той се ухили – високоговорители. Влезе в сградата и потъна в полумрака ѝ; горящи свещи затрептяха пред очите му, старозаветни хора седяха в двете страни на залата – мъжете отляво, жените отляво, всички облечени празнично, всички притиснати от богослужението. Внезапно се сети за майка си, за баща си, пусна десет драхми в касичката, взе две свещи и ги запали. “Сине, много те моля, когато умра, запали по една свещичка за мен и баща ти някъде, някога; бъди спокоен, ние ще видим отгоре това и ще ти благодарим.” Когато запали свещите и се оттегли, в очите му блъвна сълза, беше си спомнил и за баща си, и за майка си и си помисли за другата измама: взаимоотношенията родители – деца. Стоеше прав, слушаше пеенето, отначало помисли, че е записано на лента, но като се огледа, видя в един кът пригласящите на свещеника. Тогава си помисли за свещеника. Боже, в каква бъркотия живеем! Трябваше да стои и да слуша, чашата вино щеше да се размие в кръвта му до последната си капка и нещата отново можеха да заемат местата си.

Ето че влезе и скандинавката, с нея станаха две бели петна в храма, съвсем драстични, почти всички богомолци се извърнаха и ги погледнаха. Стори му се, че скандинавката се олюлява, но от нея се излъчваше странен мирис на далечини, на рутина, на зряла красота и на него му се прииска да се приближи към ръката ѝ, да я погали.

Излезе от храма, бунтът му се утаяваше, той си каза, че всеки човек поотделно е глупав и неприятен, но всички хора взети заедно са мъдри и нравствени, че народът с планината дава добра сплав, че народът с морето дава добра сплав и че в крайна сметка все пак има смисъл и ако сега той се е отделил от групата си, може би е сбъркал, групата е видяла древните развалини, за които ставаше дума в проспекта на Балкантурист, а той не ги видя, вместо това видя малките саможиви гърди на една висока залутана уискимем, а малките саможиви гърди на въпросната уискимем едва ли могат да се мерят с древните развалини, с планината и със заливчето на Йонийско море, в което лежат параходи.

Бавно се спущаше надолу и ето че навлезе в улицата на богатите златарски магазини. Въпреки неделния ден всичко бе отворено, всичко, и той можеше да влезе, да посочи най-скъпото украшение във витрината, което струва колкото два мерцедеса, и да го купи, ако принадлежеше към богатите, които можеха да си позволят този каприз. Това го накара да се замисли за богатите. Какво, беше ли в крайна сметка щастлив Онасис? Беше, разбира се; който смее да твърди обратното, е лицемер; Онасис е бил един щастлив човек, всички богаташи са щастливи хора, по-щастливи от всички бедняци.

Групата му се трупаше до автобуса, той влезе и зае мястото си до прозореца, отсега нататък се превърна в единица от общата бройка. Моторът запали, трябваше му малко да загрее, преди да подгони километрите. Най-после каросерията се заклати, преди да тръгне, и в същия момент някой почука отвън. Беше скандинавката. Тя постави длан върху стъклото, сякаш показваше ръката си. Той извика и скочи на крака. Искаше да спрат, молеше се, но автобусът набираше скорост, ръката от стъклото изчезна, скандинавката тичаше известно време успоредно с автобуса, той викаше ли викаше, другите го гледаха учудено, не го разбираха, той го удари на молба и накрая зарева яростно, което отначало предизвика допълнително учудване, а после гръмогласен смях.

СТРАХ

Натиснах румпела и свих към селището; вятърът духаше добре, позволяваше да влезем в това неудобно пристанище и да си излезем спокойно, като на разходка. Все пак Маноли разбра какво целя и изскочи от кабината. Несъбуденото му още лице изразяваше мъглява решителност да се противопостави рязко на нещо, дори да вдигне ръка, да изкрещи или стисне някого за гърлото. Но изражението на моето лице пък беше спокойно, той се задоволи само с това да се оплаче. Изрази огорчението, че се подигравам с нрава му, накрая ме обяви за луд.

– Помисли – отвърнах уж кротко аз, – за три бутилки не ми се слиза до Созопол, това са пет мили.

– Но не взимаш предвид, че можем да се скараме, нали? – Тривиалната, но иначе привлекателна архитектура на лицето му бе загрозена от бръчка, изглежда главата му е тежала доста върху възглавницата. – На теб не ти минава през ума, че можем да се скараме.

– Преди да се скараме, помисли! И стига! Омръзна ми!

Може би сте чували за Маноли, разправял съм ви, но все пак да ви припомня: Маноли мрази едно селище, цялото, не само хората му, той мрази и децата, и къщите, заедно с дворовете, оградите и вратите, ведно с кокошките и яйцата на кокошките.

– Ще се изприщя! – заплаши той.

– Изприщи се!

– Не си човек!

– Не съм човек!

В интереса на истината е да река, че с този вятър можехме да влизаме и излизаме дори в ада, без да хвърляме котва, без да си играем с платната.

Демонстративно или не, Маноли се прибра в кабината. Останалото се разви нормално – свих край фара, направих поврат и обезветрих. Слава богу, там се въртеше някакъв софиянец, собственик на лодка, затова хвърлих котва далече от кея, така че моят ортак би трябвало да оцени жеста ми – да не се докосвам до презряното от него селище. Грабнах два празни сака и софиянецът ме откара до кея. Запътих се нагоре. Щом се изкачих, свих край градинката и погледна към “Ахасфер”. Маноли излезе от кабината и свали грота. Засмях се, очаквах да стори това, платното плющеше и безпокоеше съня му. После Маноли се извърна към селището и го заплю. Голям кеф ми достави, посмях се от сърце и почаках, но Маноли не се изплю повторно, а се прибра.

Селището, за което ви говоря, по него време бе претърпяло курортен бум, разцъфтя, напълни се с почивни станции, къмпинги и всички видове ресторанти. Жителите му наиздигаха малки хилтони, натъпкаха ги с легла, заградиха се с железни огради, нашариха ги, поставиха им пощенски кутии, ковани фенери, звънци и пластмасови изтривалки за крака, изпоназначиха се за продавачи в магазините, симбиозните учреденийца или в павилионите за сувенири. Там те нервираха летовниците с бавните си реакции и абсолютното си отсъствие както в широкия, така и в тесния смисъл на думата.

В този ден от късната пролет, за който ви говоря, разглеждах променените неща и се връщах с години назад, при тихите божи хорица, при техните обърнати с гръб към морето къщички, а точно тук пък, дявол да го вземе, морето се пъчи и позира до митични пясъчни плажове, начупени от шизофренични дюни, глигански гори и две кефалови реки.

Както предполагам, магазините се оказаха затворени; по тия часове работи само ресторантът. Тук се хранят ябанджиите, които трябва да приготвят селището за предстоящия сезон: мазачи, дърводелци, бояджии, паркетчии и управителите на почивните станции.

Интериорът на ресторанта е отвратителен, но тези крака са ми непознати, виждал съм ги и друг път да пристъпват по същия начин. Спомням си, тогава ги бях нарекъл п о р а з я в а щ и т е к р а к а. Посетителите на ресторанта гледат само тях. Разговарят, смеят се, разменят си и важни информации, но наблюдават само

тях; на идване към масата им ги посрещат, а на отиване ги изпращат с очи. Да, но не само краката; изглежда, познавам и лицето и, а косите ѝ горят, опустошават, докато очите охлаждат със зелената си апатия, която при друго осветление се превръща в сиво, но не е това сиво, за което си помислихте, а друго.

Масата ми се обслужваше от колежката ѝ, дебела и точна. Тя заяви, че разполагам само с две минути за поръчка, след малко затварят. И удари циферблата на часовника ми с пръст; с това тя породила у мен необяснимото намерение да захая пръста и да го изплюя на пода. Поръчах три бутилки, добавих десет соди, а за консумация на място – сто грама и кока-кола. Платих, останах сам. В ресторанта е хладно, можеш да се отпуснеш, вече няма защо да бързам. Освен това има и какво да се наблюдава: сервитьорката с дългите крака пристъпва като фламинго.

В момента се приближава към мен, мога да виждам коленете ѝ, това са колене! Какво ли няма в тях, дори гатанки, а има и виц.

– Добър ден.

– Добър ден.

– Сам ли сте?

– Ами – да.

– Позволявате ли да поседна? Вече приключих... Да, вие пак – водка!...

Виж ги, виж ги как се втрещиха.

– Ще им се възпалят очите.

– Ми кво да ги правя, прости хора, не видели.

– Мисля, че късата ви поличка е прекалено къса.

– Прав сте – засмя се тя, – казахте ми и по-рано, че вместо рокля нося апликация.

Къде ли съм го казвал? А цялото туй нещо ми е познато – от петите до косата.

– Освен това казахте... Чакайте, какво казахте тогава?... Да, казахте, че животът е порив.

– Знаете ли какво е порив?

– Не. И музикантите не можаха да ми обяснят.

– Кои музиканти?

– От ресторанта... Освен това казахте, че животът е една погрешна теория.

– Да – изчервих се аз, – и сигурно съм добавил, че някои напразно се стремят да го практикуват.

– Все такива неща – съгласи се тя. – Бяхте много приятен. Още не съм ви забравила. Сега пък ме викат. – Тя се изправи. – Но помните ли? В Бургас. Но вие, изглежда, не помните.

Отдалечи се. Защо да си блъскам главата, магнах с ръка, продължих да си пия, усещах се като пресъхнал, с Маноли бяхме готови да убием де що срещнем в морето за капка каквото и да е.

– Какво прави Маноли?

– Добре е.

Сервитьорката седна, все още загледана към касата, там бе дала някаква справка.

– Виж сега, виж какво върши простият човек – прошепна тя, – обясних му всичко и още проверява, още не може да пресметне... Къде е Маноли?

- Тук.
- С него изкарахме хубава любов... Тук ли, казахте?
- Долу.

Хубавото ѝ светло лице се терзаеше от обикновена човешка суетня на мисли, асоциации, предположения и догадки: – Какво значи долу?

- На пристанището.
- А, вие сте с лодката. Защо не го доведохте?

Подреждах моментите, измъквах се от абстрактните словесни структури, влизах в точните картини, бавно изплувах от мъглата и си спомних сума ти неща.

- Сега сме с друга лодка.
- Оная беше лоша – поклати глава момичето, – вонеше на нафта и риба.
- Отде знаете?
- Маноли ме заведе, там спяхме.
- Сега имаме и друга – рекох аз. – Не мирише, движи се само с вятър.
- Да, той казваше, че строите някаква, с платница.
- Платна – уточних аз. – Ветроход. Коста Никитов го направи.

Стресна ме смешното желание да доуточнявам, сякаш беше много важно, пред мен седеше същество, което дори и да иска, не може да поеме разговора, понеже е на стотици светлинни години от материята.

– Друг такъв мъж не съм срещала – изрече с чистота и мечтателност момичето, но стоеше като чуждо както в чистотата, така и в мечтателността. – Тъй си и останах лапнала по него. – Облегна се на масата. – Той не познава постоянните отношения, нали?

Моментът заприлича на критичен, би трябвало да отвърна нещо, може би от мен се чакаше нещо като отговор, но всичко можеше да се окаже неуместно, пък и рисковано.

- Така ми заяви – призна си момичето. – Освен ако е излъгал.
- Да е излъгал, не вярвам – казах. – Маноли не лъже.
- Значи е долу?
- Вие какво търсите тук? Нали сте в Бургас?

– Питай ме, че да ти кажа. – В нея имаше по нещичко от пухкавичкото, току-що излюпено пиленце и самотното розово облаче в утринния хоризонт. – Като се откъртих от Плевен и...

- От там ли сте?

– Не, аз съм от Русе, но като се откъртих от Русе, та – в Плевен. От Плевен – право във Варна. Варна – София. Погнаха ме за жителство – право в Бургас. Колко... една година и – право тук. Маноли защо не дойде с вас?

- Не иска.
- Защо не иска?
- Ще пукне, но няма да дойде.
- Я го повикайте. Кажете му, че съм тук. Сирма.
- Той мрази това място.
- Всеки случай, голям любовник.
- Дори се разсърди, че го докарах в това пристанище.
- Защо не го повикате?
- Това ви обяснявам.

– Да де, вие казахте... Но защо?
– Не може да понася тукашните хора.
– И аз не мога.
– Но сте тук.
– Не ги разбирам тия хора.
– Веднъж му се наложило да престои на пристанището три часа и повърнал.

– Браво на Маноли! Защо не го повикате?
– Май не чувате какво ви казвам. Обясних ви.
– Ами ако разбере, че го викам АЗ?
– Напрасно.
– Маноли е голям любовник, но не се задържа на едно място. Нали не се задържа?... Аз си поплаках малко де.

– Така ли?
– Такива сълзи направих. – Момичето показва какви, изглежда свикваше с крайбрежието, включваше се и в жаргона. – Маноли е... чакай, че отново ме викат. Какво бе, шефе, какво има? Не виждаш ли, че говоря с приятел? – Тя стана, поразправи се известно време с касиера и се върна. – Глей ти, да бъде долу и да не дойде. Кажете му, че работя тук.

– Това – да.
– Чакай, той не се ли е женил насам?
– Има подобно нещо.
– Точно тук, да! Тук се е женил.
– Баш да се е оженил, не вярвам.
– Моля ви се!
– Маноли не може да се ожени. И най-малкото – тук. Тукашните хора не го понасят, защото е обратното на тях.

– Голям мъж, нали? Косата му още ли е жълта?
– Единственият с жълта коса!
– Ще му пратя една бутилка.
– Ще ви наругае.
– Къде е сега?
– Сто пъти ви казах!
– Че защо не слезем?
– Какво?
– Да го видя.
– Това е друг въпрос.

Седнах на пейка сред кипарисите и се загледах в крайбрежната уличка. Там все още стояха на пост няколко стари къщи, пристанищното управление, популярната банка и складът – вехти сградички с дълбоко-нравствена външност, топли, скромни, като второстепенни герои от нашумяла пиеса.

Оле, каква дама!

Свършено завършени крака; понякога стават и такива неща, нелогични, но спонтанни – изведнъж току се появят не на мястото си, та чак не могат да се оценят както подобава; ставите и коленете на тези крака потръпваха гневно, над

тях тялото пружинираше, сякаш се готвеше да скочи някъде, може би в неизвестна планета, където му е мястото.

Слязохме мълчаливо на пристанището.

– Тази ли?

Яхтата лежеше самотно върху водата и се поклащаше с невидимото поклащане на морето.

– Туй не е ли гемия?

– Ветроход! – поясних аз. – Яхта.

– И в това нещо спите?

Огледах се за лодка, нямаше, а цели петнайсет метра ни дяляха от ветрохода.

– Маноли!

Маноли мълчеше.

– Маноли! – извика този път тя.

Най-напред се показа жълтата му косичка. Чак сега съзрях, че сънливото му лице беше брадясало и, да ви призная, Маноли за първи път не ми хареса.

– А!...

– Хей!

– Какво правиш тук?

– Търся те!

– Питам те какво правиш в това говняно село?

– Виж как ме посреща! – Сервитьорката търсеше помощ в погледа ми. – Кажете му!

– Престани да позираш! – изкрещях аз. – Момичето ти е дошло на гости.

Маноли се наведе, взе дългото въже и го хвърли към мен, после отпусна котвеното въже, а аз започнах да изтеглям яхтата към кея. Накрая се швартовахме като хората, прилепихме се до сушата.

– Тя не е глупава – започна да обяснява Маноли. Носеше я като хляб насущний от кея право в кокпита. Постави я седнала върху пейката. – Отначало пунтира, че е глупава, но после става умна.

– Кой ти казва, че е глупава? – смутих се аз.

– Не ми разправяй! Ще видиш, че не е глупава, макар че я смяташ за много глупава.

– Защо? – Сирма оправяше косите си. – И ти самият си ми казвал, че съм много глупава.

– Сега говоря на него!

– Жена като мачта! – Прекъснах неприятната част на разговора. – Постави я на яхтата и опъни платната на нея. Не разбирам защо ѝ се чупиш.

– Били сме едно към две! – Сирма бързаше да даде отговори на всичко. – Сякаш е важно.

– Това пък какво е?

– Понеже съм била на двайсет.

– Деветнайсет! – Зло куче се оказа Маноли, повтори веднага. – Деветнайсет!

– Твърдеше, че комбинациите едно към две били неубедителни.

– За да се изплъзне – рекох аз.

– А така! – Очите ѝ се напълниха с искри. – Кажете му го! Маноли, обичам те, разбери?... Тук мръсно ли е?

– Седни, не бой се.

– Къде ви е моторът?

– Работим без мотор.

– Ами, хайде де!

– Какво искаш?

– Да видя.

Маноли направи лице, с което сякаш ми заявяваше, че ей сега ще се хвърли в морето. Свих рамене. Беше ми безразлично. Той отиде до мачтата и започна да вдига грота. Аз пък се залових за стаксела. Вятърът напълни горните части на платната, изскочили над вълноломната стена. Отвързахме се и потеглихме бавно, но щом завихме край фара, източният ни пое, мачтата изпука от здраве и се връзахме в синьото убежище за душите ни. Верен на себе си, Маноли се извърна към селището и се изплю с отвращение.

– Понасяте ли морето? – обърнах се към кукличката аз.

– Не знам. – Сирма наблюдаваше върха на грота. – Сега ми е много добре.

– Маноли, пригответи кафе! – Но после се досетих: – Остави на мен.

– Не пия кафе.

– Тя не пие нищо – обясни Маноли.

– Много е хубаво! – извика момичето. – Къде отиваме?

– Където ни скимне.

– Искам навътре, много, да не се вижда брегът!

– Не може – намръщи се Маноли. – Ще вземе да падне вятърът и после как ще те върнем на работа?

– Не искам на работа.

Маноли ме погледна.

– Чули я?

– Маноли, заведи ме да видя колибата ти!

– Видя ли?

– Ще закъснеем наистина – намесих се аз. – Ще ни завари нощта.

– И какво? Светът ли ще свърши?

Момичето май бе родено за яхта, то веднага се превърна в нещо като нейна важна част. Седна върху кабината и се облегна на мачтата. Ако питате мен, бях доволен, че доставяме радост на едно бездомно същество. Освен това, изглежда, че сред морето и платната някои се поддават на божествената лудост. Нашата гостенка неочаквано се умълча, сякаш омъдря, забрави дори Маноли.

Това изненада съдружника ми. Маноли е хубав. Маноли е изобретение на природата със своето магическо, некъщно лице. Ръцете му са огромни и здрави, а плешките му – струва ми се, че плешките на Маноли си имат свой независим живот и собствена съдба, че няма на света жена, която би отказала да сложи длан върху тях. Малко пренебрегнат в момента, той бе развълнуван по особен начин, може би доволен, дори щастлив; изгаряше от стремеж да се изфука и в това отношение по нищо не се отличаваше от останалите моряци. Държеше здраво румпела и направляваше ветрохода по най-заядливия ъгъл срещу вълните, целеше да намокри лицето на момичето с пръски.

Навлизахме в широтата, промъквахме се в кристалната наранима хармония, мехурите на пияната се пукаха като цъфтеж и ни обсипваха с кислород, издутите платна напомняха на огромен сутиен, придържащ великолепните цицки на природата.

– Маноли, защо не ме вземеш със себе си?

Тишина.

– Ще те обичам винаги.

Тишина.

– Колкото щеш. Ако не щеш – няма да те обичам. Само ще ти прислужвам.

Тишина.

– Моля те.

– Вие никога не знаете кога да си отидете – обади се най-сетне съдружникът ми.

Сервитьорката замълча.

– Най-хитрото нещо на тоя свят са жените – увлече се подир мислите си Маноли. – Като лисиците, вмъкнат ли се в курника, вместо да лапнат едно пиле, изпотръшват всичко. – Никой не се засмя. Отново мълчание. След като мълчанието се проточи повече от допустимото, Маноли продължи, като сметна, че променя ориентацията на изказването си и в известна степен уж смекчава вулгарността си. – Жените не сте като хората, да дойдете да си хапнем и пийнем, а на сутринта да си отидете по живо по здраво, не, вие искате да перете, да кърпите, умирате да останете докрай.

– Защо не ме задържиш при себе си?

Момичето като че ли не бе чуло нито една от думите му.

Мълчание.

– Вече не ми се живее.

– Това е глупаво – рече Маноли.

– Не мога, Маноли.

– Заради селото ли?

– Изобщо.

– Наговори много лоши приказки. – Най-последно съдружникът погледна и към мен, може би търсеше помощ, но срещна затвореното ми жестоко изражение. – И си много лош човек, ако искаш да се самоубиваш... Ти защо не остана в Бургас, къде си хукнала?

– Не знам.

– А знаеш ли какво е за една сервитьорка да работи в “Интернационал”, а, кажи де – знаеш ли?

– Знам.

– Тогава защо напусна? Накъде си се насочила?

Мълчание.

– Какво те накара?

– Обичам те.

Слязох в кабината, бръкнах в сака и измъкнах една от бутилките. Не ми се пиеше, разбира се, смътно ми се струваше, че взимам бутилката в ръка, за да ударя с нея Маноли по главата. При подобни сцени с жени, които ги обичат, мъжете

стават пошло раболепни и слизат в един отвратително низш свят, по законите на неизвестната алотропия.

– Не изчезвай! – извика горе Маноли. – Не ме оставяй сам. Сирма трябва да стои на мястото си! – Разбирате ли, той крещеше на мен. – “Интернационал” е велик ресторант, тя не трябва да го напуска!

– Не мога – достигна до мен гласът на момичето. То най-после изплю камъчето: – Аз те търся.

– Аха, търсиш. И на колко други си бутнала, докато ме търсиш? За да сравняваш!...

– Обичам те!

Разкъсах металическата капачка на бутилката.

– Ако ги наредиш така... един до друг... аверите... ще стигне ли опашката до Русе?

Маноли плуваше в гнусна мъжка слуз.

– Ти разбираш ли, че те обичам?

– Багажа взе ли си?

– Нищо не ме интересува, аз те обичам.

– Глей сега... Да не се пошегува човек! – Излязох при тях и надигнах бутилката. – Ти чу ли ква стана? Нарочно споменах за багажа, а тя – веднага! Измервам ѝ акъла, а тя – моментално! Дори парцалите си зарязва.

Сметнах, че мигът е удобен да подам и на него.

– Не искам! – ядоса се той. – Майка му стара, готови сте по една рокля да тръгнете, само и само да... Съдружник, чу ли, готова е, веднага е навита да се ожени!... Това искаш, нали?

– Обичам те.

– Мааалко отпуснах и – хоп! Веднага!... Значи така, а? Сега да ти кажа ела в колибата, и идваш?

– Лош свят се увърта край мен.

– Идваш, нали?

– Много съм сама, Маноли!

– Ама идваш в колибата, нали?

– Ще те ударя! – намесих се най-после аз и му подадох настойчиво бутилката.

– Махни я! – Маноли блъсна бутилката. Такъв не съм го познавал никога.

– Не виждаш ли тук какво става? Готова е така, по рокля! Само да се набута в колибата! Сега да ѝ кажа идвай, и ще дойде!...

– Ти също не можеш без мен.

Маноли се изсмя, той пусна шкота, платната се обезветриха, гикът профуча над главите ни, въздушната струя удари този път ветрилата от другата страна, гротът се наля отново с вятър, след него стакселът, рязко легнахме на левия борд.

– Сега ще видим! – закани се несръчно и напълно по детски съдружникът ми.

– Не искам да се връщаме!

– ... Мога или не мога!

– Моля те!

- Дали мога, или не мога!
- Маноли!
- Да видим, мога ли, или не мога без теб!

Маноли не е лош човек, всеки знае това, лично аз смятам, че е чудесна, почти завършена личност, а за тогава бях почти сигурен, че всичко ще завърши добре. Затова не се и намесвах, бях схванал, че съдружникът ми, макар че в момента действуваше като жалка безформена плазма, не е равнодушен към момичето.

– Какво гледаш? – озъби ми се той. – Защо не ревнеш? Удари ме, цапни ме с нещо по главата, да разбера, че си ми приятел!

Безмълвно вдигнах бутилката към устата си, усещах неизчерпаеми сили да се справя в психологическата война ли да я наречеш, бъркотия ли, не знам.

– Докара ми тук два женски крака и, хайдеее!... Маноли!... Останалото – Маноли!

Щеше ми се да се изкискам, но и този път удържах.

– Все Маноли! Баламата! Глупака на глупаците!

Докато говореше, защото Маноли изрече и други неща, забелязах, че неусетно натиска румпела в обратна посока, но, когато вече бях сигурен, че ще правим нов поврът, яхтата се насочи към селището.

В очите ѝ бликнаха отблясъците на първите сълзи.

– Ще те обичам цял живот! Не знаеш какъв човек съм. Обичам те, разбери!

Приставането на Маноли, естествено, бе далеч по-майсторско от моето. “Ахасфер” докосна почти интуитивно кея. Очаквах, че на това място, в тези мигове ще се разиграе кулминацията на пиесата, за да приключи с неизбежния си хепиенд, но то какво стана, оказа се, че животът има неизчерпаеми по броя си ходове – сервитьорката с дългите крака, така както си носеше влагата в очите, неочаквано прекрачи борда и стъпи на паветата. Там се извърна към нас, цялата мокра от морски пръски и сълзи.

Отдалечавахме се бавно, ръцете ни тежаха от тишина, платната отново поеха въздушните струи над вълнолома, само с върховете си, но и това се оказа достатъчно за едно подобно проклето отдалечаване. Сирма стърчеше на кея, висока, едва сега съзрях колко бели бяха краката ѝ, с дълги прави коси – жена като мачта; забоди я на ветрохода и опъни на нея всичките си платна. Дори не се опита да играе на гордост и да побегне, нито пък да се моли, само стърчеше и гледаше своя Маноли, човекът, който за нея бе не само мъж, беше и бог.

Когато заобиколихме фаровата кула и поехме пътя си, нямаше как да не се обърна, не издържах. Сега момичето стърчеше на вълнолома и ни махаше.

– Е, това е жена! – издъхна Маноли.

Не му отвърнах, бях усетил непреодолимо желание да извърша поне някакъв жест, затова вдигнах ръка и започнах да махам.

– ТАКИВА жени харесвам! – извика Маноли.

Скочих до мачтата и започнах да махам енергично, докато накрая ми хрумна най-неочакваното – отвързах фала и спуснах флага на яхтата.

– Браво! – изненада се Маноли. – Как се досети?

Момичето тичаше по вълнолома, искаше да бъде с нас до края, чак докато завихме и изчезнахме зад буруна. Едва сега и Маноли реши да се извърне, трябваше да изпълни ритуала си към селището.

– Простак! – изревах в лицето му аз.

– Няма да плюя – рече кротко той. – Докато тя е там, вече няма да плюя.

Изчезнах в кабината, полегнах. През отворената вратичка видях как посегна към бутилката. Жълтата му косичка се ветрееше суетно, но лицето му, о, лицето му, почерняло от въпроси, всяка минута можеше да вземе някакво ново решение.

Да, но ние влязохме в Ропотамо и свалихме платната пред колибата му. Тук всичко си беше наред – същият хаос, същите осемстотин и петдесет предмета, един от друг по-невероятни; търкаляха се наоколо. Ритнах една тенджерка, Маноли продъни с юмрук един кашон. Седнахме и напълнихме чашите. Беше тихо, морският вятър поклащаше само върховете на дъбовете, клончетата се олюляваха бавно, замислено, натежали от божествена доброта.

– И красива, мръсницата! – Притискаше чашата към гърдите си. – Нали е много красива?

Обичам привечерните часове край реката. Седиш пред колибата на Маноли и си пиеш, пиеш си и наблюдаваш стихването на вятъра, водата се гланцира внезапно, острата зеленина на тръстиките избледнява, кефалчетата започват да подскочат, леко притъмнява, жабите още мълчат, тук-там писукат пиленца, младите листа въздишат, отдалечават се тираничните миризми на морето, вече дишаш благоуханията на Странджа.

След третата чаша се изправих, леко се подпрях на пейката, не казах нито дума, вмъкнах се в колибата и си легнах. Настъпи неимоверна тишина, чувах как комарите се блъскат в мрежата зад прозорчето.

А после започна гигантска пукотевица, голямо дрънчане избухна, предполагам, че Маноли шутираше де каквото му падне пред краката.

ЛОВЕЦЪТ НА ХАЦИЕНДИ

Автобусът минаваше край маслинови и слънчогледови насаждения, с други думи, пресичаше пространство от монотоние, равнина и неузряло юнско небе, ала човекът от седалка номер осем си беше измислил игра, за да не скучае; игра-капан, от нея не можеше да го откъсне дори филмът. В телевизионния екран бандата вече отмъкваше парите от сейфовете, но не това предпочиташе да гледа мъжът от седалка номер осем, а подлите бели петънца сред зелената листовина на слънчогледите. Автобусът неизбежно го приближаваше към петънцата, те се превръщаха в петна, а петната в хащиенди; зад високите хладни огради едва забележимо се подаваше простата архитектурна геометрия на сградичките, но преди той да надзърне в тайнството на жилищата, автобусът отминаваше, оставаше само илюзията и в това именно се състоеше капанът на играта – да се изчаква появяването на нови и нови хащиенди. Всяко бяло петно му говореше за самостоятелност и отдалеченост – поне три километра едно от друго – за уединение, за свобода: човекът е най-свободен, когато е сам. Колко песни за

хациенди! И колко ли нови щяха да бъдат измислени! Тези скромни земеделски жилища в неговата младост обещаваха приют за екзотичните му брожения. Сега пак му обещаваха нещо, но какво? Жестоко се отнасяше с него автобусът, така и не пожела да поспре до някоя от избродираните край пътя къщички и тяхната сърцевина щеше да си остане все така неразгадана, завинаги, до смъртта му, което всъщност не означаваше кой знае колко време.

С колекционирани градове мъжът от седалка номер осем си направи каламбур: толедокорсевилгранададрид. Тази словесна дъвка той бе завъртял между зъбите си, но, слава богу, другите трийсет и шест спътника не го чуха и нямаха основание да го сметнат за луд. А той, с хлапашко постоянство, характерно за такъв вид хора и подобни пътувания, продължаваше: тоledo-корсевил-гранададрид. Ако разполагаше по някакъв начин с исполински шейкър, в него непременно би нахвърлил тези пет града, една корида, едно скучно фламенко, един донкихот, един санчопанса, няколко католически катедрали, синагоги, арабски джамии, дворци, градини с фонтани, палми, хациенди, едно прадо, шепа елгрековци и пет хотела – всичко добре разбито и полято с херес, в малка крайпътна кръчмичка с бели покриви и ротативки.

Автобусът най-сетне влезе в поредната точка от програмата. Извън балдахина на климатичната инсталация на мъжа от седалка номер осем му се стори, че градът е олекнал от горещината и сега лети с мъртвешки вцепенение си палми във въздуха. Но студената катедрала погълна групата и въпросът с жегата се уреди. Колко много и все дебели зидове. Не полумрак, а мрак. Камък. Мрамор. Тежки кедрови кресла за знатни богомолци. Изнурителни дърворезби. Злато. Сребро. Железни решетки. Лишени от спомени за слънцето сводове. Пластове от време – можеш да ги пипнеш с пръст, ако ти стига смелост да протегнеш ръка. Респект. Учудване. Защо? По какви причини? Ами кръвта? Кръв, кръв, кръв... Канонични енигми. Власт. Жажда за власт. Себелюбие. Себеизтъкване. Страх. И пак страх. Много страх. Страхът е в основата на всичко. Страхуват се управляваните. Страхуват се управляващите. Мъжът от седалка номер осем усещаше студа между стените и ръждивата омара на страха, спотаена по ъглите, някъде превърната в плесен или – любимото на повечето хора понятие – патина.

Извърна се няколко пъти, огледа възможностите за бягство. Всяко стадо бе наобиколило пастира си екскурзковод; хората имаха клюмнали рамене, дори камерите вече клюмаха от умора при трийсет и осем градуса на сянка. Храмовете са гостоприемни, мислеше си екскурзиантът от седалка номер осем, и дворците са гостоприемни, хотелите ми се кланят, приютяват ме, напълних се с храмове и хотели, галерии, дворци, площади и улици, душата ми се насели с паметници, в очите ми потънаха триста картини, вече се мумифицирах от история и куриози, наситих се на лесни екскурзководски духовитости, като екскурзиант принадлежа към всички, които ме заобикалят, а те са хора от друг параграф, с възгупави изражения на лицата. Това, което бих искал сега, е само да изпия чаша студена вода.

Не можеше да си представи как ще се осъществи тая работа, но продължаваше да се провира между разноезичните групи, като си помагаше и с ръце. Най-после излезе в двора на катедралата. Предстоеше му малък подвиг – да пресече няколко декара слънчево пространство, тук-там нашарено с палмови сенки.

Сенките му заприличаха на беззъби вицове. Би трябвало да се усмихва на ленивите си хрумвания, но къде ти сили за това – стремеше се към своята чаша с вода.

На улицата продаваха диплени, албуми, картички, кока-кола, пепси, всички видове цитронади и няколко скандинавски бири, но не това го зовеше него, а една обикновена чаша вода. Всъщност не можеше да си обясни какво точно има предвид, вървеше и се взираше, напредваше в горещината и търсеше, може би вярваше, че ей сега ще изскочи някой от някъде и ще му поднесе чашата – имаше го този някой някъде, не можеше да го няма, просто го съзираше да се приближава с усмивка, а чашата в ръката му е изпотена от студ.

Вървеше по жестока, нажежена уличка – отгоре слънце, отдолу павета, встрани белосани зидове, искрящи варосани стени на жилища, тук-там малки прозорчета, пред него само далечина, в далечината пак същото – слънце и паваж, зидове и стени, но и по някоя желязна решетка.

Туристът от седалка номер осем на комфортния автобус тук можеше или да падне на земята, или да отвори врата...

Зад свежо варосания зид се криеше дворче с цветя и циментови алейки. Цветя пламтяха и по фасадата на къщата, бяха насадени във висящи глинени съдове. Печената глеч на саксиите пееше с тоновете си, а цялото невидимо за външните погледи дворче преливаше от тишина, грижовност и затрогваща безвкусица. Спокойствието на този кът – дворчетата в тази част на града бяха навързани едно зад друго и наредени пред залепените една до друга къщи – всъщност издаваше някакво тайно напрежение, старателно вложен собственически труд, сред пълно безметежие и устойчиво състояние на духа. Ръката на стопанина бе помела навсякъде, след туй измила и излъскала с миловидно, може би показано чувство за ред и традиционно упорство. До такава степен се беше потрудила тая ръка, че дворчето вече внушаваше усещането за безтегловност. Под две цитрусови дръвчета заемаше мястото си непрофесионално изкована маса, ненужно боядисвана сигурно всяка пролет с чужд за съседните тонове кафяв лак. Пет примитивно измайсторени стола, по същия начин лакирани, опасваха тясното пространство край масата. Между тях се вклиняваше модерно плажно кресло. Прелитаха пчели. През отворената врата на жилището излезе черна котка. Под ленивата ѝ външност напираше дива животинска енергия. След като се убеди, че навън горещината няма намерение да се разсее, котката се върна в къщата.

Той я последва.

Северните прозорци зееха с надеждица, че през тях може да проникне поне мирис на хладина. Най-важният човек в стаята седеше като другите, край масата. Той вдигна глава и го погледна. Най-важният човек навярно мислеше как най-естествено да го възприеме. Неканеният прецени, че няма защо да се рови в погледите на останалите; тъй като бе попаднал в силовото поле на властното му присъствие, той търсеше отговор единствено в очите на най-важния човек, а най-важният човек само кимна и от стола се надигна най-младият от семейството, момък на седемнайсет или осемнайсет години. Непознатият седна, момъкът си донесе стол от друга стая на жилище[то?].

До този момент край масата са били шестима: майката на най-важния човек – старица към осемдесетте поне на вид, поне така му се стори на чужденеца, че старата жена отсъствува и от общността на семейството и от стаята, рак или

нещо подобно бе извършило поразии върху сгърчената ѝ кожа; съпругата на най-важния човек – към петдесет и пет, сякаш безлична, може би по неволя, пред яркото присъствие на такъв съпруг; дъщерята – млада жена, към трийсетте, отблясък на посредствеността, с дълбоки тъмни очи и подчертан мъх над горната устна, кажи-речи, мустак, склонност към потене; зетят – костелив, заплашен от бързо побеляване и оплешивяване, към трийсет и пет, но вече доволен, че се стабилизира в някаква професия; момъкът – красив мъжкар, плещест, с безотговорно, ала силно уплашено лице, изглежда в момента всички се занимаваха с него и накрая – самият важен човек, пълен и здрав, може да бъде оприличен на бутилка бира, със зачервени, опасно изпъкнали очи, почти гол череп, тъмна ослънчена кожа, къси чугунени ръце и мускули, които заплашват да скъсат на парчета памучната спортна фланела. За него непознатият предположи непоколебимо, че е шофьор на голям камион, да речем, от рода на тировете.

Съпругата му сервира – боже мой, какъв късмет и сякаш по поръчка – паеля. От чинията го удари мирисът на морското дъно, навярно от черупките на мидите. Наведе се и започна да се храни, всички край масата се хранеха, да, те обядваха и разговаряха, а думите се въртяха върху ясно фиксирана тема – младият жребец. Само жребецът не говореше, не се и хранеше, тежката му хубава глава клюмаше съкрушено над чинията.

Гостът не разбираше езика им, той само схващаше, доверяваше се на интуицията си и възприемаше най-истинската същност на разговора. Домакинът наля в неговата чаша; както сипваше виното, така и бързаше да обсипе с горчиви истини всекидневието на своя син – в това всекидневие сигурно присъществуваше безделието, липсата на сериозни интереси, пилеенето на време подир финландки, скитането с мотоциклети (аз този твой мотоциклет ще го заключа в мазето). Гостът надигна чашата си. Виното го опари със студа си, езикът му загуби способност да долавя вкуса на каквото и да е, течността вля у него необуздан копнеж да напусне пределите на човешкото поведение, например горещо му се прииска да заяви, че младостта е нещо уникално, тя трябва да навърти безброй километри, да натръшка купчина финландки, полепналият плажен пясък по гъза ѝ никога да не се изчисти; младият тъмнокош нерез бе едно привично отклонение от семейния дух в къщата, рожба на съвременността и туризма; него го бе създавала красотата на родината му – заливите, островите, пъстървовите реки на планината, “червените устни и виното на Арагона”. Това искаше да каже полуделият в катедралата джунгла турист от седалка номер осем, но той съзря строгото лице на бащата, угрижената синя коса на майката, вцепенеността на останалите – дори котката усещаше, че на масата, заедно с храненето, се решава важен проблем. Поради тези причини гостът не продума. Ставаха и му досипваха, посягаха и му доливаха, накрая кафето. И всъщност цялата буря беше буря в чаша вода; всекидневието си продължаваше с волана, дребните спестявания, градинката с дворчето, мотоциклетът, успехите на оплешивяващия зет, безработицата, атентатите тук и там, ракът върху кожата на старичката, въпросът на въпросите – ще забременее или няма да забременее дъщерята, един друг кахър, който не обещавахе да прерасне в буря, но винаги ще се стича като гъсто мълчание по лицата и ръцете на семейството, което в края на краищата може да каже за себе си: одържахме, крепим се на повърхността; когато искаме, можем да отворим хладилника, да извадим бутилка, можем да поседнем в

градинката, зидът ни отделя от света, котката се отрива в краката ни и оттуй се получават искрите на спокойствието.

В напредналия следобед леко-леко захладя, а май че му се стори така. Неканеният гостенин се надигна и тръгна. След него се изправи бащата, последван от майката, дъщерята, зетя, жребеца и накрая коренът на родословието – майката на бащата. Неканеният гостенин се обърна, потърси точно нея, пое ръката ѝ и я целуна.

ИНТЕРВЮ

Васил Брайков постави телефонната слушалка върху вилката, излезе от кабината и предпочете да плати разговора веднага. Администраторката на хотела нямаше нищо против, прибра парите и му издаде квитанция. Семейството на Васил Брайков вече знаеше, че е пристигнал благополучно още снощи в Бургас. Като късаше квитанцията на парченца, той се върна в дневния бар на хотела. Мима не му зададе въпрос, тя ненавиждаше до ярост тези обаждания у дома, бяха ѝ втръснали, но можеше ли да стори нещо против тях?, не, затова по-добре а си мълчи, само се двоумеше да изпие ли, или да не изпие един коняк с кафето. Предпочете да не изпие, крайно необходимо беше да преодолее наплива от ненавист без помощта на алкохола; командировката му бе започнала добре и само от Мима зависеше да завърши добре. Всички мъже са женени и закопчани за семействата си, поне на нея ѝ вървеше само на такива. За съжаление обичаше го до гибел и затова си заслужаваше да изпие не един, а два коняка и, разбира се, най-добре ще бъде, ако не сложи нито капка в устата си. Васил Брайков взе своето кафе и се постара да не погледне към нея, отлично знаеше какво става в душата ѝ, много пъти се бе заричал да не я взема със себе си, но пък цялата работа си имаше и добрите страни, Мима прибавяше някои необходими допълнения към пътешествията – до него на седалката и в леглото дишаше онази потребна нежност, без която животът се превръща в степ.

– Няма да ти поръчам нищо, разбра ли? – каза той. – Знам какво искаш, но сме тръгнали да вършим една работа, без която не държа да се върна в София, и няма да ти позволя да ме разсейваш.

– Добре, но ще ме заведеш на плажа. – Запали цигара от цигарата; в този момент освен от цигара имаше нужда от една чашка с каквото и да е. – Остави ме на плажа и иди да вършиш работата си.

– Не – рече той, – държа да си с мен.

Едва сега погледна към нея, нямаше защо да гадае по лицето ѝ, знаеше какво я вълнува.

– На интервюто ли?

– Да.

– Ще ме вземеш?

– Ами да, друг път надали ще ти се отдаде подобен случай; тези хора си отиват, на привършване са, а той е техният шампион.

Мима се опита да не каже нищо, но не ѝ се удаде и вдигна глава.

– Благодаря ти.

Васил знаеше, че е изненадана, това, че я допускаше до себе си, направо в работата му, ѝ подействува като шок, Мима вдигна дългата си ръка и я постави като неговата, радостта просто се видя, тя се изрази върху грубата и почти мъжка кожа – от тънките пръсти до голото костеливо рамо.

Решиха да не закусват, надигнаха се, ламарината на шкодата гореше в един от последните летни дни на годината, уморени гларуси мълчаха по покривите, пощеха се и пускаха перушинки върху летовниците. И местните хора бяха уморени, и сервитьорите, умората тегнеше дори над белите метални масички по тротоарите, вече не беше така чисто, мяркаха се ученически униформи. Васил и Мима трябваше да се измъкнат от хаоса, гонеха най-южната част на града, знаеха името на улицата, знаеха номера на къщата, а Васил Брайков смътно допускаше, че познава и човека, ако не го познава, поне го е виждал, нямаше начин да не са се засекли в някое пристанище, заливче или пък в устията на реките. Трудно се освободиха от енигмата на иначе симпатичната бъркотия по тесните улочки край хотела и успяха да се вляят в потока, там си поотдъхнаха; макар и бавно, вече се движеха; движеха се, няма шега, дори стъпиха на първия павиран път, вляво от тях виждаха новото, не се знае кое по ред, разширение на пристанището. Промушиха се в стария индустриален квартал с дребни, останали от някога предприятия, които дори не могат да бъдат разширени – толкоз са на гъсто, наблъскани едно в друго; грозна картина, унила старост, порутеност, човек с удоволствие извърща поглед от този пейзаж. Васил Брайков се опита да си представи как един гигантски, несъздаден до днес булдозер потегля и помита фабриките, изравнява терена и го предоставя за по-големи глупости на архитектите. Кварталът е построен на пясъчна основа, така се и нарича – Пясъците, лента между морето и блатото, при силни зимни бури жилищата се наводняват, настъпват бедствени дни и нощи, но и сега, в горещината, тук не е много розово. Къщурките се потайват между оградите си и пристройки от всякакъв възможен вид: бараки, курници, гаражи, които може би са повече от жилищата – същият хаос както при фабричната част, само че тук всичко тъне в тежката сивота на праха, навсякъде просто мирише на прах. Колата се луташе и душеше като животно, Васил и Мима търсеха да зърнат табелката на улицата и гласно изричаха имената, които им се изпречваха по ъглите. Няколко пъти се озоваха при морската ивица, веднъж, кой знае защо, спряха, загледаха мръсотииите във водата.

– Вон̀̀ – забеляза Мима, – на какво вон̀̀?

– На черва.

– Как на черва?

– Наблизо има кланица, оттам пък изтича каналът на града.

– А това?

– Останки от кораб. Като си представиш, че там е стърчал капитанът...

– Значи не е стърчал както трябва.

– Съществуват сто начина, ако някой параход трябва да заседне.

– Защо трябва?

– Не ставай глупава.

– Заяждаш ли се?

– Не, разбира се, никак не искам, и друг е въпросът, ако ти се ще да отмъщаваш.

– Чакай, недоразумение – не виждаш ли, че съм добре?

– Тогава се извинявам искрено.

– Голям мрак – рече тя, но се уплаши, че отново може да се получи двусмислие и побърза да се изясни: – Защо се лутаме, не можем ли да попитаме?

– Понякога изпитвам удоволствие да се мотая тук.

Но започнаха да питат, малко хора се мяркаха по улиците, никой от запитаните не можа да отговори къде се намира улица “Кон”; някои бяха чували, имало такава. Накрая започнаха да питат за човека.

– Какво?

– Делфиноловец.

– Какво?

– Прочут делфиноловец!

– Как се казва?

– Само туй не знаем, но е много известен, казват, че всички го знаели.

– Не го познавам.

Прах покриваше лозниците и невените, прахът висеше във въздуха; по някои улици им се наложи да минат повторно и там ги чакаше вдигнатият преди това от шкодата облак, в горещия ден затваряха стъклата на купето изцяло, но колата продължаваше да се върти в сухото мъртвило като престарял бръмбар в очакване на своята гибел. На четвъртото озоваване край морето видяха циганчета да се къпят сред мръсотииите и останаха да им се порадват – тайфичката лудееше, едно от момиченцата вече връзваше гърдички, засега само обещание, но радостта на децата и това обещание за бъдеща жена оправиха настроението на Васил и Мима, те зяпаха, а до колата стоеше и ги наблюдаваше невиждащо дръглив кон, със заразени от нещо сълзящи очи.

– Добре, че дойдохме – Васил смъкна стъклото си, – хубаво е.

Тя се радваше на всяко негово удоволствие в нейно присъствие и му се възхищаваше, а той имаше възможност да адресира настроенията си до нея, да, сам човек в една кола представлява едно досадно тягостно мълчание, докато двама души в една кола са едно упование, както сега например – като се съветваха и предполагаха на глас, най-после намериха къщата, за която бяха тръгнали от София; в тясно дворче с асма и прашна леха от домати, зад нов, безвкусно боядисан гараж се издигаше двукратно жилище с груби, варосани парапети край циментово стълбище, което водеше към втория, изглежда, значително по-добър етаж. Посрещнаха ги две деца, момиченце на предучилищна възраст и четиригодишно момченце, то беше бърливо и поиска да им обясни нещо, което посетителите не можеха да разберат, но ето че се появи жена над шейсетте, тя изясни нещата и ги покани. Вътре нямаше защо да влизат, оказа се, че са дошли напразно; според думите на жената – съпруга на търсения човек, търсеният човек бил заведен от сина им на поликлиника; упорит цирей, той го измъчвал сега. Щели да се върнат следобед, така казал синът. Защо чак следобед, не можеха да разберат, обещаха да дойдат повторно и се сбогуваха. Васил беше направил сметката си добре – спря на първия магазин, накупи някои неща за ядене, бутилки и подкара на юг. Мима си мълчеше, тя бе предугадила, че ще се къпят. Посоката беше една – Созопол, но той сви много скоро наляво, колата тръгна по тесен асфалт, а после навлезе в гора от млада дъбова шума. Мима не можеше да прецени това дъбчета ли са или остатъци

от изсечена стара дъбрава. Изненада се от туй, което се разкри след напущането на гората: преди всичко – градът и пристанището му, на две крачки, точно срещу тях, зад гладкото море на залива; виждаха движенията на крановете, чуваха шумовете на разтоварването, повечето кораби чакаха извън вълнолома и чакаха реда си. И образът, и звукът им се струваха поразително ясни. Вляво от асфалта се мяркаха малки плажчета, отново гора, после камъни, пак плажчета, пак камъни, пясък и камъни, по пясъците лежаха хора. Мима поглеждаше към Васил, но не се решаваше да запита къде отиват, щом всичко е наблъскано с коли и летовници. Изненада я, че лицето на Васил не трепна от навалищата, той спря на точно определено място: телена ограда, врата и катинар. Васил измъкна веригата от катинара, без да отключва; отвориха вратата и пренесоха необходимия багаж зад оградата. Мима и този път се постара да не реагира, освен това преодоля изкушението да разгледа веднага всичко – слава богу, вече можеше да разпознава рибарските хижи навсякъде, беше я довел на рибарска хижа, по всяка вероятност таян, с пясък и лодки. Чувствуваше неудържимо желание да му благодари с целувка, целуна го внезапно, без да му казва защо, макар че се подразбираше, но всичко туй по-късно, след като се разположиха. Имаше кейче, от него скочиха във водата, плуваха и се взираха във високите бели блокове на града, в гората пееха птици. Мима се обръщаше назад да запамети картинката от хижичката, двете лодки на пясъка, кейчето, огнището до хижичката, колата отвъд оградата и ниския нагорещен от слънцето хълм.

– Няма да ти готвя сега – заяви тя, докато плуваха, – само ще лежа.

– Добре, ще лежиш.

– Лесно се съгласи, но как ще преживееш без миш-маш?

– Ще помина някак.

– И ще ми дадеш глътка, нали?

– Малко бира.

– Колко малко?

– Една бутилка.

– Такова хубаво място и само една, превръщаш рая в ад.

– За да не го превърнеш ти.

– Тук е толкова хубаво, а ти се страхуваш. Не те ли е срам? Виж, засрами се от Бургас, виж как ни гледа и казва: този мухльо се страхува от една жена... Как е възможно, това е невъзможно!...

– Кое?

– Ако посегна, ще пипна града!

– Обещай, че няма да вкусиш водка.

– А там какво е?

– Нефтеното пристанище.

– А не е – засмя се Васил Брайков, – хайде.

Заплуваха обратно, към брега.

– Водата е чиста.

– Аномалия, Мима, течението е такова.

– Толкоз ми е хубаво...

– ... че ти се ще да си пийнеш.

– Спокойно е.

- Заредено с енергия.
- Не се страхувай.
- Все още не знам какво ще ми струва обаждането по телефона.
- Не биваше да ми казваш.
- Сега си бия главата.

Пясъчното леговище тук беше тънко и кораво, изпъстрено със сенки на дървета, наоколо жълтееше трева, в морето влизаха скали, горе висяха бели облаци, откъм хоризонта се потайваше предчувствие за вятър, който можеше да духне и откъм гората. Васил Брайков се зае да обяснява на Мима кои ветрове кога духат, без да се досети, че вече се повтаря, а Мима отдавна бе дала да се разбере чрез погледа ѝ, че не е запомнила нищо, нито от първия, нито от втория път, а няма да запомни нещо и сега. Единственото, от което се интересуваше Мима, беше Васил, и то само във връзка с нея самата. Е, понякога инцидентна някаква темичка, да речем, като тая с делфиноловеца.

- На колко години е, има ли шейсет?
- Може би седемдесет и пет. – Васил знаеше, че преди това е говорил напразно, рядко се сърдеше на тия неща. – Ако не и повече.
- Толкова много?... И как е правил това?
- От коша. Казал съм ти, но ти и тогава не си ме слушала. Делфиноловните гемийки имат по едно гнездо за стрелеца.

- Стрелеца?
- Да, стрелеца!... Те стрелят!
- С какво?
- И това съм ти обяснявал – с пушка!
- С пушка? Това е...
- Жестоко, знам, всеки знае, че е жестоко, но тогава така са хващали делфините, като са ги стреляли. Казал съм ти го сто пъти, казал съм ти и защо.
- Защо?
- За делфинската мас, трябвала за самолетите, поне така уверяваха.
- Не се сърди. – Тя се отмести от овлажнения пясък, избра си по-сухо място. – Забравям или не си ми казвал.

В ранните следобедни часове влязоха в сянката на дивата слива. Васил Брайков се изтегна, а Мима подложи сгънато одеяло под главата му. Той лежеше и наблюдаваше високото ѝ тяло, съвсем тънките ѝ крака режиха светлината като спици и над всичко светлееше русият калпак на косата ѝ.

- И какво искаш от човека? – Тя отиде до колата и донесе нещо за закуската. – За какво ти трябва?
- Ще го запиша.
- Защо?
- Защото е единственият. – тези нейни екскурзии до колата не бяха ли свързани с водката? – Вече никой няма да убие три хиляди седемстотин и петдесет делфина. – Не му се вярваше да е отскочила до бутилката. – Ще имаш в касета гласа му, ще разкаже много неща, ще разкрие някои тайни, след време хората ще се удивяват повече отсега, че е имало такова унищожение на делфини в Черно море, ще чуят гласа на шампиона.
- На убицеца.

– Тогава е било обикновено нещо, десетки гемии са скитали по морето и са стреляли, съществувала е специална длъжност – стрелец.

– Гад.

– Била е наистина мъжка професия. Човек с точно око, бузупречна нервна система, по всяка вероятност – с достойнство, той е бил най-важният човек на борда. Все ми се струва, че съм зърнал някъде този, когото търсим, красив екземпляр, и чакам с нетърпение да го видя.

– Ще видиш и цирея му, но знаеш как съм ти благодарна, че ме повика с тебе; днес хем ме обиди, хем ме направи щастлива.

– Но не забравяш, нали?

(Всъщност опасността беше реална, при последното им излизане от водата, докато гледаха ветроходите и изтръсваха плувните си шапки, Васил я нарече Лина, а тя се казваше Мима – Мария, през техните пет години досега за трети път я наричаше така.) Мима разкри пакета с храна, нарязва шунката, малко ементал, изми домати в морето и отвори две бири. В скалите засъскаха вълнички, подгонени от бриза, а откъм града долетяха взривове.

– Там нещо експлодира, какво експлодира?

– Не мога да разбера – отвърна Васил Брайков. – Май че е слухов мираж.

Загледаха се към Бургас, очакваха да видят как сгради и квартали политат във въздуха; докато отпиваха направо от бутилките, струваше им се естествено градът да експлодира, по-скоро на нея ѝ се искаше така, беше съгласна да види света на парчета и само двамата незасегнати под дървото, с хижичката, с коравия черен пясък между камъните – само това; без жена му, децата му и внучетата.

– И откъде е стрелял?

– Ха – засмя се той от сърце, – от коша, едно гнезденце на мачтата, оттам е виждал надалеч, търсил е стадата на делфините, подвиквал е към кормчията, изменял е курса на корабчето и е гърмял, разбира се, събират му се по хиляда изстрела на ден.

– Ужасно, странно.

– Искаш да кажеш възхитително.

– А как са събирали убитите?

– Застигали ги, преди да потънат, ранените доубивали; било е касапница.

– И днес ще го видим?

– Затова сме дошли.

– Защо... тъкмо него... си решил?...

– Той е шампионът, Мима, никой не е достигнал бройката му.

– Благодаря ти, че ме водиш, ще знае ли, че го записваме?

– Ще се опитаме.

– Мога да нося касетофона като чанта.

– Все пак качеството на записа е важно, ще послужи и за радиото.

– И вече няма такива?

Май че е пила.

– Няма, делфините изчезнаха и най-последно излезе забраната, макар че...

– Не вярваш да се спазва.

– На нищо не вярвам.

– Ще отворя още.

- Кога я изпи?
- Жадна съм.
- Ти не ядеш.
- Стопаните на този талиян кога идват?
- Винаги могат да дойдат.
- И ще ни се скарат.
- Махни бутилката от устата си.
- Искам после да се целуваме, но там.
- Къде?

– Там градът няма да ни гледа, искам да ме целуваш без града, той непрестанно се взира в нас.

Полумистичното лице на Бургас наистина ги наблюдаваше; дошли невероятно близо до тях, сградите стояха като създадени по нова концепция сфинксове; но те не мълчаха, а шептяха нещо неразбираемо, градът мърмореше под носа си, може би сплетничеха хилядите му обитатели, така както си пълзяха по стайте, качваха се и слизаха по стълбищата.

– Приближава се – прошепна Мима, – виж го как иде към заливчето, право към нас.

– Смени се осветлението – отвърна Васил Брайков, – водната плоскост лъже окото, скъсява разстоянията.

- Страхувам се.
- Бирата те е хванала.
- Бирата? Да ме хване?
- Понеже го искаш.
- Защо?

– За да ми викнеш, чудиш се как да започнеш; за обаждането по телефона и дето те нарекох с името на жена си.

– Слушай, не ми е приятно да се занимавам с тая твоя жена, не заслужава вниманието ми, изобщо не ме интересува и ако теб те интересува, ако искаш да мислиш само за нея, по-добре да си беше останал при фустата ѝ. Не ме интересува жена ти, тя не е нито жена, нито човек!

– А какво е?

– Нищожество и нямаш право да се обръщаш към мен с нейното име, имам си име, което знаеш добре, ако искаш да споменаваш нейното име, замини за София и го повтаряй, без да спреш.

– Добре, разбрах.

– Затова съм тук, да съм далеч от нея и името ѝ, а не да ми го напомнят, когато си отдъхвам. Не ме оставяш да се отпусна като хората.

Знаеше, че не бива да спори, и този път си даде дума да мълчи стоически, спасението беше само в мълчанието, но можеше ли да издържи докрай? След като изчерпи обидите, отправени към жена му, злобата ѝ се изостри, както обикновено при подобни случаи, превърна се в ярост и започна да плющи по неговия гръб. Васил стискаше бутилката в ръката си и слушаше как Мима го нарича нищожество, и той се беше превърнал в нищожество, мухльо, подложен на експлоатация от съпругата и от синовете, не вижда какво всъщност става край него, остатъците от малкия му талантец заляняват, той се превръща в послушна безименна сянка с

торба за продукти, носач на блага за готвене, угаждач, с което даде да се разбере, че бирата у нея закипява още по-силно, че монологът замирихва на водка: той разбра, че не е само нищожество и бездарник, а идиот, прост човек, който произлиза от най-съмнителните слоеве на някакъв квартал, Васил Брайков проточи мълчанието си, ала не вярваше да издържи още кой знае колко, щеше му се да я зашлеви, но малко преди да го стори, стана и тръгна към колата. Бутилката се оказа отворена, три-четири глътки липсваха, той не можеше да слуша повече, върна се и я шляпна. Това означаваше, че започват, Мима не се поколеба, големите ѝ ръце се вдигнаха нагоре и тя се втурна. Две минути след това, нагазил в морето, той миеше лицето си, драскотината по челото го щипеше, а Мима виеше на пясъка. Наведен над водата, Васил Брайков се презираше (за кой ли път), че мъкне истерички със себе си. Виенето се превърна в стенание, зад гърба му тя оплакваше загубените си на вятъра пет години с него, дъртака, който не си прави дори труда да надзърне в огледалото и да разбере на какво прилича...

Подремна малко на тревата. Щом отвори очи, видя я да плува, а по-късно да излиза от морето: един и осемдесет, жълтоока, руса, със силни жилави ръце, със силни дълги крака, фигурата категорично зачертаваше белия град зад гърба ѝ, изпълнена до краен предел с трагизма на болезнено влюбената жена, завинаги загнезден в нея, довеждащ я до безумства. Тя поне може да удря, помисли си Васил Брайков, след като усети, че раничката на челото му го наболява, но какво да сторят другите като нея? А колко много са те, можеш ли да ги преброиш? – армия, ако се наредят, ще опашат няколко пъти земното кълбо по екватора – безкрайна опашка от самотни страдащи души, без надежда за каквото и да е развитие.

– Искам да ме нацелуваш.

Приближаваше се, в едната ѝ ръка висеше плувната шапка, а в другата горнището на банския костюм. Приличаше му на кротка зайкиня.

– Не ме интересува нищо, искам да ме нацелуваш пред лицето на града, искам да го надделея, тук е най-хубавото място за целуване. Чуваш ли? Разсъни се, имам нужда от теб.

– Нуждая се от цитопласт – отвърна Брайков.

Тя тръгна към колата, лъчите на слънцето се заплетоха в мокрите ѝ крака, върна се и грижливо залепи цитопласта върху драскотината. Васил Брайков усети докосването на грубите ѝ пръсти до кожата си, от тях изтече нежността на света, а зърната на гърдите ѝ закоравяха и станаха още по-нагли...

Другата лудост, от целувките, угасна на свой ред, сега заспа тя; неспокойното ѝ лице се озари от гладкото равнодушие на съня, а Брайков усети страстната жажда за море, да почувствува водата до гърлото си, навсякъде, и най-вече там. Гледаше затворените ѝ очи и внимателно отместваше ръката ѝ от рамото си. Щом се изправи, забеляза, че няма какво повече да види. Погледна и към оградата – и там никой; навлече гашетата си. Заплува, изми своите и нейните частици от себе си и отново заплува, а после се отправи към мястото, което познаваше; там се гмурна – подводният пейзаж си беше същият, но Васил Брайков го обходи като откривател няколко пъти, накрая се вмъкна в каньона, полегна по гръб сред водораслите и от това най-тихо ложе погледна към небето. Небето му се разкри само като светлина, най-обикновената и най-проста от всички възможни светлини, но в нея бяха грижите му, успехите, лъжеуспехите и категоричните

несполуки, хората, които може би го обичат, и тези, които го мразят, тия, които го замерват с подлости или присмех, а в каньона – нищо, само тишината, неравномерното поклащане на водораслите, няколко лапини и овалното стъкло на една медуза, инжектирана сякаш с морфин.

“Кажки сега, защо е необходимо това?” – запита той от низината на подводната клисура.

“Обичам те, отвърна тя от дълбочината на съня си, описано ми е да те обичам, да те изстрадам, да те изпия като горчив сок, като отрова, но какво да ти разправам, защо да диря съчувствие, когато знам, че няма да го получа, а участта ми е само да вървя подир тече, тази форма на човешко съществуване ми лежи най-добре.”

“Изтръгни ме от себе си”, помоли се той от дъното на морето.

“Бих го сторила с устрем, защото те мразя, откликна тя от дъното на съня си, но не мога без теб.”

“Убиваш ме, разбираш ли, срутваш ме.”

“Дано, макар че и аз се срутвам с тебе.”

“Нищожество ли съм?”

“Това си.”

“Тогава защо не ме оставиш?”

“Защото и аз съм нищожество.”

Минутата без въздух изтече, по навик той съзря пурпурночервените гроздове над себе си, знака, че е крайно време да изплува – кой знае защо, гроздовете бяха съставени от зърна на ориенталска броеница, имаха си дупчици, дори ги чуваше да потракват и накръняват абсолютната тишина. Поплува още малко, отдалечи се от брега и този път се гмурна отвесно. Долният пласт на водата се оказа студен, по изчисленията му дъното се намираше на седем метра, но Васил Брайков успя и този път да гребне пясък с десницата си, а после изскочи шумно на повърхността. Докато проследяваше как пясъкът се размива между пръстите му, усети болка в главата и си каза, че напоследък това му се случва често при подобни лудории, но накрая се утеши – спомни си, че е на шейсет, а слиза на седем метра под водата и следователно трудно може да се приеме за нищожество.

Мима продължаваше да спи, тя спеше тежко, при всички условия, дълбоко и при събуждането мъчително заемаше мястото си в пространството. Васил не бързаше, имаше нужда да сгрее тялото си в огъня на залязващото слънце. Край тях всички сенки се удължиха и сякаш от сенките плъпваше привечерната задуха, привична повече за лятото, отколкото за края на лятото. Мима лежеше по гръб, дишаше с полуотворени устни, не като устните на останалите жени, нейните оформяха буквата О, а над тях прелестно се издигаше нагоре чипото ѝ носле, за да се отворят големите ѝ чувствени ноздри. Не за първи път през замъглените помисли на Васил Брайков проблясваше хрумването да се наведе и да я удуши, да отхвърли най-после капака на своя кладенец и излезе под небето. Спираше го само страхът от последиците, иначе, при възможност да се окаже извън подозренията, ще я убие като нищо, преди да го убие тя, защото знаеше, че отървяване по друг начин от тази жена няма; нейното демонично, прекалено силно тяло го откриваше навсякъде, той не можеше да се предпази; на другата страна стърчеше стена –

страхът от публичен скандал, преследвачката му беше в състояние да се разридае навсякъде, можеше да счупи с рамо вратата на дома му.

Бризът бе пропаднал някъде отдавна, върху загладената вода в залива стърчаха ветроходите с надеждата за последен порив на вятъра, поне да ги прибере до яхтклуба. Мима скочи изведнъж, остана неподвижна и втренчена пред себе си, а след това завъртя глава, ориентира се постепенно, накрая видя гърдите си и побърза да ги покрие с одеялото. В голямото бледо слънце можеше да се вижда направо, без примижаване, тя видя и застиналите ветроходи, видя него – облечен, седеше настрана, търпеливо чакаше и се радваше на спокойствието.

– Сънувах стрелеца. – Ръцете ѝ търсеха дрехи. – Стоеше в коша, както ти спомена, и стреляше по двама ни, ние плувахме и загърмяха по нас, от цялата гемия; тебе те раниха, морето се превърна в червено езеро. Той беше мощен и едър на мачтата, извиках му да не стреля по тебе, но стрелецът се изсмя, тогава заплаках, но той продължи да стреля и всички му пригласяха... Мили, така ли съм спала? Без бански костюм?... Боже, ти си жив!... Мразя този убиец!... Ще ходим ли при него?

– Да.

Тя се облече и тъй като знаеше урока си, сръчно прибра всичко, което трябваше да се върне в колата, в един вестник загъна отпадъците, остави ги на задната седалка и се среса.

– Няма да вляза – заяви Мима, – ще те чакам на улицата, не искам да се срещам с

палачи. Как може да избие толкоз делфини!...

– Хиляди.

– Такива мили животинки.

– Три хиляди седемстотин петдесет и няколко, не си спомням точната бройка, макар че е важно, ако ще се определя един шампион.

– Презирам го, не бих могла да го понеса... Боже мой, тия мили създания!... И той ги убива, разлива кръвта им по морето.

– Ядяха мозъците им.

– Какво?

– Голям деликатес, аз също съм ял.

– Поне не казвай.

– Тръгваме ли?

– Ако не сме забравили нещо.

– Утре ще дойдем пак.

– Тук ли?

– Хареса ми, че градът е под носа ни, а сме на края на света.

– На мене ми хареса повече и ти благодаря, без тебе не бих познавала тези райски заливчета... При него няма да вляза, той приличаше на звяр и го даваше малко суперменски.

– А!...

– В съня ми имаше мъжки ръце, жилав врат, очите му стреляха заедно с пушката. На твое място бих влязла да го заплуя, не да го записвам.

По обратния път отново минаха между брега и горичката, по пясъчните петна все още лежах проснати тъмни тела, натежали от гъсто кафяво, на Брайков

му се стори, че телата и не мислят да си вървят, допусна, че изобщо не са мърдали там, че лежат от миналата и по-миналата година, побеляват през зимата, почерняват през лятото.

Влязоха в магистралата, минаха по големия мост на Пода, движеха се между морето и блатото, блатото миришеше на нефтен завод, рибари предлагаха риба, уловена в нафтата, но въпреки това беше хубаво, тя усещаше присъствието му до себе си, виждаше рибарите с връзките попчета, тръстиките, блатото, хълмовете зад блатото, небето над хълмовете, в съзнанието ѝ винаги звънтеше обещанието му, че и утре ще се къпят в същото райско място, там блуждаеше мечтата ѝ тези пет или шест дни да се проточат до безкрайност, тъй като отгук София е далече, отново са само двамата, двамата, двамата...

Навлязоха в прашните улички на прашния квартал, в крайна сметка пясъкът и той се превръща в прах, помисли си Мима, тя сега се чудеше откъде може да се вземе това прашно изобилие, когато почвата е пясъчна, и си го обясняваше с постепенното внасяне на кал от другите части на града, като съзнаваше много добре, че в главата ѝ бръмчат глупости, но нека бръмчат, щом е щастлива, а ето го и заседналия кораб, от който е останал само капитанският мостик и абстрактният спомен за невежата капитан; тук пак се къпеха циганчетата и Васил гледаше зараждащите се гърдички на онова момиче, а тя, вътре в себе си, ревнуваше, но той не разбра, макар че е малко вероятно да не е разбрал, понеже си я познава. Мир и покой над света. Този път задухата бе по-голяма, но от микроскопичните градинки между къщите ухаеше на прясна влага, на прясно намокрена зеленина – кварталците бързаха да полелят имотите си тайно от надзора за пестене на водата. Улица “Кон” ги посрещна достойно с дън прахен облак като ореол; някой насилваше радиото, радио Истанбул занимаваше кварталците с едно от безкрайните си маанета, другаде поправяха стар автомобил, автомобилът вонеше на бензин, но слава богу, около номер единайсет беше тихо, липсваха дори децата.

– Ще слезеш ли?

– Ще те чакам в колата; ако не ме намериш тук, отскочила съм до морето.

– При мръсотииите?

– Сега е чудесно.

– Май че няма да чакаш много – рече той, оглеждайки всяко кътче на дворчето, – струва ми се, че и този път...

– Влез де, провери.

Мима погледна тъмнеещото огледало и хареса тривиалното си лице на котенце, то се срещаше повече в карикатурите на жълтата преса и рисунките на модните списания, а твърде рядко в живота; мъжете го харесваха обаче, пък и жените я забелязваха май още повече. Нарамил касетофона, Васил Брайков отвори портата. Две котки извърнаха към него зловещи глави, дворната чешма капеше, по циментовата платформа на чешмата се зеленееха люспи от сапун, там зееше отворена сигурно от месеци сапунерка, до нея, върху цимента, бе пуснало ръждата си ножче за бръснене. Почука на вратата, никой не му отвори, натисна я, влезе. Озова се веднага в една от ония стаи, които местните хора обичат да назовават кухни, в тях винаги се намират по едно или две легла с ковчорчета, в тази кухня имаше легло и диван, разбира се, и умивалникът си беше на мястото, и съдовете.

Вътре вонеше, две жени се бяха надвесили над леглото. В едната от тях Васил позна жената на стрелеца. Жените се занимаваха с някаква отрепка – старче със склеротични движения и безпомощен бебешки поглед.

– Човекът дойде – обърна се към него жена му, – дето те търсеше, дойде.

Все едно че не бяха казали нищо; лицето му, което наподобяваше стафида, остана безучастно.

– Кво да го правя – обърна се повторно жената към Брайков, – насра се, кажи кво да го правя сега, за никъде не е.

– Разбирам – отвърна Брайков, – ще дойда отново утре.

– Както пожелаеш, същата работа, но както си пожелаеш.

– А ела утре, момчето ми – намеси се другата жена, истинска бабичка, – сега му сменяме гащите.

Този път котките не го възнаградиха с вниманието си, над квартала зееше празно небе, чешмата капеше в празно, мрачината също беше празна.

– Какво, няма ли го убиеш?

– Там си е. – Васил Брайков подаде касетофона и седна зад волана. – Ще трябва да минем утре.

– Защо?

– В момента му сменят гащите.

Шкодата се върна и мина повторно край радио Истанбул; макар и пуснато с всичка сила, маането се лееше мудро и мъдро, внушаваше на хората да не бързат, понеже има време за абсолютно всичко.

– Какво, така ли ще мълчиш?

– Според мен, ти би казала за него, че е нищожество – отвърна Васил Брайков. – В хотела ли ще вечеряме?

Не знаеше какво да му отвърне.

КОМЕДИЯ ОТ НАСТРОЕНИЯ

Трудно е да се повярва, че там си влязъл отведен само от искрения интерес към шедьоврите, а не подгонен от стадния бяс за поглъщане на туристически атракции, но той си повярва. Постоя около час, видя не повече от четири неща, обаче Дамата го умори много. Преди всичко тя се държеше недружелюбно. Озова се при нея убеден, че се познават добре, нима бяха малко срещите им през годините? Той я познаваше и от написаното за нея, а накрая се оказа, че оригиналът го притесни. Като застана пред погледа ѝ, потръпна от разрушителното излъчване. Усмивката ѝ разтапяше убежденията му, хуманистичната представа за света разколебаваше склонността да се прекланя пред човешкия гений и кой знае как породи у него отвратителното чувство, че е схоластик, непреодолял още границите на реформацията. Развълнува се наистина, но с вълнението на поразения, осакатен човек. Спокойствието на пейзажа зад Дамата не възвърна душевния му баланс, единственото, което можеше да предприеме засега, беше незабавно да излезе и подобно на юноша, претърпял първото си фиаско пред проститутката, да се върне отново на другия ден.

Избяга сполучливо и далече, по пътя раздробяваше музейния билет на късчета, стискаше ги в дланта си, а щом слезе от автобуса, огледа се и разбра, че е попаднал на непознато площадче, притиснато от моторен бръм, сухи чужди гласове и равнодушие. Наоколо се боричкаха сладострастни гълъби. Ядосан на себе си, той избягваше да признае, че все пак е хубаво в този обеден час, че тук липсва тъкмо сухотата и равнодушието, особено когато престарелият, ухаещ на дезодорант господин се приведе към него и поиска разрешение да поседнат на пейката с придружаващата го престаряла съпруга с кремави ръкавици. Двата заговориха с тихи спокойни гласове. Чужденецът се учуди от факта, че старците се чуват. Двойката притежаваше нещо като исторически чар, стърчеше, без да се обляга назад – естествен биологичен завършек на града, на реката, на мостовете, на кулата в миньорно съзвучие със сградите и магазинчетата, втъкана в синтаксиса и ритъма на улицата. Говореха си със задоволство, загледани в отсрещните прозорци, от време на време самотният чужденец долавяше многозначни сантиментални нотки в гласовете им, струваше му се, че те сякаш се милват с думи.

Той се изправи и хвърли накъсания билет в кошчето; подвоуми се, не знаеше накъде да тръгне, накрая се върна до пейката и извади цигарите си. Старецът схвана повторното му колебание и изрече на лош английски, че господинът не бива да се безпокои, тъй като той и жена му понасят отлично дима. Чужденецът благодари с малко по-добър английски и запали. Все още се сърдеше на Дамата. Почувствува познатата си нервна склонност към самоирония, като отбеляза, че ситуацията е прединфарктна и утре няма да посети за втори път музея, нито други ден, кракът му повече няма да стъпи там, защото какво е тя – фалшификат, какво е музеят – склад от естетически мерзости.

– Ние сядаме всеки ден на тази пейка, господине – обади се повторно старецът. – Дори по два пъти на ден. Прозорците на третия етаж са наши, там е домът ни, седим тук и се радваме на нашите прозорци, в това жилище сме прекарвали последните шейсет години от живота си.

Чужденецът даде да се разбере, че информацията го е развълнувала.

– Нямате си представа колко ви разбирам – заключи той.

– Морис – обади се старицата на същия елементарен английски – можеш да кажеш на любезния господин, че сме почти сигурни, за което много се радваме, че ще умрем в същия този дом. Може би господинът знае какво забележително събитие е да притежаваш собствен покрив не къде да е, а точно тук, в Париж.

– Това ми е известно, мадам – съгласи се чужденецът, като внимаваше да не приемат думите му за ирония, – и ви завиждам. Навярно е чудесно да имаш подобен спокоен дом на такова типично парижко площадче. Струва ми се, че Едит Пиаф ще се появи изведнъж до фонтанчето и ще запее.

– Ние сме горди, че сме се родили и живеем в този град. Ние сме се пенсионирали тук, господине. – В уморените розови очи на стария човек не се долавяше и следа от маниакалност. – И като си представим, че сега милиарди хора по света не могат да схванат това...

Двата погледнаха почти едновременно часовниците си. Чужденецът предположи, че като всички възрастни хора събеседниците му обичаха да си похапват и търпението им е вече на привършване.

– Разбирате ли, господине, ние не сме напускали никога града си. – Гримът на старицата издаваше както нейната сръчност, така и нейното безсилие да го поддържа все още настойчиво, тук-там се позабелязваше нещичко недогледано. – Дори през Втората световна война. Нали, Морис?

– Затова сядаме точно на тази пейка и наблюдаваме прозорците си – потвърди Морис. – Вътре е всичко, което е наше, и всичко наше е вътре, до най-дребната подробност.

– Но много прах, господине. Чистачките станаха скъпи.

Ах, колко му се щеше да ги попита тогава те как успяват да бъдат чак пък толкова чисти, но се отказа. Старците се понадигнаха, заявиха, че отиват да обядват, “забележете, господине, ние обядваме и вечеряме в едно определено ресторантче и забележете още, че сме живели може би най-щастливо от всички хора на света... А бяхте ли вече “там”, видяхте ли “усмивката”?

– Бях.

– Тя има дванадесет копия. С оригинала стават тринадесет.

Чужденецът май се зарадва от изчезването на събеседниците.

Мъжествеността на мъжките гълъби клокочеше в изпъкналите им пулсиращи гуши, те се въртяха шумно около спокойните и сякаш подплашени гълъбици, които изглеждаха толкоз невинни, че събуждаха съмнение. Защо беше нужна тази шмекерия на природата? Защо гълъбиците трябва да се държат така, сякаш не знаят какво ще последва подир малко? Чак толкова притворство от страна на природата той не очакваше, но от Дамата можеше да се надява на всякакви изненади. И защо тъкмо притворството, лукавството и загадъчността на нейната усмивка са успели да превърнат картината в шедьовър на шедьоврите?

Чужденецът вече знаеше, че в този полуслънчев септемврийски ден е загърбил една от мечтите си: най-сетне бе успял да застане – на петдесетгодишна възраст – лице в лице с “истинската”, както се вика, беше се докоснал реално до нея, а не само чрез прелистване на репродукции. Срещата им се бе оказала малко неприятна и разрушаваща, но той ще посети музея и утре, може и други ден – предстои му възможност да посвикне с усмивката, да оправи настроението си.

Два часа по-късно се прибра в хотела. Както постъпват в подобни състояния разумните хора по целия свят, влезе в банята, набута се под душа. Кръвообращението му се активизира, напрежението изтече във ваната, придоха му се сарми с лозови листа, това предизвика усмивката му сред водната завеса и заканата веднага да открие някъде гръцко ресторантче...

При втората среща на другия ден отношенията им се пооправиха – тя отново го прониза с погледа си, край него отново повя хладен вятър, ала той посрещна нейната жестокост с житейска компетентност на съзрелия вече мъж. Леонардо му махна с ръка, с този жест маестрото изтри разстоянието от пет века, чужденецът турист пое голяма глътка въздух. Уж стоеше пред картината, а плаваше; летеше във времето и пространството – знаеше, че не е първият, нито пък ще бъде последният, - летеше под мъртвото празно небе, нар росни слънчеви треви, сред светлина и мрак, в радост и мъка, но накрая всички мрачни тонове се разпаднаха, остана само лъчезарната лекота, която го въвлече в най-голямата авантюра в живота му – да се извърне към най-щастливите хора от вчерашния ден на пейката и да им заяви: аз съм по-щастлив от вас.

Това е вече друго, съвсем различно, то повика у него зародиша на надеждата, искрицата на възторга, пламъчето на изгубилата се някъде по извървените пътища вяра, едно впръскване в собствения му алгоритъм, оздравително нахлуване на кислород в гърдите. Няма как, преди пет века проклетникът Леонардо си беше свършил работата. Повече какво – нищо, гледай.

Продължаваше да гледа, но вече по особен начин – той се взираше, стараяше се да проникне в материята на усмивката, защото тази усмивка в крайна сметка бе направена от мазнина и багрила. Какво представляват те? Как е боравил с тях маестрото? Как ги е разполагал? Трудно ли му е било?

Взираше се, стремеше се да открие поне крайчеца на булото, сякаш можеше да се добере дори до най-дребната тайна от лабораторията. Освен това напрягаше цялата си духовна мощ да не мисли по оня банален въпрос, предизвикваше психологическата си устойчивост, стараяше се да озапти тиковете на нервната си система. Въпреки туй съмнението се оказа по-упорито от всичко. Както при другите случаи, то и сега успя да се промуши, на първо време с един-единствен въпрос: “Ти сигурен ли си, че се намираш пред оригинала?”

Този първи въпрос се превърна в огнище на останалите въпроси, те бяха навързани за него, горещи, обгарящи, вече откъснати от анекдотичната атмосфера на кафенето. Колко лесно им беше в софийското кафене, говореха си за фалшифицирането на картините, смееха се, думите подскачаха насам-натам, а сега в Лувъра фактите звучаха трагично.

Влуден от величието на шедьовъра, той стоеше пред него и усещаше как го обзема обяснимо и необяснимо съмнение за стабилността на целия видим и невидим свят, защото, какво, Джокондата е тиражирана; не едно, не две – дванадесет са станали копията, всяка от тях блести и както се чува напоследък, май никой не може да ги различи; експертите са безсилни, комисиите идват и си отиват с напразни опити за идентифициране. Вече се твърди, че някои от копията били посполучливи от оригинала. Но кой всъщност е оригиналът, сега никой не може да определи, няма го него, може би изобщо не е връщан от крадците, възможно ли е някой да ти каже точно колко са били и кражбите?

И туй означава ли, че картината все още има цената на едно съкровище? Може би е обратното, може би цената ѝ се е покачила, но къде е самата картина? Пред него ли е, или е в склада? Сега първото копие ли съзерцава или дванадесетото? Къде са останалите? Съществува ли наистина възможност оригиналът да не е тук, нито в сейфа? Ако го няма и в склада, и на стената, изобщо има ли го? Ами ако живеем само със спомена за него? Да речем, че го има и че сега е пред очите му, оригиналът вече притежавали особено значение, щом съществуват дванайсет неразличими дори с компютъра подобия?

Помислиш ли по този въпрос, може да ти стане страшно. Горкият Леонардо, толкоз му е на него майсторлъкът, фалшифицират си го, както си щат, правят го за смях на света.

Мотиви от подобен характер се въргаляха в злобещото съзнание на самотния турист. Съмнения, съмнения, съмнения... Вън той се извърна и мерна тълпата, в обзора му попаднаха милиони наивни хора, те са се трупали да видят шедьовъра, трупат се и ще продължават да прииждат като на поклонение; мнозина се затрогват искрено, останалите по инерция, но потокът ще продължи да тече до

края на света, без да му е ясно дали гледа първата или тринадесетата, а и музейните експерти ще умрат, ще дойдат други, но и те ще умрат и ако наистина съществува редовен оригинал, като нищо могат да му забравят нишана и тогава?

Потри злобарски ръце.

Беше се върнал в любимото му мрачно и според него достойно за всеки умен човек настроение. Махна рязко с ръка, таксито спря, грабна самотника и го снесе на друго място, малко по-голямо от вчерашното площадче. Имаше заведеници с изнесени масички, край тях седяха хора, те се радваха, че в момента не са другаде, а в Париж.

– Италианско вино – рече злобно той. Сервитьорката го прониза уморено, погледът ѝ тежеше от безсъница.

Това е то: Париж, тротоар, бутилка, по тротоара минават най-грозните жени, сегиз-тогиз и хубави, ти си на петдесет, консумацията на онова нещо не е задължителна, любимото ти мрачно настроение, което те мачка, не е по лични причини, а заради някой си нещастник отпреди пет века... Какво по-хубаво за сам човек в чужда страна!...

Виното влизаше в него и се разполагаше като у дома си, само ароматът му беше достатъчен да стопи отровата на мъката. На всичко отгоре ледено, а студът сгорещаваше приятно центровете, пораждащи приятните усещания; изглежда, че от това клетките на организма набъбват и ето ти олекотяването, за което се споменава обикновено при такива случаи.

Когато бутилката изблеци дъно, той вдигна усмихнато показалец, сервитьорката схвана и тръгна за втората; тогава самотният чужденец разбра, че задничето ѝ е оформено по правилата.

Неочаквано се извърна към съседната маса:

– Може да го фалшифицират, могат да правят всичко с него, дори по-добре, отколкото самият той, но кой измисли и създаде всичко това, кой даде хляб на имитаторите, кой им предостави правото да го рисуват по-добре и от самия него?

– Кой? – учуди се момчето, което стискаше в прегръдките си момичето.

– Кой измисли усмивката, а?

Момчето и момичето се засмяха, най-неочаквано вдигнаха чашките си във въздуха, а самотният чужденец разбра, че е необичайно пиан.

КРИСТИЯН

– Предупредих ви да не носите нищо за миене – каза високият белокоос мъж, – измийте го в морето.

Младият човек излезе от корабчето и се огледа, той беше донесъл доматите неизмити – той трябваше да ги измие. Но къде? Морето вонеше на нафта.

– Досетете се – долетя гласът на белокосия.

Чешма наблизко не се виждаше, означаваше ли това, че е необходимо да пали колата? Младежът се озърна отново – нищо прилично на чешма. И въпреки неприятната миризма на нафтата удари го прелестта на белите лодки върху лилавата повърхност на акваторията.

– Погледнете на север – долетя гласът на белокосия.

Обърна се и видя вълноломната стена; на това място тя беше ниска и лесна за прехвърляне; като я преодоля, младежът се изправи срещу открито море с хоризонт и остров. В краката му се чупеха вълнички. Лесно се изнесе на удобен за стъпване камък. Доматите, които бе купил, му се сториха топли. Водата също се оказа топла, но прозрачна и миеше добре, дори предизвикваше усещането за стерилност, може би заради йода. Свечеряваше се и все пак ясно се виждаше плиткото дъно, ято рибки се разпиля между водораслите, събра се отново, рибките бяха като ечемичета. От тази страна на вълнолома морето ухаеше на нещо свидно и чезнещо. Приклекнал до вълничките, с домати и мокра кесия в ръце, младият човек наново усети мъката си, раната му се отвори, тук той сякаш за първи път проумя, че няма разрешение на въпроса, а надали ще има и край.

Преди да влезе обратно в корабчето, той го огледа, може би имаше нужда да се увери още веднъж, че то няма да се килне нито наляво, нито надясно, защото лежи здраво върху талпите, а букови гредички го придържат надеждно отстрани. Вътре се смееха; всъщност смееше се само Лени, а туй бе достатъчно, тя реагираше отзивчиво и искрено на остроумията на домакина. Наоколо изпотъпкана, под корема на корабчето тревата се издигаше право нагоре, някъде дори влизаше през процепите на дървената обшивка. Лени се засмя отново пак на нещо изречено от белокосия. Младежът бе изненадан от склонността на възрастния мъж да се шегува, той нямаше вид на човек с решени житейски проблеми. Момент, да не би да се смеят на него? Отхвърли тази мисъл, тук такова нещо не можеше да се случи, готов е да се закълне.

Лени седеше непринудено на койката и нарязваше чушките за салатата, младият човек се настани на мястото си до нея и постави размякнатата кесия с домати върху масата.

– Отново плачеш – забеляза тихичко Лени, – за малко остана сам и се разциври.

Белокосият разглеждаше чашите, обяви ги за чисти, осведоми гостите си, че на двайсет метра, в къщата на бай Стефан, се намират истинските им кухненски удобства, и нареди чашите като шахматни фигури между нарязания хляб, чиниите, зеленчука и салфетките. В дъното на кабината седяха двама много влюбени, те държаха ръцете си и сякаш не участваха във вечерята.

– И сега едва ли ще проумеете за какво сте дошли тази вечер при нас – обълна се към тях белокосият – и не можете да отгатнете за какво сме ви поканили. – Влюбените разбраха, че вече влизат във вниманието на домакина. – Повикали сме ви да ви пратим за кебапчета, иначе за какво сте ни, вие сте толкова влюбени, че не ставате за нищо.

– Кебапчета? – рече слисано влюбеният. – Разбира се, да, веднага, сега ли?

– С удоволствие, да свършим и ние нещо – допълни влюбената.

– Ще отидете, но едва когато всичко бъде готово.

– Горещи – рече Лени, – ясно ли е?

– Ще се целуват много и ще забравят – забеляза белокосият.

– Няма да се целуват – обади се от кубрика гласът на невидима засега жена.

– Те така ще се нервират с келнерите, че няма да се целуват поне още два дни – каза белокосият.

– Два дни са много – заяви влюбеният.

От кубрика в кабината влезе висока тъмна жена, тя внесе две бутилки и две свещи, но никой не гледаше бутилките и свещите, всеки гледаше краката ѝ в тесния бял панталон как прекрачват прагчето между кабината и кубрика. Когато запалиха свещите, всички погълнаха в съзнанието си светлината на бутилките и меката далечна езерна гатанка в очите на високата тъмна жена. Влюбените се посмутиха, те за първи път я виждаха соанирана и сякаш позагубиха част от самочувствието си, все по-често поглеждаха към лицето на домакинята, единствената след високия белокоос мъж, която се навеждаше под тавана на кабината. Белокосият знаеше, че съзнанието на гостите в момента е заето с високата тъмна жена, и наливаше, а високата тъмна жена взе втория нож от масата и се залови с домати. Косата ѝ рукна напред и закри лицето ѝ.

– Това ще прием – рече високият белокоос мъж.

– И какво вино? – запита влюбеният.

– По-добре да си останем така – отвърна белокосият.

– А защо “Сиракуза”? – заинтересува се неочаквано влюбената. – Има ли нещо общо с града?

– Едва ли – рече високата тъмна жена. – И никой не знае защо, може би Христо Фотев го е подхвърлил на Кристиан заради музиката на думата. Кристиан би обяснил, разбира се, но при крайно специални обстоятелства.

– Какви разбираш под специални обстоятелства – поиска да знае Лени.

– Това не ми е много ясно.

– На Кристиан винаги може да му стори впечатление едно звукосъчетание – съгласи се високият белокоос мъж.

– Пък може и да не е “звуко” – усмихна се най-после домакинята.

– Прави ми впечатление, че кабината е много висока за този вид корабчета – забеляза плачливият млад човек.

– Въпрос на комплекси – усмихна се повторно домакинята. – Не ме поглеждай, мили.

– Тук трябва да помълчим – помоли белокосият висок мъж.

– Разбирам – рече след настъпилото мълчание Лени. – Кристиан е нисък на ръст, но нарочно е поръчал висока кабина, Кристиан е пълен с комплекси.

– Но тъкмо затова би тряб...

– Той пък поръча кабината висока, допусна, че хората ще си помислят нещо.

– Но пак е ниска за вас – каза влюбеният.

– И тясна за косата ѝ – допълни белокосият.

Високата тъмна жена и Лени събраха нарязаните домати, чушките и лука в стъклен съд, заляха ги с олио, сипаха оцет, прибавиха малко сол и захар, накрая високата тъмна жена забърка всичко и донесе от кубрика нови чинийки за салатата.

– Трябва ли да тръгваме? – запита влюбеният.

– Първо да пийнем по глътка – предложи високият белокоос мъж. – Плашите ли се от КАТ?

– Надявам се на шанса си.

Белокосият раздаде студените бутилки с кока-колата на мъжете, бутилките изгърмяха, пяната зашумя в чашите, в другите чаши белокосият сипа водка.

– Колко хубаво и достойно ще бъде, ако не отидете за проклетите ви кебапчета – каза тъмната висока жена.

– Гладен съм – призна си високият белокоос мъж. – Ще пием ли?

Изпиха първата глътка и почти веднага усетиха, че тясната кабина на корабчето се разширява, че вън е пристанище, че е хубаво, привечер е, но най е добре, че са се събрали заедно, просто съдбата е помогнала да се случи така.

– Вече да – рече високият белокоос мъж.

Влюбените не можеха да се разделят дори като отиваха да купят нещо от ресторанта, за да се измъкнат от местата си, трябваше да разбутат и Лени, и младия човек. Влюбените седнаха в колата, влюбеният натисна педала, колата тръгна бавно и мина по цялото протежение на пристанището. По него се разхождаха летовници, бягаха деца, вдичари прибираха пръчките си, от яхтите се чуваше музика, някъде се бяха напили, говореха високо, в небето се зараждаше цветът на теменугата.

– Приятни са, нали?

– Ще купим и вино – рече влюбеният.

– Може – отвърна влюбената.

Много хора се пречкаха по пътя им, в началото на септември градчето все още кипеше. Влюбената държеше ръката си върху ръката на своя партньор и гледаше вечерната светлина на запад; над хълмовете кротуваше абстрактно небе; горещият ден си отиваше и все още беше топло, но пълно с обещания за хладина.

– Ще поръчаме скарата и докато я приготвят, ще отскочим до квартирата, мисля да вземем онова.

– Очаквах да го предложиш – отдъхна си влюбената, – понеже хората ми харесаха, а на тебе също, признай.

– Остава да видим и този – Кристиян.

– Именно за него говореха, че непрекъснато го няма.

– А корабчето е негово.

– Чудна работа!...

– Бих казал мистериозна.

Тя остана в колата, а той изчезна в навалищата, промъкна се успешно зад оградата на заведението, където имаше милион маси, и в същия миг разбра, че мисията му е трудна и се отличава съществено от мисията на онова приятно момче, изпратено да измие домати в морето. Преди всичко трудно му бе да пробие танцуващите, те танцуваха навсякъде, бяха задръстили всички пътеки, голи рамене и запотена плът го обграждаха, притискаха го. Включи се няколко пъти в танца и успя най-после да проникне в пространството на сервитьорите, където започна да се унижава. Обръщаше се към този, молеше се на онзи, а всеки от тях, включително сервитьорките, имаха вид на хора, готови да ти счупят носа от нерви. Накрая сграбчи един за раменете, обърна го към себе си и каза, че тази пиклива зелена банкнота ще бъде негова, ако поръча трийсет добре изпечени кебапчета и му ги предаде грижливо опаковани. Сервитьорът се оказа добро момче, той лесно

разбра какво му се казва и обеща, а влюбеният се върна в колата и подкара към квартирата.

– Някакъв тип упорито искаше да ме измъкне от колата – рече влюбената и постави ръката си върху ръката му. – Дори отвори и ме задърпа, трябвала съм му.

– За какво? – Кръвта му заигра.

– Не знам, може би за танцуване.

– Ами!

– Не знам, не каза точно за какво.

– Защо не извика?

– Извиках и избяга.

– Не чух нищо.

– Май че никой не чу.

Като покара още малко, влюбеният заяви, че вече е запален.

– Моля?

– За да ти дойде акълът в главата, ще се качиш с мен за бутилката.

Бяха наели стая в грамадна многолюдна къща с тераси, многоезично гъмжило, асми и грозни нови мебели.

– Действаш ми страшно – призна той, докато бързаше пред нея по стълбището. – Не биваше да ми казваш, макар че държа да ми казваш всичко. Ако си го измислила, също не биваше, понеже бързаме, но сега не мога да ти простя за нищо на света... Коя беше вратата ни? Не, тук се любят други.

Той затвори погрешно отворената врата

– Ето – посочи тя.

Влюбената отвори и влезе преди него, знаеше, че бързат и се съблече светкавично. Не стана нужда да палят лампа, уличното осветление блъскаше право в леглото им, те заиграха като в куклен театър, ту в сянка, ту в блясък, по-точно като в дискотека, само че без да се спазва какъвто и да е ритъм...

Много преди да се случи това, още докато влюбените напускаха “Сиракуза”, Лени предложи на младия човек да го заведе до пощата, както се бяха уговорили. Тя този ден му беше обещала две неща: да го заведе на гости при приятни хора и на пощата. Младият човек ѝ се подчиняваше, слушаше я като дете. Преди да напуснат корабчето, те отпиха още малко от чашите си и тръгнаха, но не по дължината на кея, а пресякоха старата част на градчето. Лени познаваше тук всяка уличка, всяко тясно проходче между стените на къщите, водеше го безпогрешно, без да бърза, защото знаеше какво предстоеше да се случи в пощата, или по-точно знаеше, че нищо няма да се случи, дори нещата ще отидат към по-лошото. Чудеше се какво да прави с мекушавия младеж, той плачеше със сълзи, с надежда се вслушваше в думите ѝ, но не предприемаше нищо и продължаваше да хленчи.

Лени седна на открито пред бара, а младият човек се отправи към пощата.

– Още ли реве? – запита я някой от масата.

– Да.

– Остави го да се нареве.

– Да отреагира – допълни друг.

– Това и правя – отвърна Лени, – но нищо не помага.

– Дори подсилвай.

- Чак пък толкоз. Не съм убедена, че трябва.
- Подсилвай страданието му и докарай катарзиса.

Някои се засмяха, но повечето от насядалите край масата се съгласиха, че не бива да се отива много далече; някакъв невидим хитрец забеляза, че все пак класическата формула е най-добра – клин клин избива; това не бивало да се забравя, потвърждавала го и народната мъдрост.

- Пък, Лени, ако ти не можеш да се справиш, остави го на друга.

Този път се засмяха всички и Лени прехапа устната си.

– Глупаци сте – рече тя – и дори не можете да допуснете, че на света все още дишат чисти човеци, които не се вмести в представите ви, хора, които реагират традиционно.

Присъстващите се умълчаха, те вярваха на Лени, тя им внушаваше това доверие по неведоми пътища, може би чрез красотата си, която, изглежда, се крепеше на вътрешно женско равновесие и спокойствие.

- Добре де, можеш ли да се влюбиш в такъв ревльо?

– Да – отвърна Лени, – и мисля, че го обичам.

Никой не се опита да прибави нещо към изреченото, Лени отказа да пийне, искаше всичко да се развие в “Сиракуза”, те знаеха, че е поканена в “Сиракуза”. Това даде повод да бъде променен разговорът, зарязаха темата и отскочиха при Кристиян. Първо се впуснаха в коментари за сумата. Почти всеки от присъстващите на масата знаеше, че корабчето до този момент струва на собственика си десет хиляди, добави се, че собственикът плаща месечно по трийсет лева на пазач, който взима парите, но не пази, тъй като някой откъртил вече вратата на главната кабина и ако не бил високият белокоос мъж и неговата смахната тъмна любовница...

- Не е смахната! – реагира Лени.

– Но е неизвестна.

– Тя е много неизвестен човек.

– Защо, казват, че е зъболекарка.

– Казват.

– Много е динамична.

– Страшна.

– Колко? Станаха ри пет години?

– Поне аз ги виждам тук седма година – поясни някакъв женски глас от дълбочината на компанията.

- Лени, кажи какво представлява тази матова мълния?

– Доста неща заедно – рече Лени.

– И спят в корабчето?

– Те спасиха “Сиракуза” от разграбване.

– А Кристиян нито веднъж, поне веднъж да преспи, десет хиляди е дал.

– Туй лято щял да идва – обади се някой.

– Кога?

– Лятото изтече.

– Като всяко лято – все идва.

– Печели пари.

– Навярно не е сексуален.

- Белокосият ли?
- Твоят икономист. Щом страда, значи не е.
- Лени, посяга ли?

Лени дори не мислеше да отговаря.

– Представяш ли си колко по-добре щяхме да се чувствуваме, ако “Сиракуза” плаваше?

Той не отвърна веднага, сякаш наистина трябваше да размисли:

- Не знам, не съм сигурен, нещо ми подсказва, че така е по-добре.
- Ти си гибелно стар.

Два риболовни кораба се прибираха един след друг, бяха много близо някой оттам им махна.

– Вдигни ръка – рече високият белокоос мъж.

Двамата замахаха с ръце, те не можеха да познаят човека от кораба, но човекът от кораба сигурно знаеше, че двамата, седнали на вълнолома, са белокосият и тъмната, той може би знаеше, че в ръцете им има водка.

– Не съм сигурен, че трябва да им махам – рече високата тъмна жена, – мисля, че в техния поздрав не всичко е наред.

– Така си е – засмя се високият белокоос мъж, – но трябва да отговорим на поздрава им. Всъщност те се интересуват само от тебе. – Високата тъмна жена мълчеше. – Интригуваш ги, всяка година повече. Знаеш ли, че сега изглеждаш по-добре?

Кроткото съскане на вълничките не пречеше, тишината бе заляла тази част на градчето, макар че в далечината крещяха деца, а и яхтите се надвикваха с транзисторите си.

– С всеки изминат ден се доближавам до убеждението, че нищо не е важно. – Белокосият погали чашата. – Нищо. И няма защо да съжаляваме, че стоим на място и не вършим кой знае какво. Понякога съжалявам, да речем, че не съм бил в Далечния изток или Америка, а се оказва, че няма никакво значение... Разбери, нищо няма значение.

Тя мълчеше, не знаеше дали трябва да потърси отговор. Когато се е опитвала да му противоречи, винаги след това е идвала до убеждението, че все пак е бил прав, поне мъничко, поне наполовина, макар че в някои случаи изразяваше крайни мнения. По-рано му възразяваше, а сега предпочиташе да премълчава; защо да говори, щом ѝ е добре до него, а ако го няма, фактически би изчезнало всичко. Тя пък беше ходила в Далечния изток, беше живяла и в Австралия и какво? Нищо. Без него е изтръгната от възможността да балансира, без него няма спокойствие. А колко е добре в сянката на мислите му.

– Защо не отскочим до София, да го хванем най-после този Кристиан за гушата, да го домъкнем – прошепна тя. – Нека види кораба си, може би разсъхването ще го трогне.

– Безсмислено – отвърна белокосият, – нещо ми подсказва, че този човек няма да дойде при лодката си.

– Винаги има нещо – въздъхна тъмната, – той не е свободен, може би не е и виждал “Сиракуза”.

– Така твърдят лошите хора. – Високият белокос мъж наблюдаваше тесния бял панталон върху дългите подвити крака на високата тъмна жена. Острите ѝ колене пробождаха хоризонта. – Никога не му го казвай. Става му мъчно.

– А не е виждал кораба си, корабът му беше нов, прясно боядисан, всичко по него блестеше.

– Млъкни, казвала си го.

– А сега тревата влиза през процепите.

– Пий и мълчи.

– Ако си му истински приятел, ще отидеш и ще го откраднеш от София, нека види как се е скапала мечтата му. И не е вярно, че струва десет, дванайсет хиляди е пръснал, ей тука на, зад гърба ни, и всеки си краде по нещо, отнася, добре, че спасихме кабината, и не знаем какво ще стане, като заминем.

– Ще заковем капаци на входа.

– Ще ми кажеш ли най-после, този луд човек виждал ли е, или не е виждал кораба си? – Тя грабна чашата и отпи. – Цели пет години!... Казвай, защото и ти си виновен, ти го насъска.

– Виждал го е – усмихна се белокосият.

– За пет минути, нали? Видя го, плати на майстора и си замина.

– Той остана до вечерта. Нарисува името.

– О, да, името!... Говори се, че името е нарисувано от него. Тогава – наздраве, но иди го доведи. Лично мен ме боли душата, като гледам. Много си виновен, ти го подгизна, това са дванайсет хиляди!...

– Мисля, че закъсняваме. – Влюбената търсеше настойчиво дрехите си в сумрака повече с ръце, отколкото с очи.

– Аз съм виновен! – влюбеният не можеше да открие нито една своя дреха, тя му ги подаваше. – Не можах да издържа, като чух, че някой друг искал да прави тези неща с тебе.

– Ето ти ризата.

– А бутилката?

– Взех я.

– Ти си безупречна.

– Хайде, ще се обличаш по стълбите.

– Знаеш ли, че немците ни чуха?

– Разбрах, да не са се вслушвали.

Вън нощта си беше станала редовна, по дворовете светеха всички лампи, всички летовници се смееха, пържеха, ударните инструменти на ресторанта разтърсваха небето, танцуващите летяха между звездите, сервитьорът им подаде горещ, ухаещ на скара и салата пакет...

Лени се уплаши от мъртвото лице на приятеля си, като го видя да излиза от пощата, тя помисли, че срещу нея върви умрял човек.

– Ах, тези мъже! – Тя смяташе, че ще бъде добре, ако се взриви от възмущение. – Виж се, погледни се в огледалото, ти си черен, лицето ти е въглен и няма да доживееш до утре!... На нищо не приличаш, разбра ли? Ти си свършен!

– Каза ми да не звъня повече и ми затвори телефона. Позвъних ѝ отново и ми каза, че ще се омъжи за него, и пак ми затвори, а аз я потърсих пак и тя ми каза, че не ме обича никак и че ме е лъгала винаги, и че ще се омъжи скоро.

– Баш скоро едва ли, понеже се е омъжила за тебе.

– Наела е адвокат, тя ще се разведе, ще видиш. Помолих я да не се жени, ще ги оставя свободни, но тя иска развод и това ще ме убие, ще видиш, че ще умра.

– Пък умри бе, глупако, пукни! Да не си първият на света! Умри заради една нимфоманка, която спи с всеки, тя е спала и с шофьор на самосвал! – Лени говореше и се старееше да прецени по държането му дали няма да предизвика нещо неочаквано. Младият човек, по професия икономист, се вслушваше все по-внимателно, а Лени започна да се страхува, като нищо може да замахне срещу нея, да защити честта на съпругата си, докато на всеки е известно, че Фани Грозданова от шоубизнеса е кучка. – Виж, огледай как спокойно се движат и си почиват хората, отпусни се и ти, почувствуй го най-сетне туй старинно градче, вникни в написаното от времето под стрехите, уличките, след малко ще ти покажа и морето – да видиш как всичко е стабилно и се крепи въпреки мръсотията, която залива света. – Той крачеше мълчаливо до нея. – След малко ще влезем в корабчето, ще влезем при хора със светли души и ще изпием по една чаша. Какво искаш повече, какво по-велико има от туй да седнеш с добри хора и да изпием по чаша? А ти не се сети да купиш една бутилка, разбра ли? Една бутилка не си им занесъл!

– Казаха ми да купя само домати.

– Ти си глупак, ти не се сети да занесеш един коняк на красивата висока дама. Тя обича “Мартел”, но ти хич и не си забелязал, че по витрините има “Мартел”.

Икономистът извади от джоба си банкноти, той продължаваше да върви до Лени, тя не прекъсваше да му бърба и умело го водеше към павилиона. Настояха бутилката да бъде опакована старателно. От павилиона се слизаше направо до рибната борса, минаваше се през къса тъмна уличка, там Лени стисна пръстите на ръката му и целуна устата му отстрани, надяваше се да усети колко топли са устните ѝ, но той не разбра това.

– Ето ти го и морето, виж, къде си виждал такова нещо, таковай ѝ майката на болката, усетì момента, къде си виждал подобно нещо, на почивка си.

– Лени, тя ме убива!

– Най се опасявам като промълвиш името ми, след туй винаги започват нови плачове. Ти си егоист, не усети дори топлината на устата ми.

– Не мога, аз страдам.

– Цяла година не съм се допирала до мъж.

– Не мога, разбирам те, но не мога да ти услужа.

– Е, разсмя ме, най-после ме разсмя!

Погали с благодарност ръката му, докато се смееше и се разтоварваше. Той се учуди на искрената ѝ веселост. Някакъв тип от кораба срещу тях извика името ѝ, Лени му отвърна, изрекоха си няколко думи за общ познат, който бил на далечно плаване, изведнъж угасна осветлението на града, хората извикаха, след малко по небето изплуваха звезди и стана съвсем тихо, защото млъкнаха всички оркестри, телевизори и радиоприемници.

– Човекът до тебе е хубав! – извика морякът от кораба. – Хубав човек.

– Знаем! – Лени се обърна към икономиста: – Известно ли ти е какво означава хубав човек? Отнася се до всичко у човека. Ти си наистина хубав човек.

Раменете ѝ бяха голи, той положи ръката си там, страхуваше се да не му избяга в тъмнината, на него му беше необходимо рамо, да му плаче...

Влюбените внесоха горещия ароматен пакет в “Сиракуза” и заеха местата си. Пламъците на свещите се люлееха бавно, те не потръпнаха нито веднъж, нито изсъскаха, подчиняваха се на стила на корабчето. Високият белокоос мъж пое бутилката от ръката на високата тъмна жена, погледна етикета и се усмихна. Всичко се развиваше без излишни думи, никой никому не даваше обяснения. Влюбените разчитаха, че домакините не са разбрали, че са се любили, а домакините разчитаха, че влюбените не са разбрали, че домакините са разбрали, че влюбените са се любили преди малко набързо. Четиримата си казваха всеки на себе си: я колко добре би бил уреден светът, ако никой не задава неуместни въпроси. Градът извика, навън бе дошло осветлението.

Това се случи малко преди икономистът и придружителката му да влязат в кабината. Лени поднесе бутилката на високата тъмна жена, тя благодари на икономиста и се зае да разпределя скарата в чиниите. Когато вдигнаха чашите, отново стана тихо, дочуха как скръцна въже на кея.

– Помислих, че е въжето на “Сиракуза”. – Белокоосият се усмихна, усмивката при него сякаш се появяваше да погълне всяка преднамереност за хумор.

– А тя никога не е била привързана към кея – замисли се Лени.

– И не е влизала в морето, така ли? – Влюбената откриваше тайната на корабчето.

– Никога – отговори високата тъмна жена. – Наздраве. Добре дошли на борда. И да си пожелаем само осъществими неща.

– И утре да няма хора на плажчето...

– ... където се запознахме.

На икономиста внезапно му се стори, че е отгатнал истинската възраст на домакинята, но като поразмисли още малко, отказа се повече да гадае. За белокоосия той знаеше, че е на петдесет и пет, и не му се щеше между тях да лежи такава голяма разлика, на него не му се щеше тази експлозивна красива жена да му изневерява и не можеше да допусне, нямаше как да си представи обстоятелствата. Пфу! С кого! Кой може да ѝ замени този гъвкав във възрастта си мъж, който можеше да имитира неговите своеобразни пластични движения, умният му приятен глас, който винаги трептеше на границата на иронията? Икономистът не искаше и не можеше да си представи лошото, затова не усети как изрече:

– За вас двамата!

Лени му благодари с поглед и се хвана за приборите; тя пък, с тези свои рамене, прииждаше от времето на езичеството като бронзов идол. До нея седеше със сладка земна тежест влюбената, реално мека, лишена от зримия външен хлад на другите две жени, неспокойна за нещо, което сама не знае какво е, направо влюбена.

– Наздраве! – обади се влюбеният.

– Животът е най-голямата необходимост! – усмихна се отново високият белокоос мъж и добави: – В туй корабче всички тук сме влюбени.

– Понеже животът е най-голямата необходимост! – допълни високата тъмна жена, след което се засмяха всички – и младият тъжен човек.

СТЕНА СРЕЩУ ВЯТЪРА

Говоря за оня горещ юни, който ме ядоса и ме накара да напусна Созопол на петия ден, а бях отишъл за петнайсет. Ами какво, горещо; влизаш във водата – и там горещо, не можеш да се разхладиш. На всичко отгоре отново цъфтеше планктонът, морето ме дразнеше с керемидения си цвят и каква е тази аномалия, не разбирам – в страната 28 градуса, по крайбрежието 32 градуса. Грабнах торбата, разплатих се и се качих на автобуса, бяха позорно и някъде към единайсет часа се озовах в Бургас. До следващия влак за София имаше цели пет часа, какво може да прави човек в бездействие цели пет часа, и то в неделя? Закусих, пих кафе, стопих първите двамайсет минути. Ами нататък? Ако беше делничен ден, нямаше да му мисля, щях да отида при Христо Фотев, с него човек може да прекара не само часовете, но и дните. Затова, като минах край работното му място, натиснах безцелно вратата, а тя взе, че се отвори. В полумрака на помещението Христо Фотев преглеждаше вестниците, той погледна към мен, но не вярваше, аз също не вярвах – двамата изпитвахме усещането, че виждаме призрак, защото, нали ви казах, беше неделя, време никакво, при това двамата не бяхме се помирисвали от година. Той не можа да измисли нито една дума, само взе ключа и разбрах, че излизаме. Аз също не можах да измисля никакво подходящо за такава абсурдна среща изречение, знаех само, че след малко ще се случи нещо, или по-точно, че няма да се случат определени преди това неща. Както се разбра след това, той чакал кола – затова бил на работното си място в неделя – чакал такси, с което да заведе жена си и двама приятели някъде, после се разбра, че трябвало да ги отведе в село Равадиново. А пък аз, както вече знаете, си бях купил билет за София. Горещината притискаше улицата, но ние вече не усещахме нищо, само вървахме, доколкото разбирах, май че Христо Фотев ме водеше, а аз го следвах и защо да не си го кажа направо – му се подчинявах. За нас лятното гъмжило бе изчезнало, ние само вървахме, сами на улицата, сами в града, предвзето изразено – сами в целия свят. Вмъкнахме се в хотел “България”. Едното място беше затворено, второто още не било отворено, ала третото ни прие, ние потънахме в меки столове, полумрак, мъркащ вентилатор, светещи рекламни картони на световноизвестни напитки, тук-там някой гол женски гръб, рамо с много слънце, но ние с поета седим един срещу друг и се гледаме. Онова нещо ни го доставиха в големи чаши на масата. И много лед. Поетът загреба с лъжицата и започна да пуска студените топчета в моята чаша. Ледените топчета влязоха в златистата течност и от там ни наблюдаваха като очи. Христо Фотев ми се стори по-остарял, свикнал съм да го възприемам винаги много млад, дори като дете, пък и така действава понякога – като дете. Преди доста години двамата бяхме заедно в чужбина, единственото нещо, което си купи там, се оказа стативче за рисуване – защо, убий се, няма да разбереш – щял да рисува. А когато се връщахме към хотела поетът съвсем естествено рече на едно дете: подарявам ти го, и му подари статива пред учудените ми очи... Христо Фотев вдигна чашата, вдигнах чашата и аз, погледнахме се яко и отпорихме първата глътка. Като професионалист той отпи съвсем малко, но аз глътнах повечко и веднага си казах: защо бързаш, къде бързаш, виж как се пие, имаш достатъчно

време. Не мога да ви кажа проникваше ли някаква музика, или не проникваше; влизаха и излизаха млади хора, за които барът е мястото на най-висшата наслада. Май че по някое време рамото с многото слънце изчезна от полезрението ми, но това са подробности, които се мъча да вмъкна в повествованието си за атмосфера, макар че не се нуждаехме от атмосфера, просто се бяхме прикътнали в една от дупките на чудовището-хотел и се чувствавахме добре. Христо Фотев ми разказа малко повече от това за закупената от него къща в село Равадиново. Не ми разказа всичко, разбира се, пък и аз не питах, тъй като знаех къщата добре; голяма и здрава, с дебели стени, широка каменна ограда, в нея спокойно можеш да се скриеш во веки веков. Както другите хора, аз също бях изумен от факта, че не кой да е, а Христо Фотев се снабдява с къща за криене, тъй като този човек най-малко е проявявал стремежи към недвижим имот и предполагам, че цялата работа се дължи на жена му, иначе той би закупил, да речем, ветроход, тъй като цял живот ми се заканваше, че ще си построи ветроход, а ето че сега вместо ветроход си има солидна къща в Равадиново, нещо, което пооживи духа му и сякаш изостри стремежа му към нови стихове... Както се гледахме в очите и мързеливо попейвахме, изслушвахме мислите си, без да си отваряме устите. Например в момента му казвам, че жена му и приятелите вече поглеждат часовника, нервничат, ослушват се за шума на таксито. Той от своя страна ме моли да не се разсейвам със странични мисли. Настоявам, че това не са странични мисли. Той настоява, че това са странични мисли. Едновременно махваме към сервитьора. При всяко такова махване пристигаше по едно малко и винаги с лед, ледените топчета влизаха в златистата течност и се превръщаха в тъжно съзерцаващи очи. Продължавахме да се разговаряме без думи за недвижими имоти и ветроходи, но все тъй търсехме в ирисите си възможните отговори на възможните въпроси, след което си пожелавахме взаимно: дано напоследък е написал нещо по-добро, и в размяната на тези пожелания всеки откриваше, че другият отсреща остарява, че времето минава с ледена непримиримост край нас и сега този миг в хралупата на суперхотела ще остане един от малкото, затова да не го пропускаме. Десетки пъти съм виждал поета като дете, как тича босоного край кейовете на пристанището, а и той е виждал мен да тичам като босоного хлапе по кейовете, понеже и двамата имаме еднакво бургаско детство, макар че разликата ни във възрастта е дванайсет години. Той се е къпал в морето по същия начин, бягал е от къщи по същия начин, като мен е вдигал глава към високите кораби, за да срещне погледа на облакътен на борда моряк, морякът гледа разсеяно надолу, а хлапето, това малко камъче на кея, не влиза дори във вниманието му. Ех, да знаеха тези мързеливци какви чудовищни светове представляват за хлапака, да го удостоят поне с грамче внимание, да му се усмихнат, да му подвикнат, а то – нищо, забравили, че са били деца... Вслушвам се в мислите на поета, той ми изрича ясно, сякаш го казва гласно: пожелаеш ли да се скриеш, ела, стаята с прозорец към морето е твоя, живеј там колкото си щеш. Благодаря му за поканата, отправя ми я не за първи път, беше пратил човек у дома да ми я поднесе. А сега допълва: и през зимата, разбра ли? Къщата е на хълма, вятърът идва направо, но не може да ти стори нищо. Махаме към сервитьора, чашите пристигат пълни и си отиват празни, барът вдига ветрила. Влакът сигурно е потеглил – минава през мисълта ми, – но виждам, че платната са напълнени, барът полегна под натиска на страничния вятър, инстинктивно хванахме чашите да не

паднат. Искях да му напомня, че трябва да се обади вкъщи, поне да не се тревожат, но си го познавам, това няма да стане, той не обича да прекъсва добрите мигове, а и ония, дето го чакат, си го знаят, най-много да се ядосат; немислимо е да напусне в такива мигове масата, това е кошунство, в такива моменти трябва да се съсредоточиш, да запомниш миговете. Когато ти потрѣбва съсредоточаване или имаш нужда да избягаш от някого – продължава да ми внушава поетът, – нали знаеш какво! Да, отвърщам аз, ще ми дадеш стаята към морето. Точно така, съгласява се поетът. Христо Фотев се радваше много, че има къща някъде си, и аз се радвах на неговата радост, макар че някога той не беше мислил за къща, беше мислил за ветроход. Появи се друго женско рамо, бяло; вентилаторът ни прати нов хладен повей, някой ни гледаше, друг обясняваше някому: Това е Христо Фотев. Туй ме накара да погледна с ново проучващо око събеседника си, след което си казах: образуван е от съзвучия, мисъл и метафори. В същото време той водеше свой вътрешен монолог за мен. А колко малко се познаваме всъщност...

Към три часа след полунощ станахме и тръгнахме. Излязохме на улица “Богориди”, извървахме я цялата, озовахме се в Морската градина, по стълбището слязохме на плажа и направихме последните двеста крачки до края на мостика. Отвсякъде ни заграждаше вода – само още една крачка, и сме в морето.

– Сега разбра ли – каза Христо Фотев, – потрѣбва ли ти усамотение, идваш право при мен, давам ти ключа и заемаш стаята към морето. Разбра ли?

– Разбрах.

– Когато искаш.

Стояхме мирно загледани в невидимия хоризонт, нещо край нас шумеше както трябва, слушах шума и си мислех за въпросната стая: тя наистина гледа в обещаното, само че съществува малка подробност – село Равадиново се намира на три километра от морето.

ПЯСЪК

На Иван Стайков

С лявата ръка държи сандалите си, а с дясната е обхванала тънкия кръст на моряка. Току-що са станали от вмирисания на пот плаж. Отпуска кръста му и прокарва ръка по бедрото си. Усеща как песъчинките се ронят при допира на пръстите ѝ, но част от пясъка е полепнал здраво върху младата ѝ гореща кожа. Отдавна е минало полунощ. Над пристанищния вълнолом блика сиянието на корабните светлини, затова тук е много тъмно. В чашата на небето звездите блестят като капки.

Пясъчната лента свършва. Вече стъпват върху трева, в градината са, пред хотела. Мъжът върви съвсем бавно и много близо до нея, но тя казва на английски:

– Почакай.

Обича да си служи с английски думи, макар че знае само няколко. Сяда на пейката и започва да изгърсва сандалите си. Тук е височко, вижда се по-голямата част от пристанището, натъпкано с параходи. Пред фара са застанали два самотни кораба. За тях няма място на кея и приличат на бездомници.

Той поглежда часовника си, навежда се и я целува. Докато приема целувките му, тя се обува, изправя се и потегля отново. Уморено прекосяват градинката, заобикалят хотела и излизат на крайбрежната улица. По нея няма жива душа. Едната ѝ страна граничи с желязната ограда на пристанището. Тук лежат топлите сенки на дърветата. Тротоарът още не е изстинал след горещия ден. Короните на платаните са побелели от светлината на лампите. Летят рояци комари и едноклетки. Едноклетките вече агонизират и падат върху паважа. Тихо е, топло е, гъстото звездно небе покрива целия град.

Той крачи с грубата си моряшка походка, задоволен и щастлив до нейното жилище. Тя има дълги крака, тънки глезени и обгорени от слънцето прасци.

До портала на пристанището спират. Тя не бива да влиза през този портал. Притаяват се до каменната колона и започват да се целуват за раздяла. Разменят си някои съвети, без които животът им е немислим. Той настоява за документите, които тя трябва да си набави, след туй отново го обзема нежност и пак я притиска, и пак се редуват ту наставления, ту любовни пориви. Нито веднъж не ѝ напомня да му бъде вярна. Във верността ѝ е сигурен. Знае що за момиче е, такива моряшки момичета е виждал много, пък и начинът, по който се люби на пясъка, му говори достатъчно за същността ѝ, но също така знае, че за нея той е “големият шанс”, единствената ѝ възможност. Жени с такива физически качества в неговата родина са рядкост: мургава кожа, черни коси, дръпнати очи с дълги мигли и наелектризирано тяло, горещо, южно. Той гризе устните ѝ, сред опиянението си чува сирената на парахода, тя го зове. Пуца я и отново я привлича към себе си. Отхапва си още една целувка и побягва. Но след малко се обръща и казва на български:

– Довиждане.

– Добро плаване.

Тя остава сама до колоната, наблюдава фигурата, която чезне в тъмнината, продължава да маха с ръка. Едва сега по-скоро усеща, отколкото забелязва, че сокът на зарята постепенно се впръсква в тъмнината на нощта.

– Вече загубих търпение!

Стресва се, пробожда я болка в стомаха, но бързо се съвзема от уплахата и се обръща. Този път е решила да се съпротивява.

– Махни се!

– След като съм чакал цяла нощ?

Тя тръгва с големи крачки към града, оглежда се с надежда да зърне минувач, той върви спокоен след нея и казва:

– Не така... Знаеш как бия.

Защо няма поне един минувач? Но може ли да помогне и той? Забавя стъпките си.

– Ще викам!

– Така ли?

– Какво искаш пак?

– Да си повървим заедно.

Тя проявява евтина хитрост, в която не влага кой знае каква надежда:

– Изпрати ме до нас.

– Да, ама ще минем през пясъка.

- Кой пясък?
- Дето бяхте с кльошавия немец.
- Той ми е годеник!
- Добре, това да се чува.
- Ще се женим, заминавам за Хамбург.
- Замини, казвам ли ти нещо?
- Моля ти се, не настоявай!... Аз го обичам.
- Добре де, свивай към плажа!

Той разговаря меко и върви сякаш неохотно, тя лесно минава пред него – нещо, което би я улеснило при случайна среща с хора.

Безсилието ѝ я отчайва. Към него храни постоянна омраза, която расте и се изостря с всеки изминат ден, тормози я, кара я да стене на глас и всичко туй, защото не може да му стори нищо освен във виденията си, когато го привързва към един изплувал във фантазията ѝ стълб и го бие. Тогава яростта ѝ расте – премазва главата му с камъни, и то така, че от свирепия му поглед и от животинските му бърни не остава следа. В такива блажени за нея мигове той плаче, моли за пощада, но тя се нахвърля още по-свирепо към него: “Нà ти за това, нà ти за онова, нà ти за всичко, което си ми причинил, животно!”... Но това е само във виденията ѝ... Няма ли най-после някой да се справи с него? Каква е тази държава, каква е тази власт, защо не го поставят на мястото му?...

– Уморена съм – отново хитрува тя и без да ще, увлечена от гальовния си, по женски обещаващ глас, добавя: – Ако искаш – утре...

Той се усмихва и обвива ръка около тялото ѝ, там, където може би още е запазена топлината от ръката на немеца. По обратния път отново минават под платаните, по паважа лежат хиляди щастливо умрели едnodневки. Пак заобикалят хотела, пак нагазват в прегорялата трева и тръгват по тъмния пясък, а отдясно пак блестят светлините на корабите, а небето е вече леко разрежено и олекнало. И морето лежи неподвижно в края на тъмнината – безчувствено, противно.

– Ще му ставам жена – прошепва умолително тя.

– Разбрах – отвръща той. – Щастието ти се усмихва. А и на мен. Ще ми прашаш ли колети?

– Ще ти пращам! – казва тя с дълбока искреност. – Знаеш ли колко хубави неща ще ти пратя?... Пусни ме да си вървя.

– Ти пак ще прашаш.

– Звяр!

– Ела тук, до лодката?

Силен и груб е, с широк гръб и огромни стоманени ръце. Слаба, взела се кой знае откъде светлина, пада върху големите му скули и късата руса коса. Устата му е в сянка, но тя си я представя – разположена от единия до другия край на лицето, дъхти на лук.

– Ето, тук!

– Не искам!

Тя потъва в пясъка – по-дълбоко, отколкото с германеца, и колкото повече се съпротивлява, толкова повече лактите ѝ се забиват в изстудения плаж. Тя гледа небето над косите му и се вбесява от коварната сладост... Тази подла сладост идва въпреки омразата, въпреки съпротивата, не желае да е така, но е така...

За втори път тази нощ тя седи на пейката и изтърсва пясъка от сандалите си, сега звездите са се стопили, а светлините на пристанището са избледнели. Зад фара се показва заминаващия параход, в който е Хелмут. Добре се виждат пясъците, морето, градината и изплувалия от тъмнината град. Гларусите налитат с писъци от покривите и се отправят към широката гладка вода. Това е ничий час – нито на деня, нито на нощта. Долавя се нещо неопределено и празно.

Става и тръгва – през градината, край хотела, край паркираните коли. Градът продължава да спи, но както всеки град, и този си има подранили за някъде хора, първите, с които започва всекидневието.

Върви, залита от умора и безсъние, представя си как ще се тръшне върху леглото и как ще спи през целия ден. Косата ѝ е разпиляна, погледът ѝ е разстроен, но въпреки тази отпадналост младостта ѝ все тъй здраво намира в прасците, трепти в бедрата, мислите ѝ летят към Хелмут, а пръстите ѝ лениво отброяват един по един документите, които трябва да извади, ако иска да замине за Хамбург, да заживее в малката зелена къщичка, където сега скучае старата моряшка майка.

Все повече са бързащите по улицата. Не ги поглежда, но ги усеща и с притворени очи си мисли: “Тези пък закъде ли са тръгнали толкова рано?” И понеже знае много добре закъде са тръгнали, но не иска да знае нещата в душата си, получава усещане за влага в очите и пясък в устата, и суха тъмна празнота, която я отделя от света.

ИЗКАЧВАНЕТО

Градчето е упорито вкопчано в глината, залепено е по скалите като лишей. По кривите му улички е гъмжило, хората кръстосват насам-натам без работа, нямат какво да вършат, най-често се излежават на слънце или си отдъхват в сянката на покривите. Това са ниски жиливи човечета, известни на света като херфи. Изискванията на херфите към живота са незначителни, за тях най-важното условие е да се включат поне в две експедиции годишно, повече не им трябва, останалото е вървене по уличките и зяпане пред хотелите. В хотелите са отседнали потеглилите към върховете. По предварително изработен ред от тук тръгват много групи, походите започват от всички страни на върховете, дори от невъзможните за преодоляване, всеки се старае да извърши нещо, което никой преди него не е вършил, особено пък ако предишният се е провалил, ако се е върнал предивременно или ако е загинал. Някои не загиват, само изчезват, остават след себе си шум в световноизвестните вестници. Върховете приемат и не приемат покорителите си, понякога се съпротивляват почти злостно, ненапразно пътеките към тях са осяени с вкочанени трупове. И въпреки туй всеки връх, след като е устоял десетилетия на набезите, накрая се предава, човекът стъпва на него, а след това често пъти започва буквалното му прегазване от нови експедиции. Качват се десетки хора, развихря се голямата подигравка с непостижимото. На това херфите не възразяваха, не се сърдеха никому, напротив, радваха се, наемаха ги постоянно, те бяха носачите на денкове по базите, те бяха и водачите. Планината и херфите бяха приятели, допълваха се и нито херфите можеха без планината, нито планината можеше без херфите.

Ето защо, когато напролет пристигна бледият мъж, пребиваването му в градчето по-сетне се изрази в сензация. Бледият мъж пристигна с много багаж, отначало той не заяви за какво е дошъл, но с течение на времето хората започнаха да го подозират, че ще изкачва, особено когато научиха, че е закупил четири яка. Така в Баманду плъпна мълвата, че някакъв съвсем смахнат самотник ще си поиграе на покоряване без херфи, посмяха се на това и го отстраниха от вниманието си; нямаха време да се занимават с него, всеки ден пристигаха групи, сезонът на изкачванията чукаше на вратата. Забравен от всички, бледият мъж сякаш се затвори в себе си, между яковете – в края на града, и хотелската стая – в центъра. В стаята той прекарваше по-голямата част от времето си, подреждаше вещите, уредите, изчисляваше товара в килограми, разпределяше го в денкове, подреждаше консервите, комплектуваше ги по калории и витамини, навиваше въжета, изчисляваше дължината им, стараяше се да не остане и сантиметър в повече, във всичко търсеше неговата оптималност, то биваше нанасяно в тетрадки, описвано; в тетрадките се сортираха и индикациите на медикаментите. На един стол в центъра на стаята бяха изправени бутилките с кислород. От време на време, но не по-малко от два пъти дневно, бледият мъж взимаше една бутилка в ръцете си и я наблюдаваше в позата на Хамлет. С бутилка или без бутилка? – това е въпросът. Освен туй той взимаше камерата и по същия начин се питаше: с камера или без камера? Ако трябва да доказвам на някого, необходимо е да взема камера, но защо да го доказвам, какъв е смисълът, нали това интересува само мен? И така, кое е по-важно за изкачването – да го реализирам за себе си или за другите? Ако го направя заради сензацията, ще предизвикам шум и ще спечеля пари, но ще продължавам ли да бъда и тогава аз? Всъщност какво е човекът, не е ли преди всичко суета?

В същото време Баманду се тресеше от шумотевицата на журналистите. Членовете на експедицията избягваха да правят изявления, но водачите им бърбеха и заради тях. Всяка експедиция биваше субсидирана или от кралско дружество, или от нещо друго. В шумотевицата бледият мъж изчезна съвсем. Продад наскоро жилището си, пестил в продължение на десет години, с такива скромни средства бе подготвил своята съвсем частна експедиция просто защото така му се искаше, такава беше природата му.

Налагаше се да чете много книги, проучваше опита на миналите преди него по пътеките, вникваше в неуспехите на тия, които не са се върнали. Запознаваше се с всяка точка за лагеруване, върху скиците на своя маршрут рисуваха лагерите и описваше вещите, които трябваше да остави на всеки от тях. Яковете ще изнесат багажа до мястото, където могат да стигат якове, там ще го чакат. Колко ли дълго може да чака един як? Ето още един допълнителен въпрос. В края на краищата трябва да реши и тази задача – колко време биха го чакали яковете, какво е тяхното търпение и разбиране, да не кажем чувство за отговорност. Ужас, хиляди въпроси и въпросчета. Но самотният мъж мислеше за всичко съсредоточено и упорито нанасяше всяка подробност в бележниците. Заети с големите експедиции, журналистите рядко го зърваха тук или там, понякога правеха и опити, той само ги поглеждаше с тъжния си поглед на самотник, те махаха с ръка и притичваха към по-интересните обекти. Въпросите към него обикновено се свеждаха до това, дали чака някого, тези, които чака, колко са на

брой, от каква националност са и накрая винаги: внимавай, ей, да не си намислил нещо съвсем оригинално и да ни изиграеш.

Бледият мъж често гледаше от прозореца си към планината, потънала до гуша в легенди. Беше проучил поне сто от тях, не му направиха особено впечатление, на него такива не му минаваха, гледаше иронично на мистицизма, намираше го за белег на страх, бедните на преживявания местни хора бяха бедни и на мислене. Планината наистина криеше много загадки, но легендите имаха формални връзки с тях; снежни човечи не го интересуваха, интересуваше го само да намери най-благоприятните места за минаване, през най-благоприятните дни (дори и часове), при най-благоприятни атмосферни условия и особено благоприятно здравословно състояние.

Вече копнееше за изкачването, катеренето за него беше най-висшата форма на човешката страст, то запалваше най-елитните центрове на емоционалната му дейност, възпламенена от десетки алпийски одисеи преди това. Бледият мъж отначало участвуваше в групови походи, но с течение на времето и омъдряването – то не можеше да не дойде на четирийсет и пет годишна възраст – той се отдели от навалищата и потъна във философската същина на катеренето, в болезнено сладкото усещане за предимството на уединяването. Какво ли не изкачи тогава той, но винаги сам и тайно. Веднъж на някакъв връх го завари група от четирима задъхани, погледнаха го изненадано и го запитаха какво дири самичък тук, а той им отвърна, че откакто се помни, си е тук, оттегли се надолу и изчезна. След като го срещнаха на няколко подобни места, хората допуснаха, че е дух или халюцинация, породена от кислородната разреденост и някак спонтанно го нарекоха Бледен мъж, други отидоха по далеч и го клеймосаха с прозвището Високият призрак.

В очакване на лятото бледият мъж скиташе в полите на планината, тренираше, поддържаше здравината на мускулите си, изпитваше всяка нова дреха, новите си обуца. Не пропускаше нито една пресконференция. Сгушен сред слушателите, попиваше всяка изтървана в повече дума, стараше се да долови някои от секретите на експедициите, връщаше се в хотела и отново прехвърляше (за кой ли път) дневниците на предшествениците. Понякога висеше над случайно измъкната маршрутна скица и я наблюдаваше, отначало съсредоточено, след това разсеяно, вече сто пъти обсъдил от всички страни своя собствен вариант.

На четирийсет и пет годишна възраст, сред самотата и планината, в тренировките и спокойствието, един ден високият бледен мъж усети пролетта, тя го докосна една сутрин с нежността на съня. Това го накара да забележи журналистката. Обикновено тя го преследваше, а той се изплъзваше. Изглежда, че журналистката бе доста опитна като жена и много бързо разбра, тя просто угади настроението. За подобни случаи разполагаше с добро въоръжение – бедра, наподобяващи пейзаж, и спокойни гърди, които се извисяваха като стряха. Знаеше, че трябва да го улесни, виждаше колко е самотен и му заяви: Защо в хола на хотела, защо не дойдете в стаята ми? Или пък аз да дойда при вас? Но при вас е много разхвърляно. Номерът на стаята ми е триста и единайсет. Нямахме какво друго да прави, трябваше да приеме, по улиците на Баманду се разхождаха само мъже, жените тук приличаха на мъже.

Въпросите се оказаха неприемливи, журналистката искаше да разбере най-важното, с други думи – всичко. Такава цена той никога не е и мислел да даде

на жена за каквото и да е. И не само на жена. Извини се и си излезе, тя извика и тръгна след него, заяви му, че ще намали броя на въпросите, но бледият мъж бе изтрезнял, в края на краищата за какво му бяха тия якове, нали яковете стават за всичко?Беше трудно, разбира се, ако планината можеше да говори, би разказала редица комични подробности, но работата все пак потръгна и журналистката остана на сухо.

Най-после пристигна писмото, викаха го за справка, той замина за столицата, там се яви пред комисия от трима души. Поканиха го да седне и отвориха папката с молбата му.

Много сте висок, рече някой от комисията.

Бледият мъж не отвърна нищо.

Подали сте молба да изкачите най-трудния връх – Пама.

Да, отвърна той, там съм описал всичко.

Но не обяснявате нищо, а се шегувате; тук например пише, че ще бъдете сам.

Това съм искал да кажа.

Тримата го погледнаха.

Много сте висок, повтори някой от тях.

Чакам да ми определите дати, отвърна бледият мъж. Искам да изкача Пама по най-обикновения маршрут, там вече никой не върви, но аз ще мина по него.

Сам.

Сам.

Ние сме тук обаче да издаваме разрешения за изкачване, а не за самоубийства.

Без група е немислимо да достигнете Пама.

Моята цел е тази.

Обичате сензациите.

Обичам да съм сам. За моето изкачване няма да правя пресконференция, само вие знаете за какво съм пристигнал в Баманду, вдигне ли се шум, изобщо няма да тръгна.

Добре, но можете ли да запознаете комисията с начина?

Например как ще щурмувате върха.

Кой ще бъде последният ви лагер?

Бледият мъж ги погледна разсеяно и заяви, че си има точен план.

Можете ли да изчислите шансовете си в проценти?

Може би пет на сто.

И настоявате за разрешение?

Смятам, че ще успея.

На кого ще продадете филма?

Ще мина без филм.

Дори... без... филм?

А как ще документирате?

Как ще докажете?

Няма да доказвам.

Добре, обади се най-после председателят на комисията, колко херфи ще наемете?

Нито един.

Става въпрос... донякъде.

Купил съм четири яка.

Какво?

Двамата, без председателя, се изправиха. Стаята излъчваше необходимата тържественост: меки кресла, тежък килим, полилей, край прозорците падаха тъмнозелени завеси, между завесите се вместиха небе, вишна, камбанария на католическа църква и далечен сняг върху суров планински масив. На една от стените висеше знамето на държавата, под него – ликът на държавния глава, това бе представителна зала, тук посрещаха хора от цял свят, и то не какви да е хора, все корави мъжаги с нашумели имена, със силно пигментирани лица, познати от илюстрираните списания и рекламите за оборудване по алпинизъм. Шефът на комисията, човек с уморено умно лице, също се изправи и отиде до прозореца, но едва ли видя нещо интересно навън. Помощниците го гледаха право в гърба. Тъкмо тогава бледият мъж седна в посоченото му още от самото влизане кресло. Дългите му крака изскочиха напред, ръцете му полегнаха върху облегалките. Бледият мъж подразбра, че съдбата му зависи само от шефа на комисията, който в момента се правеше, че се взира силно в кръста на католическата мисия. Другите двама са украшение, протокол, ако разчита на тях, по-добре да си тръгне веднага, те никога няма да обърнат внимание на молбата му, а сега с учудване се питат защо пък чак толкоз се е замислил шефът, защо не реже, вън чакат представители на друга експедиция, тя ще им отнеме четири часа. Шефът на комисията се обърна към стаята и започна да се любува на русата му, почти детска косичка.

Без херфи, прошепна той, разбирате ли какво означава това без херфи? Равнява се на революция, досега нямаме подобен случай. Може би нямате да им платите?

Изкачването е скъпо удоволствие, отвърна бледият мъж, и който няма пари, изобщо не бива да тръгва.

Вие сте фанатик?

Да.

Наясно ли сте какво означава да тръгнете без херфи, това означава, че ви изчезват дори тези пет процента за успех.

Ще опитам

С якове.

Държа да бъдат якове, не хора.

Досега никой не се е изкачвал без херфи, не е и помислял, дори не е допуснал мисълта, че може да помисли.

Бледият мъж замълча, двамата членове на комисията отвориха усти, но шефът им ги прекъсна със знак. Той напусна мястото край прозореца и се отправи към съседното кресло. Сега вече можеше да вижда посетителя в лицето, особено ако посетителят се извърнеше малко. Бледият мъж се извърна, той бе усетил, че има за какво да разговаря с човека до него.

Искате ли да запушим?

Не пуша.

Уиски?

Малко.

Може би думата уиски да е била подаденият знак, но двамата подгласници просто отвориха вратата и излязоха. Шефът на комисията се върна зад бюрото, промъкваше се към цигарите и удобствата, дребните му розови пръсти отвориха чекмеджето, поровиха и измъкнаха малка извита луличка. Докато той палеше луличката, бледият мъж се възхищаваше на сръчността, с която пръстите извършваха необходимите манипулации. Щом се появи димът, пръстите се успокоиха.

Може би разбрахте, че ще получите разрешението, за което сте дошли при нас. – По изваяното му сякаш от порцелан лице не се забелязваше нито един дефект, никаква пъпчица. – Ще ви го издам на моя отговорност, ако щете – мой риск, без да се съобразявам с мнението на подгласниците си. – Бледият мъж остана неподвижен, не направи и опит да благодари. – Но искам да си поговорим откровено, никак не ви виждам при катеренето.

Това е моя луда необходимост, отвърна бледият мъж.

Тя е необходимост за мнозина, тези алпийски подвизи са подвластни на суетата, а вие...

Вратата се отвори, подгласниците изтикаха напред масичка с колелца, настаниха я до бюрото и отново излязоха. Шефът на комисията наля в чашите и погледна своя гост, гостът кимна, ледът звънна в чашите.

Принадлежим на две различни раси, подхвана домакинът, а сме почти еднакви.

Вдигна чашата пред себе си.

Бледият мъж също.

За покоряването на върховете си има хора, рече домакинът, те сякаш са родени за туй, извън катеренето биха били нищо. Но вие... Да продадете къщата си... Пама не можете да изкачите и си го знаете, рекорд не можете да поставите; ако успеете, ще бъде подвиг за векове, но няма да успеете, сам никой не би дръзнал, пък да предположим, че успеете, веднага ще се превърнете в сензация, а сензациите не ви интересуват.

Никак.

Тогава защо?

Бледият мъж повдигна искрено рамене, но този жест му се стори неучтив и побърза да изрече също тъй искрено: Не знам, вие сте човекът, на когото бих казал, но не знам.

Изкачването с херфи не е само необходимост, това е и традиция, свещено право, ако щете – монопол.

Мислите ли, че не знам?

Една истина, като всички простички истини – като гората, като водата.

Колко деца имате?

Шест.

В кръвта ви тече ли нещо от херфите?

Не бих имал нищо против.

Те имат много деца.

Ако заемете поне двама, ще бъде съвсем друго.

Мисля, че ще ви огорча.

Ще огорчите тях, ще им нанесете удар. Представяте ли си, прекъсвате традицията. Да оставим настрана, че им отнемате по някой лев.

И все пак предпочитам яковете.

Мизантроп ли сте?

Направихте много за мен, отвърна посетителят, без документи не бих могъл да започна изкачването.

* * *

Натовари багажа си на яковете. Бледият мъж остана сам срещу планината. Постара се всеки як да получи по равни килограми. Една палатка бе опъната да го чака, палатката се намираще на 3430 метра. Сбогува се с нея и се отправи към четири хиляди и шестстотинте метра, точката, до която можеха да му служат животните. Там разтовари багажа, опъна нова палатка, оборудва я, привърза яковете към забити в земята клинове, пренощува и на другия ден започна да пренася пакетите на гърба си. След три дни успя да изкачи всичките си вещи до базовия лагер на 5340 метра; тук разположи най-голямата палатка, монтира най-удобната печка, подреди главната част от провизиите и медикаментите. Докато работеше, усещаше възбудата, туй беше кипящото от радост тяло, ясното просто усещане, че е щастлив. Нататък му предстоеше да построи четири по-малки лагера. Работеше стегнато, внимателно, пестеше силите си, подчиняваше се на спартанска методика, спеше достатъчно и всичко се развиваше по предварителния замисъл. Не бързаше, не целеше да изпревари прогнозираните метеорологически условия, за времето си нямаше график – движеше се на късмет. На бърза ръка преживя два ледени вихъра. Първия прекара на път, вторият го връхлетя на завет, в палатката. При първия вихър се притаи в пукнатина на скала; когато вихърът отмина, в разсеяната светлина пред него се появи орел и орлица, те се любеха на издатината встрани, бледият мъж бе един от малцината на света, видели такова чудо. Той стоеше в пукнатината и наблюдаваше скромното отдаване на орлицата, без каквото и да е кокетство, в достойнството си тя не си позволяваше особено подчертани движения, най-често търсеше да допре шията си в неговата, отъркваше се нежно и сладостно, докато орелът бесуваше. Май че по някое време го зърнаха, така му се стори поне, ала най-сладкия миг преодоля и в този случай инстинкта за самосъхранение, орлите отлетяха едва след като мъжкият се насити. Бледият мъж си мислеше, че тези птици не живеят чак толкоз високо, гнездото им е сигурно поне две хиляди метра по-надолу. Тогава защо се качват във висините да се съшават? Заслужаваше да си помисли върху тази загадка, но къде време за това?

Беше се започнало.

Вървеше по отъпканите пътеки на няколко експедиции, нямаше нужда да забива клинове по стените, намираще си ги готови, по тях висяха дори въжетата, той им се доверяваше, защото обичаше да рискува, неговото изкачване можеше да завърши успешно само през риска, на това разчиташе; като тръгваше, той си знаеше, че ще се движи със стръвта на мародер. В една гънка намери опъната палатка, вътре имаше всичко, храната беше непокътната, палатката все още чакаше стопаните си, които никога нямаше да се завърнат. Разчисти снега, вмъкна се в нея,

запали печката и преспа. Вечерта и сутринта яде от собствените припаси, остави всичко непокътнато за своето завръщане. Въпреки студа, виелиците и умората усещаше познатата бодрост, просто помирисваше как най-трудната точка, ревниво пазена от ледници, отвесни стени, пропасти, мъгли и връхлитащи ледени бури, се приближава. Поне досега не можеше да се порадва на някаква поносима температура, през цялото време възнееше, а какво ли му предстои занапред?

Но последва абсурден период, в решителните последни фази настъпи небивало затишие, заблестя слънце и всяка мъчнотия го подканяше: ела и ме преодолей. Той преодоляваше при незапомнени атмосферни условия, незарегистрирани в историята на изкачванията. Продължаваше да открива безпогрешно стари клинове и въжета, това го развесели, изпадна в еуфоричност и захвърли кислородната маска. Олекна му още повече, вече си подсвиркваше и си мислеше, че когато човек види любовното опиянение на орли, неизбежно му потръгва. Захвърли и фотоапарата, отказа се да документира, работеше за собствено удоволствие, нямаше никакво намерение след години да разказва за подвига си пред камината на някой клуб.

Когато застана на върха, отначало го обхвана страх, че може да полудее от възбуда, а след това трябваше да преодолява внезапно обзелото го чувство да се поддаде: Да остави ли, или да не остави белег? Наоколо беше пълно с такива неща, тук бе отразена не само личната суета, но и суетата на нациите. Една минута прекара на Пама и всяка секунда от тази минута се изрази с вътрешния наплив и вътрешната му съпротива да преодолее поривите си към парадност. А светът лежеше в краката му спокойно, балансирано, потънал във великолепната си тишина, един от редките мигове на върха, подарен само на него, награда за безшумния му подвиг. Подобни метеорологически явления тук се появяват сигурно веднъж на столетие. В тази минута бледият мъж допусна за частица от секундата, че се е превърнал в бог.

* * *

Вестниците и туристическите бюлетини на Баманду шумяха за четири експедиции, трите от тях бяха наели по триста и петдесет, а четвъртата петстотин херфи, радиото гърмеше, всеки от водачите на групите допускаше до трийсет процента за неуспехи, а няколко дни преди потеглянето благоприятните възможности слязоха на петдесет процента; началото на сезона бе отбелязано с три жертви и осем измръзвания на крайници; сред катераческите общества плъзна мрачният полъх на песимизма. Бледият мъж спеше вече трето денонощие и прислугата на хотела напразно се **у**слушваше пред вратата на стаята му. Събуди се на четвъртия ден по обед, усещаше, че е гладен, премазан от изтощение и че по крайно необясними причини му се влиза в жена, например в журналистката. Дълго преди да се изправи на крака, тъй като се събуждаше в поредици от часове, той се люлееше между видения от орли, якове, въжета, глетчери, журналистката, вихрите. Въмъкваше се постепенно в реалния свят на стаята, осъзна, че над него има таван, край него – стени, сигурност, на пода се простира персийски килим, а отвори ли вратата, на всяка цена ще срещне една вана. След като завъртя крана, видя в огледалото високото си омършавяло, просто стопено тяло, загубило поне петнайсет

килограма от теглото си – направо скелет. Брадясалото му лице продължаваше да създава впечатление на бледост, но по какъв начин, трудно можеше да се разбере – с напластения загар. Скелетът потъна във водата, покри се с нейната мекота. Завет, никакъв вятър, пръстите на краката му се движеха по негова воля, пръстите на ръцете му усещаха предметите при докосване; радиоприемникът му даряваше музика, нещо като Дебюси, който прииждаше от стаята. Затвори очи и видя келнерите, те сновяха по мокета на долния етаж, тикаха колички с напитки, разнасяха сребърни табли с гореща храна, от чистите им тихи дрехи дъхтеше на вечност.

Предпочете овнешко бутче без гарнитура и салатата отделно, нищо повече, от вината избра френско червено; стремеше се да поглъща спокойно, съдвкваше бавно и гледаше пред себе си, през пространството със стерилно бели покривки. През сигурната стъклена витрина се виждаше планината, увенчана с чист сняг. Сега планината му се струваше близка и крехка, като дълго желана холивудска звезда, с която вече е преспал. Нахълта неспокойна журналистическа група, тишината отиде по дяволите, след групата влезе журналистката, махна му отдалеч и се уедини през една маса. Стори му се по-хубава отпреди, а деловитите ѝ иначе движения бяха сякаш затоплени от дремеща все пак във вътрешността ѝ женска природа. Тя остави камерата и записната уредба до себе си, избра нещо от менюто и потъна в страниците на бележника си. Надойдоха още хора, говореха високо, бледият мъж долови изречения, от които разбра, че току-що е потеглила най-голямата експедиционна формация, че Пама ще бъде атакуван по две посоки едновременно и че преди час пристигнала неприятна вест: на връх Мунца – нови четири жертви. Телефоните на хотела бяха изпратили тези новини по всички краища на света, Баманду се тресеше от тревожно напрежение, никой сезон не можеше да се равнява по нещастни случаи с тазгодишния, над улиците и къщите виснеше заплахата на нови нещастия. Херфи намериха наядени от лешояди три трупа на якове – това също се изнесе в пресата; някои се заеха да разнищат загадката, страниците на вестниците се кичеха с хипотези, но всички трябваше да започнат отново, тъй като един ден в крайнините на града се появи четвърти як, беше жив и здрав, но като всички останали якове на света крайно мълчалив, нито знаеше откъде иде, нито можеше да съобщи накъде отива.

Бледият мъж продължаваше да живее в хотела, той все тръгваше и все не тръгваше към родината си, бездействието сякаш му беше необходимо, внушаваше си, че още се възстановява. Средствата за масова информация го бяха забравили, бледият мъж се чувствуваше по-самостоятелен от всякога. Само журналистката веднъж го запита дали няма някаква връзка между орфаните от лешоядите якове и неговите. Подведен от повишеното си настроение, той отвърна весело, че връзка съществува само женския як и нея. И още лоши новини – горе се подхлъзваха, премръзваха, изчезваха, чу се за два счупени гръбнака, появили се стъпки на снежен човек. Лоша година, до този момент нито една победа. Силни, натежали от загар мъже с тъмни очила и бради се завръщаха с виновни погледи, махаха безпомощно ръце, което понякога трябваше да се приеме като единственият им отговор. Заговори се, че все пак трябва да се подбудят някои следствия, подочуха се слухове за изоставени другари, някъде зачестиха случаите на необичайно малодушие в решителни моменти, другаде – направо за проявен страх, но най-

често се споменаваше за проявен егоизъм. Като се вслушваше във всичко, бледият мъж разбираше, че великанът Пама се съпротивлява ожесточено и същевременно предизвиква; не по-гостоприемно се държаха и останалите осемхилядници; май настъпваха времена, в които на човек е предоставена възможността да разбере, че не бива да се перчи с особено могъщество, че понякога на природата ѝ кипва и започва да се брани, като не държи сметка и за смъртоносните си удари.

Всеки отминал ден увеличаваше цената на неговия успех; както се развиваха нещата, логичната мисъл едва ли можеше да допусне, че тази година ще бъде записан някакъв победен поход до Пама, а който би допуснал това да бъде извършено от сам човек, поне до сто години, направо би минал за луд. Бледият мъж бе отбелязал не само световен рекорд, той бе постигнал непостижимото. Стоеше му се в Баманду, не му се заминаваше от мястото на реализираното си величие, сред суетата и снобизма; обичаше да се надсмива тайно на всички. Но един ден, както се бръснеше, пламна осенението му, че стоенето в Баманду, че това безпричинно киснене в този скучен град не е съвсем невинно, че това прилича на мазохизъм. Като продължаваше да се бръсне обаче, той се опита да докаже на себе си, че поне досега е действувал безкористно.

Нима е малко това, че преодолях порива си да оставя белег?

Във великите секунди на върха бледият мъж, тренирал скромността си в продължение на десетилетия, се побори мъжки и потисна колебанията си. Там той се оказа на сантиметър от срама – за малко да забие в скалата свой собствен клин с инициалите на името си. Но сега вече е чист, бледият мъж няма как да докаже изкачването и работите на неговия вътрешен човешки баланс са наред.

Но това, че продължавам да вися тук и се подсмивам по пресконференциите, какво е? Това е любов, оправдаваше се той, аз вече обичам и не заминавам заради нея. Но скоро рухна и това оправдание. Една сутрин журналистката заудря по вратата му, не мога повече, заяви журналистката, нуждая се от мъж, не издържам повече, потребен ми е мъж, сънувам еротични измислици, ако ще е мъж, бъди поне ти, харесваш ми и умееш да мълчиш. Беше по пижама, топлината от постелята още лепнеше по нея, щом се вкопчиха, не се пуснаха три часа, чак до минутата, в която бледият мъж се убеди, че не а е обичал, и то никак, че любовта му към нея е била само претекст. Тя се надигна, намери някаква бутилка и отсипа в чашите.

Така може да се живее, въздъхна тя, сега спокойно бих могла да върша работата си, а и друг път ще прибягвам към вас, тъй като сте дискретен и хубав. Ако трябва, ще си платя.

Погледна я отдолу нагоре, както се гледа връх, в нея нямаше нищо розово, нито нежно, тялото ѝ отразяваше кафявия блясък на светските плажове, кожата ѝ крещеше от загар, гърдите ѝ също бяха кафяви, личеше си, че не е обличала бански костюм, а горницата им не е обличала дори на публични места. Подаде му чашата и легна до него, той близна, искаше само да усети вкуса на уискито, но това събуди желанието му да си пийне, стана му приятно, само дето вече чувствуваше, че жената до него му е малко излишна. Тя говореше: планината гъмжала от събития, непрекъснато връхлитат новини, вест след вест, нещастие след нещастие; отделът на вестника ѝ наредил да стои в Баманду до второто пришествие и все пак не може само да се стои, трябва и да се полегне. Беше осведомена за всичко, заредена с

невероятни подробности; херфите се изнервили, годината била фатална, злите духове от ледниците се събудили, очаквало се снежният човек този път да покаже лошата страна на характера си. Снежният човек според херфите е много силен, пръстите му хващат за гърлото и стискат, докато езикът ти изхвъркне навън, после очите; или пък сплесква главата, мозъка. Тя описвала всичко туй и го прашала, но не може само да се пише, трябва и да се полегне. За любов между двамата не можело и да се помисли, тя е готова да му заплати, илюзиите са изключени, вестникарската ѝ деловитост създавали от само себе си стоманените ѝ принципи. Бледият мъж изслуша всичко това и заяви, че няма да ѝ вземе нито грош.

Той продължаваше да обитава хотела и не знаеше какво би могъл да предприеме по-нататък, не знаеше накъде да тръгне, къде да отиде – никъде, досега го мамеха върховете, сега най-трудният бе легнал под него, отваряше се място за досадата, но минаваше още време и след досадата се отваряше място за по-страшни чувства. Сега накъде? – питаше се бледият мъж. Какво още да покоря?

Тя идваше и лягаше до него, предоставяше му часове на акробатика, уискито му се услаждаше все повече. Освен това привикваше с подробностите на тялото ѝ, с капризите ѝ върху чаршафа, започнаха да се разбират без думи, неочаквано усетиха, че са се домогнали до естествен синхрон. Планината сипеше още изненади, но най-голямата се изрази в това, че експедициите приключиха с крах. Краят на катераческия сезон настъпваше. Отделът ѝ нареди да се завърне в редакцията, Баманду се обезлюждаваше, колоритните личности, които бяха успели да се изтръгнат от смъртта, изчезваха.

В един безцветен ден тя пак легна до него, двамата погледнаха към тавана.

Все забравям да ви питам за името, рече той, тъй като разбра, че е настъпил часът на раздялата, как се казвате?

Миранда, отвърна тя.

Не е чак толкоз лошо.

Името ли?

А, другото е ужасно.

Не ви се ще да замина, нали?

Е, ще се справя някак.

Защо не дойдете с мен?

Какво има там?

Ще бъдем заедно. Тя се изметна нагоре и издърпа гачетата си. Впрочем вие защо се появихте, какво търсите в Баманду?

Дойдох да изкачвам.

Кое?

Той мълчеше.

Мен ме изкачихте добре, нали?

Дойдох да изкача Пама.

Пама!

Журналистката се изправи, грабна гачетата си и бледият мъж разбра, че се е изплашила. Обличаше се бързо, ръцете ѝ потрепераха, на нея никак не ѝ се щеше да бъде нарязана на парчета от непознат маниак, този неясен, висок и бледен

мъж вече показваше зъбите си, през оскъдните му по брой думи тя зърна в далечината психопата.

Излезе си, без да се дооблече, напоследък така преминаваше коридорите, недооблечена и сладко уморена. Бледият мъж лежеше, зяпаше тавана и отпийваше от чашата, мислите му го носеха към шефа на тричленната комисия, която издава разрешенията на експедициите, шефът се очертаваше като единственият човек на света, с когото вероятно е възможно и да не се скучае.

На обед тя седна до него, оказа се, че са сами в ресторанта, върховете зад витрината изглеждаха по-бели отпреди, а келнерите по-услужливи от всякога.

Днес уискито ви дойде малко повече, усмихна се журналистката. Храната ви е сервирана, защо не почвате?

Вярно е, че съм малко повече, съгласи се той.

Там някъде е Пама, посочи тя с глава.

Да.

И ви предстои.

Не отговори.

Кажете най-после какво искате, какво търсите тук!

Бяхте сензация, след туй – нищо, по едно време изчезнахте, но сте тук, без да сте журналист. Кажете какво сте, защо ви бяха тези якове, защо говорите малко, докога ще останете?

По едно време изчезнах, съгласи се бледият мъж.

Как се казвате? Поне това да знам.

Ерик.

Ери, така ли?

Но вие помните, че по едно време изчезнах.

Искам да зарежем масата и да се прехвърлим в стаята. Заминавам утре, не разбрахте ли? На вас не ви ли е вече достатъчно ясно, че започвам да ви обичам? Ери! Слушате ли ме?

Не можете ли още днес?

Ще замина утре, разберете, а сега ще отидем в стаята ви! Тя грабна чашата от ръцете му. И съм сигурна, че не се наричате Ерик, нито Ери, нито нещо близко до това...

Държеше главата му и търсеше отговор на загадката в очите му, там се потайваха неизследвани мрачини и много фанатизъм, съпротива, бавно и неизвестно защо гаснеща жизненост. За първи път в живота си Миранда полудяваше от гняв, че не може да подчини някого на амбициите си и сякаш в полусън разбираше, че става тъкмо обратното, затова в даден момент допусна, че се намира близо до сатаната и ако не беше склонният ѝ към авантюризъм характер – довел я впрочем до алпийския профил на вестника, – би побягнала повторно, а тя вече преодоляваше страха си и бързаше да усети как сатаната ще влезе в нея. От гънките на планината идеше той и може би след малко, след като я налюби, ще се превърне в космата горила, която тъпче девствените снегове и оставя загадки зад гърба си.

Помните ли, когато ме нямаше? – запита внезапно той.

Помня, целунете ме.

Тогава ме нямаше, рече той, без да я целуне. Тя скочи върху него и започна да го целува. Отсъствувах, каза той и се отбраняваше, огъваше се под тежестта ѝ, понякога успяваше да се измъкне, но тя наново връхлиташе. Нямаше ме, защото бях на Пама, успя да изръмжи той, а тя жадно търсеше устата му, като съзнаваше, че няма да замине от Баманду, че постави на карта не само кариерата си на световна журналистка, но и живота си. Изкачих Пама, успя да повтори той и тя, въпреки дълбокото си страстно дишане, го чу, но продължаваше да диша шумно и точно когато изблеци очи, той изстена: изкачих се сам, без херфи!

Тя се отпусна до него, полегна от дясната му страна и се почувствува като в топъл, наситен с теменужни аромати басейн. Не виждаше по-нататък бъдещето си без него, не можеше да си представи, че утре няма да милва рамото му, тя загиваше без диханието му и още сега трябваше да подхване разговор, да го повлече със себе си. Докато обмисляше първите думи на апела си, неочаквано си спомни, че в кулминацията на тяхното заедно той я убеждаваше, че е изкачил Пама, сам, без херфи. Усещането за едно нищо незначещо твърдение постепенно се превръщаше в нещо, по което можеше поне да се помъдрува. Човекът до нея бе изрекъл: изкачих се до най-трудния връх сам. Това изкачване бе недопустимо, то нямаше нищо общо с действителността. От друга страна изказваше го човек, който говори оскъдно или изобщо не говори. Край нея плаваха лилии, цветовете им се отваряха и продължаваше да ухае на теменуги, костеливото му жилаво тяло беше отпуснатата струна, в стаята беше тихо, тишината притискаше целия град, от далечните върхове се отронваха лавини, лавините се свличаха, повикани от присъствието му. Боже мой, загубена съм, обръквам живота си, той ще ме подчини.

Миранда ли се казвате?

Преди малко ме убеждавахте, че сте изкачили Пама.

Само ви осведомих.

Гоните ли ме?

Защо?

Все едно че ме подканяте.

Той ѝ заяви, че преди двацет и шест дни се е изкачил на Пама, сам, без херфи, само четири якове до базовия лагер; запозна я с навика си да върши всичко сам, да живее далеч от шумотевниците, само така се чувствува щастлив, поне така е било досега, защото след изкачването на Пама не може да се похвали, че се чувствува щастлив.

Вие твърдите, че сте изкачили върха, в който този сезон се разбиха две експедиции, придружени от осемстотин херфи?

Да.

Ери!

Тя изтри с длан във въздуха изреченото име.

Ерик ли се казвате?

Не.

Оставихте ли знак?

Той отвърна, че не оставя следи по върховете, призна си, че тъкмо на Пама се е двоумял, мъничко му е трябвало да се приобщи към стадото. Слава богу – преодолял се и сега гледа спокойно света в очите. Вие вярвате ли, че се изкачих?

Не.

Удари градски часовник, звуците му направиха града по-уютен, всеки звук отекна в тялото ѝ, бедрата ѝ потръпнаха, чашата на устните ѝ се олюля, след часовниковите звуци стана тъжно и празно.

Никой няма да ви повярва.

Знаете ли колко ме интересува!

Ще дойдете ли с мен?

Къде?

В един голям град.

Заминете сама, може и да дойда.

Защо не с мен?

Трябва да разбере.

Какво става с вас самия ли?

Да.

Смятате ли, че с вас става нещо?

Бледият мъж продължаваше да лежи неподвижно, тя напразно очакваше да се извърне към нея, да я докосне поне с края на пръстите си. Стана и се облече. Не можа да схване дали е видял, че очите ѝ са печални, той само лежеше.

Когато разбра, че отново е сам, бледият мъж се изправи; стаята беше пълна догоре с тъга; той включи касетата с Моцарт, но скоро сметна, че Моцарт не върви на пейзажа в прозореца и все пак го остави, защото знаеше, че Моцарт върви на всичко. По стъклата потече водичка, валеше. Влезе във ваната, покисна в тъгата си, излезе, изсуши се и почна да се облича. Ами сега? Сега накъде? Помоли да го свържат с най-авторитетното списание, свързаха го за минута, той каза на спортния редактор, че е изкачил Пама. Спортният редактор го напусна и затвори телефона. Пред хотела както винаги висяха една или две дузини херфи, но от по-главните, но от по-главните, водачите – бледият мъж им каза, че преди няколко седмици е изкачил Пама. Погледнаха го унесено. Той им изброи всички предмети, оставени от другите експедиции. Херфите мълчаха, всеки знаеше от пресата и телевизията какво има горе. Бледият мъж влезе в дневния бар и поръча уиски. Аз изкачих Пама, каза той. Барманът примигна и се съгласи. Не вярвате, но го изкачих, настоя бледият мъж. Радвам се, рече барманът. Вие сте длъжен да ми вярвате, извика бледият мъж, затова са ви поставили тук – да вярвате, аз никога не съм лъгал.

Само три дни бяха достатъчни за града, там всеки разбра, че самотникът с бледото лице е изкачил върха, той умислено твърдеше, че се е промушил през най-благоприятните дни, и то в сезона на големите несполуки. Миранда отлагаше заминаването си, тя вървеше подир избраника си и присъствуваше почти на всеки разговор – той разказваше ли разказваше. Те не вярват, обръщаше се той печално към нея, изслушват ме, но едва сдържат присмеха си, а аз се изкачих наистина, видях света отгоре, видях как се любят орли, ти разбираш ли, орлите се стопиха в страстта си пред очите ми!...

Знам, каза шефът на тричленната комисия, която издаваше разрешенията на експедициите, казаха ми, че сте изкачили Пама. Седнете. Уиски, обърна се той към подгласниците си и те напуснаха кабинета.

Вече знаете, учуди се бледият мъж.

Новината за вашето изкачване достигна при нас като смях.

Посмяхте ли се?

Лично аз не, аз съм сигурен, че сте го изкачили.

Защо сте сигурен?

Вие не знаете да лъжете. Защо чака вълн? Дамата ви може да влезе. Той целуна ръката на журналистката и посрещна с открити очи погледа ѝ: кажете какво да правим?

Не знам, отвърна журналистката, боли ме, обичам го и ме боли. Просто не знам кога ще му мине, предполагам, че е временно, криза.

Имайте предвид, мадам, че този човек е изкачил Пама, и то съвсем сам.

И ще му издадете сертификат?

Едва ли, усмихна се порцелановото лице на шефа, сертификатът няма да му послужи, няма да му го издам, ще сметнат и мен за луд, веднага ще ме уволнят.

Видях как се любят орел и орлица, рече с детски възторг бледият мъж, те тръпнеха, пред очите, на края на света, където може само да се умира.

Вие извършихте подвига на всички времена, шефът на комисията хвана ръката му, и за всички хора. Гореще се двоумяхте, нали?

Доста.

Но няма да ви издам документа, за който сте дошъл.

Дойдох само да ви кажа, предположих, че ще ми повярвате.

Бледият мъж и журналистката напуснаха държавната сграда, те тръгнаха бавно през непознатия град, тя с чувството, че крачи до един луд, но необикновен мъж, когото обича, плюла на предишните си земни амбиции; той – пред полудяване, защото беше постигнал непостижимото, а никой не му вярваше и много му се искаше да заблъска главата си в първия изпречил му се зид, задето не бе оставил следа за подвига си на върха. О, само да тръгне веднъж с мене, казваше си тя, ще го отведе при много известни психиатри, а те знаят как да избият фикциите от главата му. Журналистката не вярваше, че измамата, с която си бе послужило порцелановото лице, може да се приеме за друго освен за ход с лечебна цел, тя нито за момент не допускаше, че порцелановото лице е говорило истината.

В това време подгласниците се върнаха в кабинета на шефа си, намериха го с гръб към тях, загледан през прозореца в мъжа и жената, които се отдалечаваха; подгласниците се стараеха да потиснат смеха си, вълн се бяха насмяли достатъчно.

Не може, рече шефът им и се обърна с лице към тях, невъзможно е, никой не може да устои.

ЗАМЪКЪТ КРАЙ ЕЗЕРОТО

Едва ли би могъл да определи хрумването си като любопитство, по-скоро му приличаше на предизвикателство. Туй предизвикателство не се породи у него невинно, а мъчително; след като прониза тъканта на равновесието му, то го прикова към волана. Държеше волана и направляваше, но все още се двоумеше – да измине ли тия стотина километра натам и насам, да ги извърти ли за тоя, дето духа, по мокър асфалт и непрестанен дъжд, освен това – да направи ли опит да вземе и Соня; не дай си боже да се съгласи, тогава екскурзията ще се окаже забележителна. Без да му мисли повече, сви в улицата и паркира пред “Техноекспорт” с тайната надежда, че тъкмо днес тя няма да намери сили за съпротива.

В светлата си килия, сред опушеното стъкло и алуминия, Соня Димова приличаше на кукла от порцелан и коприна. Тя вдигна глава от преводите си и тогава Стоян Белев за първи път видя очите ѝ зад кристално прозрачни очила. Преди да се усмихне и да изрази не без основание учудването си, Соня Димова почти незабелязано смъкна очилата – неимоверна сръчност на ръката, – на него му се стори, че се намира пред илюзионист, ирисите ѝ грейнаха с познатата му метафизична смес от зелено и синьо.

– Какви са тия шеги? – На входа сякаш не беше той, а призрак. Тя погледна часовника си. – Нещо да се е случило?

– Единственото, което би могло да се случи, е да зарежеш работата.

– Има цял час – осведоми го тя.

– Докажи, че си авантюрист.

– С колата ли си?

– Не си намирам място в този дъжд.

– Не го усещам. – Соня Димова прибираше книгата в бюрото. – Край мен всички са потиснати, някои твърдят, че дъждът ги е смазал, разтворил и ги е отнесъл в каналите.

– Шефът няма ли да те търси?

– Мен не ме търсят, аз съм винаги в графика си. – Преди да облече шлифера си от ръцете на Белев, тя за втори път погледна часовника. – Какво те е прихванало?

Струите се стичаха. Чистачките се трудеха усърдно. Вярна на себе си, Соня Димова, кой знае защо, ги възприе като дребни извънземни същества, които дралят по стъклото с молба да ги приютят на сухо. Стоян Белев бе поставил чадъра ѝ на задната седалка. Сега ѝ помагаше да съблече шлифера. Соня сгъна дрехата и я положи до чадъра. Повече проблеми нямаха, оставаше им да се измъкнат по оживените улици до околоръстното шосе. От тялото на спътничката му бавно се отдели дискретното ухание на липов цвят, което шофиращият познаваше. С крайчеца на погледа си той зърна хладната порцеланова пустиня на кожата ѝ, шията, лицевите форми, охлювите на ушите и по неосъзнат според него критерий те го отнесоха към древното съвършенство на източните ваяния.

– Все още ли съм “лар пур лар”?

Не знаеше къде да дири подобие на усмивката ѝ, до него седеше труден човек, сфинкс или масон, но с гърдите на Клеопатра.

– И още ли си на мнение, че като жена съм сбъркана?

На Околоръстното срещу тях се втурнаха летящи динозаври-тирове. Наводненият пейзаж тежеше зловещо над асфалта, отстоянията между предметите и масивите бяха лъжливи – някъде скъсени, другаде удължени – всичко видимо, което се побираше в предното стъкло на колата, приличаше на скапан морфинист в очакване на дозата си.

– Не си лишен от душевна изтънченост. – Соня Димова запали цигара и открехна леко стъклото, но то се оказа на по-ветрената страна и побърза да го затвори. – Никога не съм чувала за този замък.

Стоян Белев открехна своето стъкло и тя му благодари.

– Ще го видиш – отвърна Стоян Белев. – Стои край езерото и често ме безпокои. Понякога ме повиква, тръгвал съм и нощем да го зърна, да, има такива

случаи, поне един – трябваше да се приближа на няколко метра, не различавах никакво очертание в полунощната тъмнина, преодолях последните метри и го пипнах.

– Това те издига в очите ми.

– Че го пипнах ли?

– Достатъчно е само, че те повиква и тръгваш, както сега, но защо взе и мен?

– Знам ли! – Помълча известно време, навярно не е имал намерение да отговори. – Не виждаш ли какъв дъжд?

Отбиха се по шосето за планината и зърнаха сивите облаци на цъфналите череша. Пътят се стесни, още по-нататък асфалтът се прибра в най-тясното си русло между два бордюра. По дясната страна на дефилето отсечените заради пътя скатове им се зъбеха. Подгизнали неустойчиви скални маси падаха и се разбиваха върху платното. Трябваше да спират, да се оглеждат, на един завой шофиращият слезе от колата и се напрегна да отмести отломък. Не успя. Наложих се бавно да го заобиколи отляво, там прегази бордюра непосредствено до стръмнината на реката.

– Но не се отказваш – удиви се Соня Димова. – Обичам мъжете, които не се предават. Изглежда, че замъкът се е превърнал в нещо като комплекс на живота ти.

– Да се надяваме, че не си познала.

– Обичам такива мъже.

– Ти изобщо обичаш ли нещо, каквото и да е?

– Внимавай!...

– Видях го преди теб.

Спря и се оттегли назад, така се разминаха с камиона. Той бе влязъл в тяхното платно, за да избегне паднал камък.

При ресторанта Стоян Белев зави и зае място между чертите на площадката; с неговото рено на паркинга станаха всичко на всичко три коли, по всяка вероятност другите две принадлежаха на сервитьорите. Над мократа трева денят имаше цвят на сребрист молец, не валеше, свитото в дълбочината на чашата си езеро кротуваше с изразходвана енергия, липсваше му каквото и да е самочувствие сред полегналите голи хълмове.

Тя пхна ръка под мишницата му. По тръпката на ръката ѝ той разбра, че му казва: нима е възможно, виж каква гладка розова вода. А като влизаха в сградата, Соня измъкна ръката си, но пак чрез нея успя да му внуши: обичам празни ресторанти.

– Вече съществуват малко превъзходни неща – каза тя сега с гласа си. – Към тях причислявам и празните ресторанти.

Нямаха много работа тук, изпиха по чаша кафе, после отново видяха езерото, тя се вглъбяваше в спокойната тежест на водата, колата се отдалечи и влезе в пътя си между боровете.

Притихнала, Соня Димова побърза да си възвърне най-пресния спомен – как преди малко седяха в очакване на кафето – и тя наблюдаваше рамкираната в прозореца частица от езерото, късчето хълмиста земя на отвъдния бряг и бялото петънце, което с ярката си простота ѝ подсказа, че е къщичка.

– А замъкът?

Стоян Белев се усмихна, в същия момент изпита неудържим копнеж да погали горната част на ръката ѝ, но като се досети, че и този жест може да бъде възприет като проява на братството им, отказа се и се върна на мисълта, завладяла го преди малко: какви дъждове паднаха, що води се изляха, а язовирът е празен.

Вече виждаха реката, тя правеше езерото, виждаха зелените огледала на разливите, дебело облечените рибари край брега. Прелетяха ято непознати за тях птици като отглас на една все още в сила закономерност: навигация, път, летящи пролетни тайнства, понесли със себе си любов и яйчени зародиши. Така възприемаше Стоян Белев прелетите на ятата по това време на годината и ясно си представяше как двойките падат като топки в шаварите, препрели тела и перушини още във въздуха. Това май го възпламени, той погледна гладкото лице на спътницата си, червените ѝ устни се виреха напред, ноздри на млада необузdana кобилка.

– Някой ден ще те ударя с него по главата – заяви внезапно той. Тя наостри уши. – Ще те омаломоща, ще разкъсам дрехите ти и най-сетне ще си взема каквото ми трябва от теб.

– Хайде де, кога!...

И все пак, забелязва се как върху лицето ѝ падат първите коси лъчи на здрача, годините са струпали неведоми сили, те сякаш ненадейно ще видят сметката на този забележителен биологичен резерват и полуусмивката на Соня понататък едва ли ще опарва тъй осезаемо мъжете. Мисли от този род често запалваха надеждите му, той им се поддаваше неосъзнато, напълно по човешки.

От завоите на пътя, през пролуките на разредените борове Стоян Белев отдавна съзираше замъка, но не бързаше да ѝ го посочи, струваше му се, че далечното разстояние ще намали силата на внушението му, от високата точка първото впечатление нямаше да бъде така поразяващо.

Отдалечиха се още от разклона за ресторанта, после свиха вляво, промъкнаха се край реката, но се отдалечиха и от нея, Стоян Белев караше с възможно най-малка скорост по разнебитен изоставен път – старото шосе, залято от язовира. Движеха се под ниско гъсто небе, сред неразлистени храсти, миришеше на калища, подгизнали скали, гнили съчки и свежи пролетни цветя. Вдясно на хълма дремеха изкуствено засадени борчета с цвят на старо олово, под тях като свещички жълтееха новите им връхчета. Борчетата сякаш гледаха и не вярваха, че колата, която пълзи във вулканичния пейзаж, може да събуди надежди или обещание за връщане. На шофиращия по някое време дори му се стори, че реното, подобно на поведен от инстинктите си слон, се е запътило да умре в глухата мокра безнадеждност, че и този зад волана ще умре, ще умре и жената до него, изпълнена със студена аристократична красота.

– Тревожа се – призна тя, след като двамата бяха подскочили рязко от седалките. – Безпокоя се.

– Не бой се – усмихна се той, – не идвам за първи път.

– Започвам да разбирам.

– Чакай, не бързай.

– Направо се страхувам.

– Отпусни се. – Взираше се в пътя, понякога моторът гаснеше. – Местността оказва необяснимо влияние над мен, позовава ме в невероятни за посещения часове. Така че познавам всяка дупка по този кошмарен път.

– А!...

Заради снизената вода на езерото зелената тревна гърбица на хълма се виреше значително повече и замъкът изглеждаше по-внушителен. Умиращата светлина тлееше зад изтънелия облачен бинт и облизваше западната част на сградата. Тревата наоколо изглеждаше девствено чиста, а езерото черно, готово всеки момент да блъвне своето праисторическо чудовище. Лишена от особена чувствителност, Соня Димова не се отличаваше и с преданост към природата, но на това място не природата можеше да я развълнува, дразнеше я присъствието на замъка, тя знаеше много добре, че в България няма нито един замък. Този тук, макар да приличаше на някакъв еквивалент, лежеше здраво на моравата, вместен организирано и досетливо сред пропорциите от суша, вода, облаци и меланхолия. Загледан във фасадата му, човек можеше да очаква всеки момент да се отвори парадната врата над двукрилото стълбище, да се появи лакей или нещо подобно, свързано с отминала епоха. В същия момент я безпокоеше и усещането за нестабилност, за присъствието на нещо като безсмислие, несъстоятелност.

Стоян Белев, който ни най-малко не възнамеряваше да се вмести в мислите ѝ, каза сякаш нещо на себе си:

– Лъжă.

– Точно така. – Тя потръпна, ръката ѝ потърси цигарите, но кутията си остана неразтворена. – Всъщност, фантом!

– Само ти, само ти успя най-после да намериш думата. – Стоян Белев погледна спътницата си с възмущение. – Същото определение може би е хрумвало и на мен, но не съм му обръщал внимание, понеже знам за какво става дума, а ти го изрече.

– А, аз съм само изумена и признавам, че не разбирам нищо.

– Фантом – прошепна той с ясно доловимите интонации, че тя го е надраснала. – Или нещо подобно.

Стоян Белев отвори вратата на реното и слезе. Соня Димова не облече шлифера си. Той я чакаше пред сградата. Тя се приближи и оттук нататък не знаеше какво да бъде поведението ѝ, всичко се усложни, особено след като усети сключените около себе си ръце, а после трогателно жалкия момент, в който лявата страна на лицето му жадно се впи в чистия рус блясък на косата ѝ. Поривисто всмукваше сладост от косата ѝ, нейният лек копринен допир го разнежваше, гъделът в охлюва на ухото му го влудяваше. В борчетата писна птица. Държеше я в прегръдката си, времето течеше, а помътеното му съзнание започна да се утаява, и когато всичко се избистри, зад рухналата завеса на “любовната възбуда” Стоян Белев усети, че държи в ръцете си и милва с лицето си порцеланова кукла с копринена, ухаеща на липа коса.

Заобиколиха сградата, огледаха я, потръпнаха от самотата ѝ, самота на изоставена любовница привечер. Изкачиха се по стълбището. Стоян Белев натисна силно тежката врата, тя се откряна и го пусна вътре. Соня Димова се опита да различи нещо в здрача между стените, но не успя, двамата усетиха в празнотата предполагаеми стълби към горния етаж, площадки със статуи, мълчаливи мъже и

жени от мрамор, обречени на праха и паяжините, застоялият край тях въздух можеше да се раздвижи само ако прелети прилеп.

– Това е игра – прошепна Соня Димова. – Но каква?

– Филм! – отвърна спокойно мъжът до нея. – Кино. Френско-българска продукция.

– Боже мой! – Соня Димова излезе на външното стълбище и пое глътка чист въздух. – Нали съм голяма глупачка?

– Замъкът стърчи от години, би трябвало да си чувала.

– Но какво те води при него, кажи, с какво те привлича?

Стоян Белев стисна устни и впери упорит поглед към вечерната светлина, но не видя нито прииждащите отново облаци, нито прелитащите пред тях врани.

– Става студено – рече примирено тя.

– Някой ден ще го подпалия. – Той слизаше след нея по стълбите и смяташе, че бърбе сам на себе си. – Повече не мога да му издържам. Той ме изтезава. Без никакъв повод, по никое време сядам и тръгвам, пристигам и го зяпам.

– Какво зяпаш, какво – да те пита човек!

Стоян Белев замълча и този път.

Моторът заръмжа. Соня Димова се извърна и хвърли прощален поглед на постройката. Замъкът я поразил, беше много истински, на мястото си, прекалено много на мястото си, сред най-подходящия декор за подобен тип замъци, приседнал исполински, но кротко, като сфинкс в меланхолично голия пейзаж, загледан с прозорците си към сменящите се цветове на сезоните. А уж бе издигнат за временно ползване, докато свършат външните снимки на филма.

– Стояне, защо са го... тъй... здраво? Това не е декор, той е като истински.

– За да укрепят вярата на актьорите.

– Че играят пред истинска сграда.

– Трябвало е да го възприемат като абсолютна реалност. – Отново се задрусаха и заподскачаха по седалките. Шофирацията по едно време запали фаровете, но се убеди, че все още е рано за тях, и ги угаси. – Едно хубаво нещо без приложение.

– Какво?

– Затова идвам тук. Наблюдавам го и се терзя от мисълта, че всичко отвътре е кухо.

– А красиво!

– Изящно, емоционално, ала напразно; вътре никога няма да заживее човек, няма да извряка новородено. Ужасно! За това изминавам километрите... Туй няма да го видиш никъде в България.

– Сега си спомням филма – рече Соня Димова. – Извъртя се и се забрави, но този замък... Започна да влияе и на мен.

– Празно, красиво нещо, не служи никому.

Последните думи на Стоян Белев сякаш сложиха край на коментарите. Притъмняваше все по-бързо. Отново заваля. Решиха да вечерят в ресторанта край езерото. Притичаха през капките и се наместиха в отделна заличка. Тя съблече шлифера си, а той якето, почувствуваха се освободени от мрака на мислите. Дрехите им съхнеха на закачалката, светеха силни лампи, сервитьорът се появи във

вечерно облекло, пред очите им грейнаха картите на менюто и си поръчаха телешки филета. Соня Димова реши да се пожертвува, предложи му да шофира, а той да си почука главата върху проблема вино, водка или е двете. Стоян Белев прие предложението.

Към края на тази хубава вечеря, малко преди да изпие последната глътка от виното, с чаша в ръка, той каза:

– Соня, ти лесбийка ли си?

Соня Димова се засмя прилично и честно.

– Не, разбира се, ни най-малко. Какви ги дрънкаш?

Не забеляза изчервяването по лицето ѝ, нито смущение в гласа ѝ. Беше му казала истината. Щом се изправиха, страшно му се прииска да я нарече “фантом”, но се отказа.

ЧАСЪТ НА ИЗТОЧНИЯ БРИЗ

Човекът стърчеше смешно на скалата и сам си знаеше, че е смешен, но друг изход на тая възраст за него нямаше, трябваше да стои с въдица в ръка и от време на време да улавя по някоя рибка, иначе летуването му на море не се оправдаваше. Оставаше му да лови още половин час, греенето на слънцето щеше да го пропъди към сянката на квартирата, при жена му, тя ще се върне от евиния плаж и ще импровизира обед за двама.

Вляво от скалата, в плитчините на малко каменисто плажче, играеха деца, крещяха с откривателски шемет, след като видеха да протича кучешко попче или да проблесне скарида; тези прояви на живот в слънчево зеленото тайнство на водораслите ги шокираше. Децата сякаш не дразнеха, старият човек може би не ги забелязваше, той гледаше как зад тях скалите се струпват да пият вода от морето – огромни, притиснати един до друг бизони с излъскани изпосталели гърбове. Далеч зад тях, с достойнство се бяха подредили хълмовете. Пред незабравимата им синева лежеше нещо кафяво, оттук не можеше да се отгатне какво, но старият въдичар знаеше, че там се ширят тръстиките, а между тръстиките лежеше вода – бистрият лабиринт на прочуто блато, за чието опазване бяха написани поне триста статии. Блатото не се виждаше, но силното око можеше да забележи как над него отлитат и падат чапли. Старият човек си даваше сметка, че въдичарството го е запознало с хиляди подробности от природата, които иначе биха избягали от вниманието му. Освен подобни празници въдичарството му осигуряваше великата възможност, докато наблюдава плувката, да се съсредоточава, мислите му в повечето случаи го отвеждаха на жизнено важни места, **НЯКЪДЕ**; той можеше да различи докрай това някъде. Стоенето на място и очакването го бяха научили да се рови чак в интимните гълбини на нещата, след което резултатите се раждаха от само себе си.

Всъщност децата долу не представляваха кой знае колко невинна гледка, бяха три момиченца по на дванайсет-тринайсет и едно момченце на четири, занимаваха се с камъчета и рибки, но за проклетия той никога не е предполагал, че ще го нападне подобна нечестивост, защото, както и да ги отпъждаше, мислите му този път се трупаха все около юношеската им заобленост. Линиите на

момичешките телца уж му се виждаха и чисти, и хармонични и все пак някъде под банските костюмчета успяваше да се пръкне нещо наподобяващо моминска зрелост. Старият човек не бе приритал за такива гледки сега, но какво да прави, децата се навираха в погледа му по-силно от пейзажа, засядаха натрапчиво в съзнанието му. Едното от момичетата имаше красиво, вече затоплено от младежка кръв лице, но всичките три момиченца и момченцето се събираха в една-единствена точка – точката на живота, на началото и на бъдещето. Тези корави животинчета на плажчето бяха точно онова, което би могло да се нарече начало и бъдеще, при тях липсваше настоящето; самите деца може би усещаха, че всичко у тях трепти и се готви за скок към идващите години.

Плувката се накланяше от време на време или се поклащаше, но той не засичаше, знаеше, че дребните рибки ръфат стръвта, измъкваше спокойно кукичките и нанизваше нова стръв. Старческите му пръсти работеха сръчно. Те ми напомнят хубава мелодия, поиска да си прошепне той. Едва ли, едва ли, усмихна се нещо, което се намираше много вътре у него, едва ли само мелодия... Морето доскоро му приличаше на мраморна плоча, но ето че се появиха люспите, милиарди еднакви блясъчета, водата пламна и във въздуха се олюля колебанието на полъха от изток. Сафридите можеха да се обадят отново, заслужаваше си да остане още малко, появата на ветреца почти винаги му подаряваше няколко риби повече, долу се раздвижваха стадата и това ставаше обикновено когато изчезват аскетичните тонове на пейзажа, нещо припламваше и рибите го усещаха с вградените си за тази цел сетива. Май че нещо подобно май е вградено и в човешката биология, той знаеше за присъствието му в тялото си, затова не се разсърди особено, когато се улови, че го вълнуват коравите овали на момиченцата, не биваше да го смята чак за грях, познаваше се добре и можеше да отхвърли всякакви обвинения за нечестивост, откъдето и да идваха те. Друг е въпросът, че той усети своята жизненост, всеобхватността на процесите, които се извършваха в него, навярно бе доловил символично безсмъртието си. Може би и под пръстта ще усещаме тия неща, чу да пришепва гласът у него, и ще бъде жалко, защото туй може да се окаже най-важното нещо за човека, а ако то е наистина най-важното, няма да има нищо по-тъжно от това. Защо тогава трябва да се остарява, нима обещаваното спокойствие на възрастта е също химера? В същия този миг му се стори – а това беше най-изненадващото от всичко, – че самият той продължава да живее не за настоящето, а за бъдещето, ей така – направо все още се надяваше на нещо, но какво – не знаеше.

Знаеше, че блатото, където кацат и отлитат чаплиите, е много разклонено, хиляди водни ръкави между тръстиките – това е блато, но трябва да си бил там, за да го знаеш, иначе не би допуснал, че го има. Другите, които не са били там, мислят, че всичко е само тръстики и нищо повече, те дори не предполагат, че водата между тръстиките е кладенчово бистра, на всичко отгоре хладна, че големите риби показват лениво гърбовете си навън, а погледнеш ли от лодчицата, виждаш хълмовете по-добре, пред тях – лонгоза с лианите си. Тази гора е неподвижна, като застреляна, тръстиките са също неподвижни, само чаплиите падат тежко във водата, да, от тук природата изглежда по-съвършена, а сигурно съществува някаква точка, от която и човекът изглежда по-съвършен...

– Чичко, виж колко рибки! – обади се най-красивото от трите красиви момиченца.

– Ела да ги уловиш! – извика момченцето.

Децата гледаха към стария човек и чакаха да реагира, той беше леко приведен напред и приличаше на жив, тъй като децата не виждаха отдолу, че го крепи върхът на скалата; само пръчката се беше предала, върхът ѝ бе влязъл под водата, което не е обичайно за риболов от този вид.

ДА ПОГЛЕДАМЕ КАК ИДВА ДЪЖДЪТ

От вчера Милев изпитва почти непознато за него напрежение, което няма нищо общо с всекидневието му. Сега той се облича пред огледалото, скептично разглежда дрехите си, едрото си, недотам симетрично лице. Външният му вид не го кара да тръпне от удоволствие. Как е възможно да имам такова лице? Преди всичко липсва ми цвят, а косата ми стърчи на всички посоки. Милев чувства, че много неща в облеклото му не са в ред, но не може и не може да разбере какво точно. Не съм наясно с модата, изостанал съм и винаги ще си бъде така, защото за тази работа сякаш си има специални хора, а аз и десет заплати да пожертвувам – пак ще си остана мърльо. Всъщност на него му се случва да се облече само два или три пъти в годината. На строежа си го знаят така: Инженер Милев ли търсите? Тръгнете оттук и щом видите човек със зелено яке – той е!

От бараката, в която се облича, се вижда целият терен на строежа. Гради се ново пристанище. Сега всичко е хаос, бъркотия, не се долавя нито началото му, нито краят. Погледне ли в тази посока, инженерът винаги си мисли: в момента тук единственото подредено нещо си остава морето. В този тих следобед от първите дни на юни стъкленото море отразява плътните бели облаци и прилича на вода в корито. Празничният ден е обезлюдил строежа. От сутринта всичко е потънало в такава неподвижност, че Милев започва да се безпокои. Струва му се, че няма сила, която би могла отново да раздвижи пейзажа, да създаде темпото. Гребачката мълчи, ремонтната мълчи, бетонобъркачката мълчи – всичко се е спотаило и той е сам-самичък в мълчанието.

Тя е също тук. Дватамата са останали единствени на строежа и се обличат: той – в своята стаичка, тя – в женската барака. Как ли ще се премени? Ще се преоблече ли изобщо?... Ще дойде ли?

Вчера, горе-долу по същото време на деня, като преглътна няколко пъти от смущение, той се приближи до нея и каза:

– Утре няма да ходя на празненството в града. Много искам да те видя. Можеш ли да дойдеш в пет часа на хълма?

Тя го погледна сериозно, помисли малко и отвърна:

– На хълма ли?... Защо на хълма?... Добре, другарю инженер!

Той не можа да отговори защо тъкмо на хълма – трябваше да се срещнат някъде високо, а не долу. Така трябваше да се срещнат, защото, според него, няма нищо непорядъчно в това инженер да определя среща на работничка...

Като я съглежда да излиза от бараката, Милев се изненадва. До пет има цели двацет минути, а тя вече започва да се изкачва нагоре. Нима това е

Маринка?... Тя е много по-хубава в сините си работни дрехи. Боже, в това имприме момичето не прилича на нищо! Ами тези непретенциозни черни обуца? Едно деветнайсетгодишно момиче все пак трябва да разбира нещо от обличане – мисли си той. – Нима и аз съм толкова смешен?

Последен поглед в огледалото. Карай да върви!... Той се понася към върха. Трябва да се изкачи пръв, от друга страна, и да я чака. Така трябва да бъде – той да чака, не тя.

Наоколо природата е потънала в пълен застой. Спрели са облаците в небето, спрял е да се движи въздухът, всичко е като нарисувано и може би тревите също са спрели да растат. Струва му се, че в необяснима неподвижност са застанали чучулигите, кой ги знае къде са – навярно покоят е заварил много от тях във въздуха и сега продължават да висят там, без да падат, но той не може да ги зърне, защото какво представлява една чучулига в огромния простор – прашилка! Топло е, въздухът е гъст, спарен. На запад се е издигнала едноцветна облачна завеса. Зад нея е слънцето. Светлината му блика над тази преграда, минава под небето като прожектор и пада на изток върху моравото море.

Стъпките му раздвижват тревите и от полските цветя се надига аромат, тежко подскачат отровени от благоуханията скакалци, ронят се семена, политва прашец.

Той е на върха. Оттук се разкриват хоризонтите. На запад по посока на облаците се дигли тъмнозелена земя и се вият пътищата към близките села. Там живеят повечето от работниците на строежа. На север е белият пристанищен град, захаросан с призрачна светлина. В него сега си допиват празнично ръководителите на строежа, представители на бригадите и чиновниците от администрацията. Разкопчали колани, те пеят уморено в банкетната зала... На изток се разстила морето. Неговият хоризонт е все още бистър.

Върху наклона вече трябва да се появи Маринка и тя ще се появи сигурно, защото днес му провървя. Само като си представи колко пъти е чакал напразно други момичета на други места и колко жалък е изглеждал тогава... Денят му се струва наистина празничен. Остава само да престане този неравен трепет на сърцето, но нека, нека си трепти сърцето – това му е работата.

– Другарю инженер!

Милев махна с ръка. Блесва мълния. Маринка също махна с ръка и пада. Чува смеха ѝ. Момичето се изправя и се смее. Ръката ѝ стиска снопче маргаритки. Не е ли шаблон? – пита се Милев. – Не е ли шаблонно инженер да си прави срещи с работничка? Има го написано и в книгите. Интересно, дали и Калев не е определял срещи на Маринка?

– Защо по най-стръмната пътека? – извика той.

– Искях да ви изпреваря! – отвърща тя. – Видях ви да бързате и си викам: да видим кой ще стигне пръв.

Маринка прави още няколко крачки. Диша ускорено. В улейчетата край носа ѝ блести пот. Трудно се поема този гъст въздух. Прави последните крачки и застава до него.

– Нямате си представа колко е стръмно!...

– Уморена си!...

– Вие... защо... не сте на... банкетата?

– Нали имаме среща?
– Трябваше да отидете.
– Ти защо не отиде?
– Вижте, вижте как святка! Ще вали... Ах, ах, че е хубаво тук!... За пръв път се качвам... Това там островът ли е?

– Островът.

– Какво ли има на островите?

– Нищо няма.

– А сигурно има нещо. Ще ми се да отида на някой остров.

Вее лицето си с маргаритките. Косата ѝ е сресана гладко. Няма и помен от избуялата ѝ руса косичка, която винаги се забелязва отдалеч. За пръв път я вижда с начервени устни и се изумява: много червило, цял килограм, наслагано е несръчно – половината от горната устна е значително по-голяма. Как не го е забелязала в огледалото? И това ако е Маринка!

Милев не може да гледа жените право в очите. Смята, че по този начин все пак успява да прикрие част от лицето си. Нито пък се усмихва както трябва. Единственото нещо, което може да им покаже спокойно, са ръцете му. Но какво могат да направят едни ръце? Колкото и да са нормални, все пак – ръце, нуждаят се от лице.

– Виждате ли онова градче?

– Виждам. Чакай... как му беше името?...

– Искам да бъда и там.

– Човек би трябвало да види брега от север до юг, но няма време – казва Милев и думите му се нареждат една зад друга сухи, лишени от живот. Не ни остава време.

– Така си е – замисля се Маринка. – А щом свършим строежа, и хайде – ще ни лашнат другаде... Не мога да се нагледам на морето. Вие?

– И аз.

– Добре, че дойдох да работя тук. Иначе нямаше да знам какво е море. И как става къпането в него? Събличаш се и влизаш, а?

– Да – гледа я учудено той, – просто се събличаш и влизаш.

Ето този начин на разговоряне не му харесва, той е майстор на безсмислените разговори.

– Вие къпали ли сте се в морето? – пита тя.

– Да.

– Сигурно знаете да плувате?

– А, да – неуверено отвръща той. – Ти също ще се къпеш. След някой ден ще се стопли повече и всички ще се къпем.

– Страх ме е – казва замислено тя. – Другарю инженер, аз отскоро познавам света. От две години. Ако не бях постъпила в строителството, така и щях да си изгния там.

– Къде?

– На село.

– И аз съм от село. Всички сме от село.

– А, не!... Инженер Калев не е от село.

– Слушай, Маринке, какво си помисли, като те поканих да се видим?

- Нищо.
- Защо прие?

Отново говори глупости и нахълтва в опасна територия, където могат да му отрежат квитанцията.

Маринка се усмихва унесено и пуца две маргаритки върху тревата.

- Ако ви кажа защо дойдох, ще ми се смеете – навежда глава тя.
- Интересува ме – настоява Милев.
- Дойдох, защото ме повикахте на хълма.
- Да, оттук се открива гледка.
- Не затова.
- Кажи!

– Мен са ме викали много. Не знам защо, но всеки ми определя среща някъде на скрито, а вие казахте – на хълма, и аз се съгласих.

- Отдавна исках да те видя.
- Защо?

– Не си ли разбрала, че те харесвам?

– Всички ми казват, че ме харесват... Вас хората ви одобряват, много ви одобряват. Казват, че сте добър и като човек, и като инженер, но твърдят още, че сте балама.

- Балама?
- Казват, че не знаете да се вреждате. Оставете другите да ви минават.
- Как да ме минават?
- Например за Алжир. Всички смятаха, че вие трябваше да заминете.

Никой не говореше за инженер Калев. А той отиде. Предложили вас, но той се разтичал и ви изместил.

– На мен ми е добре и тук.

– Казвам само какво разправят за вас. – Тя започва да се киска, вдига маргаритките пред устата си. – И момичетата ви се смеят... Ах, как се изчервихте!... Казват, че сте били смотан. Казват: загубена работа... Защо сте такъв, кажете!

– Не знаех, че изглеждам така. Нищо не знам. Не знам, че са ти предлагали срещи.

– Всички мъже предлагат. И фактически набарат ли те някъде сама – налитат. Трябва да им се изплъзнеш със сила... Затова дойдох при вас.

– Защото съм смотан?

– Да – смее се тя. – И защото сте първият, който поиска да се срещнем на такова високо място. Че тук може да ни види целият свят!

Отново мълния. Този път Милев отброява няколко секунди, докато чуе приглушения грохот на гръмотевицата. Небето на запад е почерняло, облаците прииждат и носят със себе си тъмна мощ.

– Значи така... Все на закрито?

– На тъмно – отвърща Маринка. – Все някъде на закътано.

– А ти... отиваш.

– Отивах – отговаря полуусмихнато тя. – Стига да се върне и да ме потърси. Ама той няма да ме потърси, пък и аз ще бъда някъде другаде.

– Кой да се върне?

– Инженер Калев.

– Калев?... Мислех, че говориш за другите.

– Всички ми предлагат, но се научих да се пазя. Не отивам. Инженер Калев ме научи какво да правя.

– При него ходеше, така ли?

– Винаги. Сега да се яви отнякъде и да ме повика само с пръстче, ще хукна!... Тя се оттегля назад и го поглежда в очите. – Вие сте първият, който научава, защото ви имам доверие. Никой друг не знае и няма да узнае. Ние пазим в тайна любовта си.

– Любов!

– Да.

Милев чувства как земята омеква под краката му, струва му се, че виси безпомощно във въздуха.

– Не го обичат него – продължава Маринка, много ѝ се говори за това. – Знаем, че не го обичат. Казват, че има тъмна душа. Като ги слушам, идва ми да изкрещя, ама трябва да се мълчи в името на любовта. Много говорят и за това как ви подливал вода, но не го познават, той не е такъв.

– Откъде знаеш?

– Ами по това, че все ми се иска да бъда с него. Ако беше лош, щях ли да искам?... Сега да ме повика, и тръгвам.

– Къде се срещате?

– На най-тъмните места и на угасено електричество в квартирата му... Питам го защо така, а той се смее и ме гали. Казах му какво мислят хората за него, но той се засмя и ми отговори, че хората са прости. Нали е така?... Защо говорят, че в него нямало нищо човешко?

– И ти ходеше при него. Защо?

– Нали ви казах, обичах го.

– И още го обичаш?

– Казват, че е гаден, пък... може и да е вярно, но какво да правя, като го обичам.

– Пише ли ти?

– Защо да пише? Аз съм проста работничка.

– Добре де, като го обичаш толкова, защо си тук?

– Е, защо! Останахме двама на строежа, вие сте добър, поканихте ме на високо. За първи път имам среща посред бял ден, на открито. Искан да ви разкажа тези работи. Вие сте единственият, който заслужава, и знам, че няма да го раздрънкате...

Изтрещява, светва се и изгърмява още веднъж, пак подухва вятър и облаци изведнъж забързват, сякаш излизат от обхванало ги дотогава вцепенение. Падат първите капки, тревата потъмнява и остро замиришава на небесна влага.

Маринка гледа бледото лице на инженера и се чуди. Тя иска да говори още.

– Другарю инженер... искаше ми се да поговоря с вас и да ви повлияя. Много сте смотан. Всеки ви изтласква и ставате смешен. Трябва да бъдете понахален и как да кажа... по-зъл. В днешния живот трябва да бъдеш нахален.

Сега цялото небе виси над тях, черно от начало до край и отвсякъде гърми, а дъждът зачестява и там, където падат едрите му капки, тревите се

привеждат, но след това се изправят и се отърсват, мокрите им връхчета проблясват; все по-остро мирише на облаци.

Маринка вдишва дълбоко, малките ѝ ноздрички потрепват, под новата, голяма за ръста ѝ рокля, се надигат гърдите ѝ.

– Сега да ви запитам аз – проговаря тя, след като изчаква две гръмотевици, – защо ме повикахте на хълма?

– Кой, аз ли?... – Милев бавно излиза от мислите си и гледа съвсем открито младото лице на момичето. – Повиках те ей така, да погледаме как идва дъждът.

Маринка също се вира в очите му, погледът ѝ се смее:

– А как можехте да знаете вчера, че днес по това време ще вали!

– Знаех.

Дъждът се сгъстяваше, светкавиците се преплитат, наоколо всичко тътне под бомбардировката.

– Трябва да се прибереш – продумва той. – Новата ти рокля ще се намокри.

– Че и вие сте с нов костюм. Аз обичам дъжда. Вие обичате ли дъжда?

– Да.

– Нека ни мокри тогава!

Вали над тревите, над строежа, над хълмовете и над селата, вали над морето – синкаво-черно сега, и вятърът, който сам не знае откъде духа, носи от повърхността на водата разредения, не толкова солен мирис.

ГНЯВ

Здравият разум не би допуснал, че някой някога ще се наеме да оправдае туй пътуване, но всяка година, в средата на януари, всичко край мен сякаш се срутва, духът ми остава без опорни точки и неизбежно посягам към приготвената – забележете – предварително приготвената чанта. В годината, за която става въпрос обаче, аз тръгнах поведен само от гнева си, с ясното намерение да вляза в саморазправа с близък човек. Както си четях край парното лаконичните вестникарски набори за зимни бедствия, гневът се надигна в мен, аз изревах и тръгнах по заледения булевард към автобуса за летището. Предстояха ми четиристотин километра със самолет, четирийсет километра с такси и три километра пеша. В Бургас, разбира се, видях зор, докато наема кола, но след това ми потръгна – разплатих се с шофьора в Аркутино, влязох в ресторанта, обядвах. Бях сам, обслужиха ме двама облечени в тъмни костюми сервитьори. Не ми оставаше нищо повече, само да измина тези три километра през дюните.

Нямаше помен от сняг, но духаше умерен североизточен. В ляво се мръщеше гладно море. Безмълвни гларуси се олюляваха по плажовете. Нерядко се отбивах от пътя си, нещо все привличаше вниманието ми: огромен сандък, пънове, талпи, дори едно легло, да, тапицирано дървено легло – неща изхвърлени от бурите, приели причудливи, в повечето случаи загадъчни силуети; някои от тях толкоз невероятни, че държаха на почетно разстояние от себе си и птиците. Пътечката сред дюните беше корава, по нея се стъпяше по-леко, отколкото през

лятото, а и студът правеше крачката ми бодра. Не усетих кога съм загърбил плажа на Аркутино и кога съм влязъл в младата дъбова горичка. Прясно разровена шума от диви прасета, безмълвие, близък и мил на душата мирис на диви жълъди, останал сякаш от терциера. След туй се занизаха познати равнодушни заливчета с безцветни скали, безинтересно море и обездвижени птици. Отново излязох на открито. Преградите на нудисткия плаж – това смешно смокиново листо на морала – бяха пометени от ветровете.

Пет минути след това застанах пред празен, неаргументиран пейзаж, той не ми даваше представа нито за центъра, нито за края на света, преди всичко не можеше да се разбере реката ли се влива в морето или морето в реката, нито проумявах студено ли е или топло. Слава богу, долетя ято юрдечки, извряка и падна като по принуда в сладководието. Това ме събуди, живнах и разперих мечтите си – нещо ставаше тук, ограждаше ме различно от софийското всекидневие.

Обърнах се и видях колибата, този път ярко изнесена напред, поради липсата на листа край нея, на храсти и на каквато и да е зеленина. Полетяла във времето като своеобразна птица с тръстиковите си покриви-криле и прозорчетата си-очи, тя се превръщаше в силова линия на пейзажа, на негов каприз или ярко органично допълнение. Ужас, над нея не димеше.

Бръкнах припряно в джоба на панталона си, бях напипал топлите ключове, затоплени от моя скут и всичко поместено в него. Катинарът липсваше, това означаваше, че Маноли е някъде наблизо или че ще се върне скоро. Оставаше ми да употребя само ключа за бравата.

Много бързо свикнах с тъмнината, едно след друго се отърсвах от мрака леглата, масата, столчетата, резервните весла, дебелиите дрехи, ботушите, печката и останалите предмети – цяла армия от тенджери и чинии, те лежаха или висяха по кухненските рафтове и тананикаха позната мелодийка за познат уют. Отворих печката, пипнах пепелта – студена; Маноли е излязъл поне вчера и ако се съди по катинара, би трябвало да се завърне до един ден, но де да го знаеш; късметлия човек е Маноли, изплъзваше се от гнева ми, така ще си остане ненаказан, защото, като се захвана сега да паля и зърна езиците на огнището, като нищо ще премине яростта ми, а заради нея бях потеглил от София, заради нея бях преминал четиристотин четирийсет и три километра.

Езиците на огъня, сплитането, гърчовите – това е най-странната пантомима и може би най-внушителният драматизъм в хижата; можеш да си полегнеш и с часове да наблюдаваш тихата спазмояда от светлини и сенки. Но преди да полегна, погледнах леглото си. Дори го помирирах. Чаршафите все още ухаеха на нина ричи, шанел или някоя друга от техните посестрими. Ясно, Маноли е имал посетителка. Най-вероятно вчера са потеглили с лодката, върнал е гостенката си на същото място, от което я е взел. Прибрах и скатах бельото. Отворих гардероба, намерих моето бельо, застлах леглото си, то изскочи значително нагоре в полумрака с хладната си белота и пресните си още ръбове. Потърсих кафето; кафе нямаше, открих четири пакета грузински чай, но в тази шетба, докато поставях водата на печката, забелязах, че колибата е пометена, изтупана, подредена. За ужас на стопанина си – той знае ли как ги обича тези дамски гамбити – не му допадат те, дори го изтръгват от тлъстото мъжко

равновесие. Ще изръкопляскам – заявявал е – на тази жена, която преспи в колибата и остави зад себе си панаир.

Познати шумове зад вратата, отворих, влезе Линда, отри се в ръката ми, но козината ѝ се оказа ледена и я прогоних към мечката. Линда ме дразни; онеправдана в сексуално отношение поради отдалечеността от цивилизацията – заради нея през дюните и гората се промъкваше чат-пат някой котарак от Аркутинския ресторант – тя бе греховно натежала от кръвта и угасеното вдъхновение на стотици пойни птичета.

Ами сега? Докато чакам завирането? Изтегнах се върху леглото, свих ръце под главата си, съсредоточих се да събудя отново своя гняв. Обмислях поведението си, подреждах първите думи; отначало – с мълчание, докато проговори той, ще предизвикам психологическо струпване, нажежаване, неизбежните въпроси и – срив, първи трябва да извряка той.

Вратата се отвори. Маноли се изкашля. Приблужи се към печката, вдигна чайника, откряна го, водата му се видя малко, доля до чертата на капака. Студеният вятър бе в него, вътре, в порите на лицето и ръцете му, под кожата, под наушниците на шапката му, в очите, в мозъка, студ примесен със сол; Маноли бе обрал пръските на цялото пътуване с лодката през залива до устието на Ропотамо; уф!, как лошо мирише кожух набъкан с море. Домакинът закачи палтото си отвън; досети се нещо, отново излезе, върна се натоварен. Какво можеше да има в торбите – хляб, месо, салам, бутилки.

Капакът на чайника дрънна, станах, напълних чашата си, след което се върнах в моя си кът. Той се разшета. Гривата му жълтееше демонично, ботушите му съхнеха, влагата им се стичаше надолу, изобщо целият Маноли съхнеше отгоре-надолу, набъбваше; изпълваше колибата с красота и сила, насищаше до пръсване схващането за необузданост, за извоювана свобода и човешки идеал. Лесно можеше да се разбере, че е къпан, къде е станало туй, в Бургас ли или другаде – сам ще ми отговори, без да го питам, но сега е така ядосан; Маноли е непоносим, когато е бил с жена, чувствава се ограбен, манипулиран, въпреки сатанинско ироничните си излияния: те се впиват, разбираш ли, искат да те изядат, пуснеш ли ги в колибата, след туй трябва да ги пъдиш и нито една, моля ти се, не се досеща, че би могла да остане само ако си отиде бързо.

При подобни завръщания Маноли се чувствава малко нещо и престъпник, дори убиец; по всяка вероятност тази е причината да мълчи овнешки и да рита нещо види пред краката си.

Съдините в шкафа задрънчаха, защо да поглеждам, търсеше джезвето. И сигурно ругаеше наум гостенката си, задето е подреждала, та нищо не е на мястото си. След това порови из торбите. Скоро замириса на кафе. Силите се очертаха: в единия ъгъл – аз и чашата чай, в другия – той и чашата с кафе. В напрежението Линда пресметна, че ако иска да остане на топло, може да си кротува само до печката, да не се ориентира към което и да е от леглата. Маноли включи транзистора, клокна бюлетинът за нивото на Дунав. Станах и захлопнах приемника. Стараехме се да не сърбаме, вслушвах се, вятърът подсвиркваше в тръстиката на покрива, стори ми се непоносимо приятен този златен полумрак, затворен в нашата топла микровселена, зареяна в безкрайната, студена и оглозгана истинска вселена.

– Миналата година ти знаеш ли какво ми каза? – започнах аз. Маноли отвърна с почукване на чашата по зъбите. Някога, по времето на необикновените си лудости, когато беше шампион на скокове във вода, като всеки бабант, той дъвчеше чаши. Преди да започне, Маноли удряше по същия начин чашата в зъбите си. – Ти ми каза, че си ял лебед!

Като изцвилих фразата, заради която бях изминал всичките четиристотин четирийсет и три километра, станах и излязох. Трябваше да угася възникването на ненужния засега патос, задъханите думи – на втори план, тихо, кротко, хладнокръвно, да го вбеся; закрепци ли някой, да не бъда аз. Кой проклет художник е измислил зимния дизайн на дърветата и хълмовете край Ропотамо, кому е нужно стриването на формите, стопяването на цветовете и натрупването на тази ненужна реалност? Не е и реалност, реалността е по-красива. Маноли май е втасал. Време е да се върна.

Седеше на леглото, приведен към печката, лицето му вече беше “във форма”, ръката с чашата стърчеше напред. Хванах моята чаша, заех, кажи-речи, същата поза. Какво става? Защо мълчи?

Линда ме съзерцаваше с надежда, везната на симпатиите ѝ започна да се накланя към мен, само аз си отварях устата, само това за нея означава признак на живот; изглежда, необяснимото мълчание на двама ни я удивляваше – как така две говорещи същества мълчат, съберат ли се две говорещи същества, те говорят.

– Сам ми го каза; тогава никой не те питаше ял ли си, или не си ял!

Маноли остави чашата и се зае с ботушите. На него, изглежда, му доставяше удоволствие хем да си пийва, хем да се събува. Издигна всеки ботуш поотделно, огледа го отвсякъде, предполагам, че е търсил местата, през които ботушите могат евентуално да таят. Опипа чорапите си, навярно ги е намерил за сухи и предположението за теч се е оказало само внушение.

– Простаците донесоха тук лебеда и го сготвиха! – Търпението ми се разклащаше, клетките на тялото ми се разнищваха, толкоз можах, толкоз изтраях. – И яде! Призна си го! Миналата година! – Усещах физическо удоволствие от думите си. – Яде ли? Яде! Наплюска се!

Маноли погледна празната чаша, имаше вид на човек, забравил по какви причини чашата е попаднала отново в ръцете му. Като се нагледа по този начин на фаянса, може би съзнанието за неговото аз и присъствието му в топлата летяща хижичка се възвърна. Изправи се, излезе. Върна се и се съблече. Една подир друга свали дрехите си. Както го бях научил, Маноли облече пижамата си – грижливо надиплена от мацето, – нави часовника си и влезе в прохладните простори на чаршафите.

– Без да ти мигне окото, нали? – Побеснявах, жертвата ми се изплъзваше. Бях изминал километри, бях похарчил пари. – Наплюска се с лебедово месо заедно с простаците!...

Дочух равно дишане, по навик се ослушах внимателно да доловя хъркане, а хъркане липсваше, имаше предположение за него, другояче как да спи такъв гепард като Маноли, доказал привързаността си към съня.

На това място морето е изхвърляло пясък от милиони години, натрупало го е на пластове, тук-там по пясъка са поникнали жилави храсти. Щом докараха багера, той започна да гребе и да пълни каруците. След туй дойдохме ние и започнахме да поставяме траверси. Върху траверсите опъвахме релси. Сега багерът пълнеше вагоните на цели влакови композиции. Работата ни се състоеше в това – да продължаваме железопътната линия, да подлагаме под траверсите баластра и да ги нивелираме. Бяхме осем души с осем лопати, по чиито дръжки издълбахме имената си: Иван, Атанас, Личо, Коста, Щилян, Лорда и моето име.

Наблизо едва се крепеше на вятъра мизерна рибарска хижа. Обитателите ѝ бяха добри хора, даваха ни по малко риба и ние извихме линията – заобиколихме хижата, спасихме я от разрушение. Багерът изрина зад хижата целия пясък, тя се дигна в облаците и заприлича на замък, нещо като шилъонски затвор, защото в издълбания ров нахлу вода и се образува езеро. При силен вятър, когато морето се вълнуваше, ние се къпехме в езерото, направо – плувен басейн.

И... какво исках да ви кажа?... Да. Него ден духаше обикновен вятър и нямаше кой знае какво вълнение, но вече разглезени, предпочитахме да си правим кефа в езерцето. Обедната почивка през лятото е голяма – имаш време и да се нахраниш, и да си поплуваш. Помня, че тогава гърчето Щилян се катереше по багера и скачаше във водата от стрелката му. Излегнати на топлия пясък, гледахме ту гърчето, ту работничките, които се мяркаха отсреща, до маслодайната фабрика. Вятърът развяваше полите на момичетата, които газеха в морето и разкриваше краката им – нищо интересно за вас, а за нас – вариете.

Загледани в краката, усетихме хлапето едва като се приближи. А то, горкото – викало, викало, но кой да го чуе. Най-после разбрахме, някой се удавил. Работниците не обърнаха внимание на думите му и рекоха: баш сега ли, но аз се изправих и тръгнах след него. То крачеше неспокойно напред; почернял от слънцето, малчуганът подскачаше по неравния терен и на два-три пъти поспря да ме дочака. Слабичко телце с изпъкнали ребърца, наподобяващи ролетка, много би трябвало да яде това хлапе, ако иска да стане човек.

Вятърът ни блъскаше и морето нервничеше, гирляндите на пяната му се нареждаха една зад друга и пълзяха към брега, там чезнеха по дяволски начин, но зад тях веднага израстваха нови, и те изчезваха, и пак се раждаха нови и тъй нататък.

Съгледах удавника и се втурнах, дъното беше плитко и трябваше да бягам продължително срещу вълните, знаете колко е уморително това. Щом уситих, че в краката ми няма сили, започнах да плувам, така се приближих до удавения. Хванах го с ръка под мишницата и започнах да го извличам. Много ми помогна морето, не теглеше навътре, а ме тласкаше към брега. Най-после стъпих на дъното и подхванах удавника с две ръце, стараех се да поддържам главата му над водата, но това беше трудно, защото вълните заливаха и двама ни.

Изтеглих го на сухия пясък, ония, седемте, пристигнаха и насядаха върху обърната с дъното нагоре лодка. Дотъртриха се и двама от рибарската хижа. Никакъв интерес към трагедията. Лорда продължаваше да си дояжда.

– Абисинеца! – проговори Щилян. – Най-после се отърва.

Знаех, че съм измъкнал Абисинеца, целият град го познаваше, виждали сме го неведнъж на улицата – припаднал, и тогава минувачите обикновено казваха: оставете го, ще си стане сам. Абисинеца се изправяше сам и си тръгваше по пътя.

Но сега беше немислимо да се изправи.

– Помогнете да му изкараме водата! – помолих аз и го хванах за краката.

Насядалите върху лодката се изсмяха.

– Можем да го спасим! – извиках аз. – Човешки живот е това...

– Хайде да не го спасиш! – рече Атанас, той засенчваше лицето си с мускулеста ръка.

– Половин час изкуствено! – убедително казах аз. – Ще го спасим!

Но те казаха, че напразно си губя силите. Започнах да крещя, хлапето гледеше ту към тях, ту към мен. Когато крещях, то заставаше на моя страна – лицето му посиняваше от негодувание, но засмееха ли се ония, то също се засмиваше и ме поглеждаше подигравателно. И понеже те бяха повече, накрая малчуганът се облегна при тях на лодката и се превърна също в наблюдател.

Имаше какво да наблюдава.

Криво-ляво обърнах удавника с главата надолу и успях да извадя голяма част от водата. Стори ми се, че след тази операция тялото му олекна. После го опънах по гръб върху пясъка, наведох се над него и започнах да движа ръцете му. Ръцете на епилептика бяха тънки и черни, въобще целият си беше черен. Знаех по правило, че трябва да продължавам това движение двадесетина минути – да свивам и разпушам ръцете, като притискам с тях гръдния кош. Отначало вървеше леко, но по-късно започнах да се уморявам. Слънцето изгаряше гърба ми, само вятърът ме ободряваше и облизваше рукналата по мене пот. Докато движех ръцете на Абисинеца, мъчех се да си спомня колко време трябва да продължи изкуственото дишане – половин час или два часа, едно от двете беше, но кое? И все повече ме хващаше яд на деветте здрави мъже, които ме гледаха отстрани.

– Помогнете – обърнах се отново към тях, – изкуственото дишане може да съживи всеки удавник!

Те пак се засмяха.

– Остави го – рече Атанас. – Той е мъртъв.

– Интелигенцията е чалната – забеляза Иван и другите се засмяха още по-силно.

Какъв смях беше, да знаете, мощен, здравеняшки, запомних го за цял живот.

– Вие сте зверове! – изръмжах аз.

– Остави мъртвия на спокойствие – обади се Лорда.

Продължавах с последни сили, главата ми натежа, натежаха ръцете ми, тялото ми искаше да си легне, но аз не спирах. Вече нямах и мисли, в мозъка ми бе нахлула тежка топлина и случайно родените хрумвания се върдаляха тромаво вътре. Абисинеца беше бездомник, но ние все пак гледахме на него със страхопочитание, защото умееше да извършва сложни аритметични действия. Кажеш му например: “Абисинец, колко прави триста шейсет и четири по хиляда осемстотин и три?” и той на секундата отговаря, или пък: “Абисинец, колко букви съдържа думата “окачествявам”?” и Абисинеца на секундата дава броя на буквите и издекламирова думата отзад напред – “мавявтсечако”.

Продължавах да движа ръцете му, сега бавно. Работниците върху лодката бяха вече отегчени.

– Ти така се измори, че няма да можеш да работиш – рече Коста.

Лорда беше изял крайщника, през рехавата тъмнина на замъгления си поглед го видях да отива до морето и да плакне замърсената си от мармалада ръка. Другите пушеха. Като се върна при лодката, дадох на Лорда цигара. Той запуши сладко, както се пуши след ядене и на чист въздух.

– Диша! – промълви по едно време хлапето, приближи се до удавника и допря тънкия си пестник върху гърдите му.

– Не, не диша – отговори след това то и се върна при лодката.

– Минаха петнайсет минути – каза подигравателно Щилян. – Сега започни от краката.

Останалите се закикотиха, заедно с тях и хлапето, то изцяло бе преминало на тяхна страна.

Изправих се и тръснах ръцете си, свих и разпуснах няколко пъти пръстите си, нямах сили да почна отново.

– Продължи ти – помолих се на Лорда. – За мой хатър.

– Човекът се отгървал, а ти... Неговото живот ли беше?

– Не е там работата – каза Атанас. – Той си е мъртъв от самото начало.

Другите сериозно потвърдиха това.

– Все пак...

Тръгнах един след друг към багера, тръгнах и аз. После се обърнах и видях до лодката удавника. Белите гирлянди на морето прииждаха към него и се стопяваха, кажи-речи, до краката му; стори ми се, че природата хвърля венци пред смъртта на повелителя си – човека. Така ми се стори тогава. Над Абисинеца се бе надвесило хлапето. После и то тръгна нанякъде.

ЕЗЕРО ЗА ПРЕЛЕТНИТЕ ПТИЦИ

Предразположението към този автобус се пораждаше не само от факта, че води към аерогарата, е не само от спретнатия му вид, но и от двойната цена на билетите. Освен това тогава се качвахме от площад Народно събрание, а не от някаква периферна спирка с кошници и бохчи. Автобусът и сега преминава пред един от най-хубавите сектори на София, известно време се движи край Парка на свободата; изобщо пътуването до аерогарата, ако не бързате за самолет, е приятно занимание, убедих се в един прохладен следобед, когато се разви и безметежното събитие на този разказ.

Независимо от прохладния ден обаче в автобуса си беше задушно, просто не случих на нещо по-празно, бях се натикал в самолетното оживление. Висях с една ръка на лоста, но се чувствавах превъзходно пред затормозените от багажите си пътници. Тогава именно си спомних онази подробност, която илюстрира великолепно човешката глупост и изостаналост, но не му е времето да ви я разкрия тук, а по-нататък, щом влезем в ресторанта. Две подранили за сезона полякинчета се навеждаха да поглеждат през стъклата и лекомислено разкриваха белите си още неосквернени от лъчите задници, които сигурно носят радост не само в автобуса,

но навсякъде, където минат. Огромните им шапки за сянка към куфарите подсказваха на току-що излезлите от зимата софиянци, че някъде вече се е започнало и че трябва да се бърза, защото лятото клони да си отива още от първите си дни.

Друго интересно по пътя не се случи, автобусът спря и започнахме да слизаме. Някои бързаха към вътрешните, а други към външните линии. Лично аз не бързах за никъде и ще видите защо, нека му дойде времето. Без да знам по какви причини, тръгнах към ресторанта. Там нямаше хора, беше приятно като всеки ресторант с бели покривки и бяла, подшита с тънкото звънтене на сребърни прибори тишина. Естествено тук тишината липсваше, чуваше се яростното бучене на самолетен мотор, което ми припомни въпросната подробност, илюстрираща неповторимата човешка глупост – съобщението в радиорекламите, дадено от управата на същия този ресторант: “Граждани, посетете ресторанта на аерогарата. Тук, сред уютна обстановка и шума на пристигащите и отлитащите самолети, ще прекарате приятни, незабравими часове.” Този изблик на народния гений ни връща неочаквано в древността, говори за силна нервна система и обещава дългоденствие на тоя, който е измислил съобщението.

За съжаление нямаше какво да правя в безлюдния ресторант – все още не бях гладен и най-важното комплексът на летището ме мамеше, зовеше ме приятната му бързивост от цветовете и движенията. Безспорно летищата са в състояние да породят някои мисли, ако не за смърт, поне за далечни страни. Освен това тук някой ще те запита на английски къде е пощенското гише или пък кафето и ако знаеш, ще отговориш; можеш да седнеш в някое кресло, да наблюдаваш как хората заминават.

Възприемах всичко мимоходом, тъй като внимавах, отварях очите си на четири, ще видите защо, обещал съм и ще ви го кажа, когато му дойде времето... Хоп, двете полякинчета; изглежда, засега тук те са сензациите, но ще заминат, ще дойдат нови, после други, ще изтекат години и през този салон ще профучават хиляди момичета, още по-голи, а може би съвсем голи, нещо, което може би и тогава ще продължава да прави впечатление, тъй като сексуалната революция може би е вечна като останалите неща и все ще се прави, докато човек най-после не вземе да стопли равномерно климата на цялото земно кълбо, че всичко да се съблече докрай. Само там е спасението, а не в никакви частични разсъбличания, които само объркват мъжете.

Два огромни вентилатора се въртят под тавана на Големия бюфет, цялата му стъклена стена е заета от стъклопис, през разноцветната рисунка се процежда разноцветна светлина, тя озарява странно лицата на бюфетчиите, отнема част от присъщата им официалност. Бюфетчииката е диво красива и явно губи от липсата на нормална дневна светлина. В този аквариум, под въртящите се пропелери са се приютили дващестина пътници, ближат сладолед, пият кока-кола или кафе, някои закусват със сандвичи, над белите неръждаеми ламарини и бутилки с нектари, през апаратите за кафе и какви ли не други фаеми и през силното лице на бюфетчииката се открива част от другия бюфет, който обслужва преминалите през митническия преглед пасажери. Те са вече отвъд, изчакват минутите до отлитането.

Открих свободен стол на удобно място, седнах при майка с две тихи деца, по-удобно място от туй – здраве, можех да виждам всичко и тъй като сервитьорът в

момента беше до мен, поръчах му кафе. Бях само на метър от познатата ми все още небоядисана коса, все още по младежки тъмна, белите коси във влакна все още се чувствуват като самотници. Тесните приведени раменца откъм гърба!... Не можех да ги сбъркам с други на света.

Седеше до стената, на масичка за двама, в ъгъла, любимите ѝ места бяха все някъде по ъглите, в тишината, в полумрака – като любимите места на паяците. Столът срещу нея едва ли щеше да остане свободен, нямаше начин, пристигаха нови посетители.

Този, който се приближи, поиска разрешение, тя кимна, той остави куфара си до масичката и седна. Нещо твърде интересно за нея. Представих си как започва да го проучва. Той да се убие, няма да разбере, че го проучват и никога няма да узнае, че е бил разследван от най-наблюдателния човек на света. Млад човек с меланхолен поглед зад очила, средно на ръст, гъвкаво тяло, облечено наистина без претенции за елегантност, напреднала плешивост на темето. Поръча си кафе и кока-кола, коката изпи на три глътки и сякаш забрави, че му е сервирано кафе. Четиримата араби, оформящи тъмна розетка около масичката, скучаеха. Лицето на единия от тях лъщеше особено силно, потеше се и отразяваше по крайно интересен начин стъклописа. Докато тримата вече не се интересуваха от нея, той продължаваше да я оглежда, сякаш си бе наумил нещо, изглежда, че тя го интересуваше като секс. Какво да прави човекът, наблизко нямаше друга самотна жена, а арабите по тези въпроси не обичат да се минават. Потното лице, за което стана дума, я виждаше почти фронтално – отлична позиция за такъв род контактуване.

Младежът с меланхолия поглед под очилата каза нещо, което подочух, той запита дали не е попречил и се извини, този път особено настойчиво, задето е седнал на свободния стол, но какво да прави, други места няма.

Илиана отвърна стеснително на английски, че всъщност туй е най-доброто стечение на обстоятелствата, тъй като обичала да седи сама.

Но мислите ли, че и сега сте сама, забеляза младежът. (Впрочем не знам вече дали един човек на трийсет може все още да бъде наричан младеж.)

Илиана отвърна, че когато човек е с непознат, може да мине за сам.

Младежът измъкна някаква карта от чантата си и я разгърна. Посочи нещо, мисля, че посочи българското крайбрежие, така ми се стори.

Нито чух какво запита той, нито чух какво отвърна Илиана, само видях как нейният не толкова свеж показалец посочи нещо.

Младежът сдипли картата и си я прибра, след туй надигна кафето.

Арабинът с потното лице бе страшно заинтригуван от обстоятелството, че обектът приема разговори с непознати, и сякаш се приготви за офанзива, но в същия момент, като по даден знак, една от масите се опразни и бе заета от три пъстри момичета.

Розетката на арабите се извърна изцяло нататък.

Децата от моята маса се разприказваха, искаха да ядат сладолед, майката се съгласи, обеща им и зачака сервитьора. Но децата вече шумяха, пречеа ми да слушам разговора между Илиана и нейния партньор по маса.

Мога да кажа само, че двамата разговаряха добре, представих си колко много се е изумил в себе си младежът от внезапната бързивост на самотната дама.

Вие се оказахте кречетало, би рекъл той, но трябва да ви призная, че бърбете добре.

Ами като се навирате на масата ми и ме питате, ще бърбям, разбира се, обичам да разговарям с непознати.

Представих си и другото – как Илиана прилага любимия си маниер да слисва самонадеяните чужденци: назове някоя тяхна личност, па изгърси купчина факти за нея, каквито събеседниците ѝ дори не са сънували.

Успях да чуя само едно: младежът заяви, че на този свят най-вече мрази абривиатурите, а Илиана не се съгласи, и излъга, разбира се.

Младежът погледна часовника си, сбогува се със съжаление и напусна заведението.

Илиана също погледна часовника си, повика келнера и плати. Мина край мен, но не ме забеляза.

Тръгнах след нея.

Изведе ме в чакалнята с големите полирани пейки, имаше много празни места, тя седна и с това ме изуми. Не ми се седеше повече тук, вече ненавиждам местата, от които се заминава – и гарите, и пристанищата мразя, там е пълно с егоисти.

Приблжих се зад гърба ѝ:

– Докога смяташ да стърчиш на това противно място?

Илиана отвърна, без да се извърща.

– Ще посрещна парижкия самолет.

– И после?

– Ще се кача да вечерям.

– А после?

– Ще сляза да пия още едно кафе.

– А после?

– Има един чартърен, от Копенхаген, тъкмо ще стане дванайсет, ще взема някой от последните автобуси за дома.

Обърна се към мен, лицето ѝ буквално сияеше.

– Следя те – признах си аз.

– Вече са ти казали.

– Да.

– И това трябваше да стане някой ден.

– Няколко души!

– Мнозина са ме виждали, а си нямаш представа как се крия от познатите.

– Напротив, представям си.

– Изненада ме приятно.

– И киснеш винаги тук?

– Кажи, какво друго да правя?

– Изпортиха те, че идваш дори от сутринта.

– Когато те няма, прекарвам по цели дни тук... Виж, пътниците са най-интересни на митническото гише, виж изражения! Поле се чудят... А то си личи по лицата. Онази е много смутена, това означава, че носи дреболии. Горката, не знае какво носят другите... Този митничар не ти ли е познат?

– Мисля, че го знам отнякъде.

- Тук е като езеро за прелетните птици.
- Ами!
- И никой не идва с постоянната си маска.
- Отдавна ли идваш?
- Да.
- Откога?
- Втора година.
- Две години!

Илиана е гримирана приятно, леко – особено очите.

- Понякога не идвам по цели месеци, а понякога – всеки ден.
- Учудваш ме. Не прави ли впечатление?
- Прави, разбира се.
- Какво ли си мислят познатите!
- Все лоши неща.
- А хората, които работят тук?
- А, персоналът е направо гръмнат, сигурно ме взимат за особено ченге.
- Добре, но какво правиш с познатите?
- Крия се... Не ме интересува кой ти е съобщил.
- Едва днес реших да те проследя.
- Да се качим в ресторанта, искаш ли? – Без да ща, погледнах часовника. – Пак досадата от мен. Пак ли ще ме оставиш?
- Глупости! – побързах да кажа аз. – Просто исках да знам дали вече...
- Да се вечеря може винаги.

Имаше малко хора, оркестърът не беше още пристигнал, в края на краищата ресторантът не правеше впечатление на неприятно място, макар че в клуба на журналистите...

– Там е по-шумно – рече Илиана. – Тук крещат само моторите и оркестърът.

Тази жена винаги е знаела какво мога да предложа.

Седнахме на дълга маса, заехме крайните места, до прозореца.

- Чудят се – усмихна се Илиана, – сега са заети с това, да се чудят.
- Задето си с мъж ли?

– И ще го коментират, но никой няма да ти го каже. Онова момче ще ми подхвърли нещо утре, много плещи и ми говори на ти, за него аз съм просто изкуфяла бабичка.

- Нищо.
- Не ти стана приятно.
- Хайде.

– За теб е лесно – Илиана взе картата с менюто и я разтвори, – отидеш на работа, бавиш се колкото си щеш и после където ти скимне другаде... Летището ми предлага много неща, преди всичко – тук липсва ежедневието. Знаеш ли какво представлява едно летище?

- Ненавиждам летищата.
- Много неща заедно.
- Езеро за прелетните птици – усмихнах се аз.

Погледът на Илиана овлажняваше, помръднах ръка, за малко да я поставя върху нейната, но се сетих, че ще стана жалък в очите ѝ. Боже, колко много е остаряла! Кажете, какво да ги правим тия стари хора? Особено непримиримите, които тръгват по летищата...

– Илиана, не те ли е срам? – Наблюдавах сълзите ѝ. – Как търпиш другите да летят, а ти само да съзерцаваш?

– Те не знаят да летят! – Илиана избърса сълзите си. – Аз летя по-добре от тях.

Наведох глава, на свой ред тя също разбра, че съм застрашен от просълзяване, тя знае всичко за мен, опознала ме е някак си за тия трийсет години.

МАСА С БЯЛА ПОКРИВКА

Решава да поседне, крайно време е. Едва ли усеща някаква особена умора, по-вероятно е, че нещо го примамва към този П-образен площад, отворен към залива. Как се именува площада, не му е известно, езикът на тази страна му е чужд, макар че много от неговите думи са проникнали в паметта му от науката. Площадът се очертава от фасадите на няколко хотела; поне два от тях са с международна известност. Приземните етажи на хотелите са отворили широки гърла, от тях върху тротоарите и асфалта се изсипват порои от столове. Столовете на всеки хотел са оцветени различно, масите също – в тази територия не остава сантиметър празно пространство, не бива да има, поне през сезона. Сега е краят на март, топло е, има и слънце, но морето блести с някаква студена закана, насъбрана от зимата.

Оглежда се. Столовете са безброй и само няколко от тях са заети. Сяда. Не знае на кой хотел е клиент, може би е попаднал не на мястото си и цените подир малко ще го уплашат. Исква да не се вълнува и ако е възможно да се поосвободи от комплекса на провинциалиста. Край на този страх, че може да бъде нокаутиран с голяма сметка.

Обръща гръб на фасадите, такъв е и смисълът на посядането – човек да погледа морето. Морето, естествено, е зад булеварда, където в двете посоки с дивашка разюзданост беснеят автомобили и мотоциклети. Шумът заедно с газовете и дима го блъскат в лицето; да се стърчи тук е нездравословно, но къде-къде по-добре от вътрешността на града, там е преизподня. Тук е специално кътче за самотници и мълчаливци по принуждение. Вълнуват го тези хотели гиганти зад гърба му, това е архипелагът на вечерното облекло, тихите стъпки, мекото подрънване на прибори, позастоял хлад в старинни апартаменти, където понякога повишава тон само отварянето на шампанското. Е, той си представи и тава, да речем, как Сократис е повръщал в мивката или как Мирна Лой е запрашала тампона си в клозетната чиния и е създавала главоболия на чистачите. Туй породило сякаш сардоничното му усещане за превъзходство, но то се стопи скоро след появата на сервитьора.

Сервитьорът изгря при най-отдалечената маса и клиентът, за когото става дума тук, го оприличи на знака за удивление, а след малко, дявол знае как, напомни му за балада; той олицетворяваше легендарното минало на една действителност, на

баснословни богаташи, които хвърлят много пари на масата, а сега какво – клиентът, за когото става дума тук, ще му поръча баналното уиски с лед. Да, у него келнерският синдром е вкоренен за вечни времена, не може да го избие с нищо и най-малко с едри бакшиши. Проследи го с крайчеца на погледа си. Сервитьорът се спря. Нещо бе привлякло вниманието му. Наведе се между масите, после се изправи и се върна. Тази подробност сякаш внесе известно успокоение у клиента; той отново погледна морето и забеляза, че в целия залив е закотвена една-единствена лодчица с мачта. Фучащите наляво и дясно автомобили закриваха и разкриваха лодчицата, но мачтата оставаше да стърчи над тях.

Колко много маси и столове, колко бели покривки – застланата маса може да зачертае тежестта на необяснимото настроение, върху покривката пониква чашата и ето, човекът съгражда своя вал, отбраната си, в крайна нужда решава да мине в настъпление, но в почти всички случаи дава покой на съзнанието си. През този мост лесно се минава към миналото, от натрупаните години се извлича някакъв хубав момент, да речем нещо с жена... Аха, започва да разбира, на него му се изяснява защо вече пътешествията му зад граница са изпълнени само с мъглява сладостна сивота. Те не съдържат главното – екстазът на разменените погледи, златото на полуусмивката, стихийната младежка дързост да излаеш спонтанно “хелюу” срещу вибриращото под усмивката бюстче. Няма ги тия неща, повече не си участник във всеобщото улично съзаклятие; ако някой ти обърне внимание, ще се окаже я търговче-количкар, я просяк. Какво ти остава? Храмовете и музеите. Но съзнанието не е приритало за тях, не ги желае, паметта е отслабнала, не иска повече информация, къде ще струпаш видяното, за кого, колко ти остава до края? Остава ти настоящето, тези рафинирани моменти край масата, епичните битки с келнерите и стремежа да се измъкнеш достойно от схватките.

Противникът, с когото му предстоеше да кръстосва шпаги в дългоочаквания двубой, излезе повторно от ресторанта. Този път носеше малка чинийка. Като се движеше, той сякаш рисуваше във въздуха с походката си; към него се приближаваше не човешка фигура, а мура. Интересно, сервитьорът и този път се наведе между две от крайните маси. Като се изправи, ръката му се оказа празна, чинийката я нямаше. Клиентът изпита нужда да запали цигара. Измъкна пакета от джоба на спортната си риза. Сервитьорът се пречупи, в ръката му проблесна запалка. Доколкото се простираха сведенията на клиента, това противоречеше на големия етикет, противникът проявяваше спрямо него демократизъм и го подценяваше; рутината беше направила вярната си психологическа преценка.

Всмукна първата глътка дим и погледна двуметровия великан. По него нямаше грам излишно тегло, но най-отгоре беше нещо сгрешен – лицето му бе направено от бебешка кожа, която се изгъняваше най-много при закръглените бузки, с други думи, великанът носеше вместо глава кофичка, бебешката главичка не пасваше особено на тялото. При ръцете работите стояха по-добре, изглеждаха по-млади за годините си, с тънки пръсти и два силно златни пръстена, единият от тях – целомъдрена брачна халка, готова да разкаже история за спокойно, може би набожно семейство с традиции.

– Аз също съм психолог – след като видя смут в лицето на човека, който рядко се смущава, клиентът продължи на английски. – Нещо неприятно у дома?

(Трик за такива случаи, навсякъде винаги има по нещо неприятно.)

– Да, господине. Как познахте?

– Има ли място на света, където да не сте били?

– Много места, господине – Клиентът изрази с лицето си нещо прилично на недоверие и сервитьорът продължи: – Канада например, източната част на Африка с Мадагаскар, Русия...

Замисли се. Но преди той да продължи, клиентът избърза:

– А къде се задържахте най-дълго?

– Кони Айлънд, господине; Ню Йорк. Имахме фургон, в него ношувахме и сервирахме гръцки яхнии. Жена ми ги прави сполучливо.

Английският на сервитьора се оказа далеч по-добър, това накара клиента да запита: – И колко години там?

– Шест.

– А като моряк?

– Векове; проникнах навсякъде.

– Готвач?

– Разбира се. – Голямо чудене. – Вие португалец ли сте?

– Българин.

– Така ли? Трябва да ви кажа, че харесвам България.

– Защо?

– Не знам. Варна, Бургас...

– Нахранихте ли го?

Бebешкото лице с безупречно бялата косичка се стресна:

– Разбрахте ли?

– Видях... Струва ми се, че тук лесно бих изпил едно уиски с лед. Балканска доза обаче.

– Разбира се, господине. Денят е хубав, слънчев.

Стори му се, че се бе държал драстично и много жестоко с човека. И всичко заради пустите му комплекси на бедняка.

Автомобилите вилнееха на булеварда, но шумът им сега не го блъскаше толкова силно в лицето; необяснима топлина прониза залива; кристалите на леда кръстосваха хаотично ограниченото пространство на кристалния съд; фасадите на хотелите му се усмигнаха, чашата му се стори прекалено чиста.

– Жена ми е много болна, господине. Никога не съм предполагал, че артритът е толкова ужасно нещо.

– От него страда и професор Барнард – отвърна клиентът. – Вече толкоз години не оперира.

На отдалечена маса седнаха жени с панталони и камери. Исполинът се насочи към тях. Клиентът ощипа един леден кристал с машичката и го пусна в чашата; помисли малко и добави втори. Отпи първата глътка. Фасадите на хотелите му се поклониха. Някой дръпна чорапа при глезена му. Погледна към крака си. Малко сиво котенце измечи. Устичката му се отвори и той видя розовото му езиче.

Голям късмет извади тази вечер Минев, потръгна му, не може да каже точно как, но изведнъж усети, че подробностите, наречени от хората обстоятелства, се наредиха в негова полза. Особено като му се обади Петър Желязков. Петър Желязков му звънна по телефона и го покани у една приятелка. Приятелката се обадила с отчаян глас: ако тази вечер никой не дойде на гости, ще се случи нещо страшно, чувствавам, че нервите ми не издържат.

Хубаво стана, Минев тъкмо смяташе, че и неговите нерви ще изгърмят, ето че ще може да убие вечерните часове. Денят се беше проточил по всичките правила на ноември, удавен от топящ се сняг и мъгла; във въздуха се спотайваше закана, някой заплашваше с пръст, предупреждаваше за всеилието на вечността и безилието на личността; в дълбокия сумрак и студа лицата на хората му изглеждаха като лица от восъчен музей, на всичко отгоре носовете им се удължаваха, но никой не предизвикваше смях, какъв ти смях в това замислено бързване между трамваите и колите, с прескачане на локви, какъв ти смях, когато снежната вода мокри краката през обувката.

Жена му четеше, дори не беше включила телевизора. Той влезе при нея, тя извърна глава, големите ѝ очи излъчваха редовете на скучната книга. Както винаги отказа да тръгне с него.

– Не забравяй, че е петък вечер – рече Минев.

– Аз чета.

– Прекъсни, ела да направим нещо.

– Какво?

– Ще видим.

– Студено е. – Тя се поколеба малко. – Чета.

Той тръгна и се замисли за четенето. Четенето е страшно удобство. Четенето може да се сравни с източен сарай, в който се разполагаш и се опускаш. Където и да се облегнеш – мекота, фонтани, ядеш баклави и ти е хубаво. Докато мислеше за тези неща, той си спомни чародейните часове на младостта, когато беше насаме с книгите и колко малко самотен се чувствуваше, колко много сред хората. Ако всички започнат поголовно да четат няма да има скука и напиване, ще има само висши четящи същества в компанията на велики умове. Какво е за него сега например това малко посещение при някакво женско същество, което хленчи от скука, пред общуването с един Гогол? О, при истинският Гогол всичко е комфортно и забавно, както при изкусно направен филм. Но Минев все пак не остана при Гогол, а крачи към мизерното женско същество; при него се отива без цветя, осведомява Петър Желязков.

Мизерното женско същество живееше на седемнайсетия етаж, там го отведе бързо движещ се асансьор. Докато влизаше в асансьора, направи му впечатление, че жилищната сграда е нова, боядисана в свежи цветове.

– Как няма да плачете – заяви Минев, – тук е чудесно, с тераса, от която се открива и небето, и Витоша, и дърветата долу. Ако искате да сте щастлива, живеете в мрачно жилище, в подножието на калкани. Един поизронен калкан пред погледа и нищо друго, това е разковничето. А вие какво – планини, простор, хора колкото щеш. Долу много хора, горе самичка жена. И много за пиене. Човек, като види толкоз неща за пиене, си вика: ами по-добре да се напия, отколкото другото.

– Кое друго? – запита Петър Желязков.

– Всичко друго – отвърна Минев.

– Добре, че дойдохте – рече домакинята, докато показваше етикетите на бутилките. – Иначе не знам.

Петър Желязков кимна, даде да се разбере, че се спира на този етикет. Но Минев посочи с пръст към водката; предпочитал водката пред уискито. – Погрешно е да се живее в красиви жилища – продължи Минев, – тук имаш всичко, пък и природа, и какво ти остава, остава ти да скочиш долу, а ако ги нямаш тези седемнайсет етажа, не ти се скача никъде. Погрешно е да се живее високо и пред Витоша. Поне да не беше тази тераса, а терасата ти предоставя пейзаж, все едно че имаш и апартамент, и вила. Вие спите на терасата, нали?

– През лятото.

– Трябва да живеете на партера, срещу калкан, който ръси хоросан. Духне ли вятър, мазилката влиза между зъбите, зъбите скърцат, мислиш си как да преодолееш скърцането и не остава време да скучаеш. Къде се е чуло за самотен човек, на когото зъбите скърцат, никъде не се е чуло. Като идвах насам, обаче видях, че носовете на хората са дълги; през зимата носовете на хората се удължават, а през лятото се скъсяват.

– Точно това и разправях, преди да дойдеш – рече Петър Желязков, – да не скача от седемнайсетия етаж, защото...

– Напротив, такъв скок е полет.

– Ще полети, но към хората, а трябва да се лети от хората нататък – рече Петър Желязков.

– Хората около теб, а ти размазан – забеляза инцидентно поканеният. – Долу тротоар ли е?

– Теменуги.

– Ха така, хората идват и те намират сред теменугите. Ужас.

– Но вие как успяхте да видите Витоша? – учуди се домакинята. – Вижда се само нощта.

– Но ако не беше нощта?

– Щеше да бъде мъглата, зимата.

– Да, но има време, когато няма нито зима, нито мъгла.

– Ох, лятото!...

– И тогава ли скучаете?

Домакинята се замисли.

– Много.

– Това е – рече весело инцидентно поканеният Минев.

– Тя ме е викала и през лятото – рече Петър Желязков. – Спасявал съм я и през лятото. От терасата наистина се вижда Витоша и е много просторно, а долу е пълно с тополи и хора.

Петър Желязков и домакинята отпиха от уискито, а Минев от водката. Без да го питат, инцидентно поканеният допълни, че това е най-хубавото жилище, което може да се желае, след като разбра, че всъщност терасите са две; тук има всички условия за удобен живот, заедно с това се чувствуваш в планината, близо си до звездите, но в подобни жилища се случват доста непредвидени случки.

– В смисъл? – попита домакинята.

– Стига сме говорили за лошото – рече Петър Желязков.

За да отклони настроението в друга посока, домакинята включи магнетофона. Докато натискаше бутона, запита: – Бах или Моцарт?

– Моцарт! – казаха едновременно мъжете.

Насъбраха се доста неща – хубаво жилище, хубави хора, хубаво пиене, на всичко отгоре и Моцарт. Това принуди домакинята да въздъхне:

– Нещо ми олеква! А преди това, може би от времето...

– Не е от времето! – отсече Минев. – Не месете времето.

– Точно от времето е! – рече Петър Желязков.

– Ами!

– Слушай мен, от времето е!

– Моцарт наистина успокоява – рече домакинята.

– Но ми напомня за бедна епоха. – И понеже го погледнаха учудено: – Придвижвали са се с коне, по улиците фенери. Представям си как е миришело на газ и фъшкии. Където отидеш, вони. По дворовете боклуци...

– Вярно, как ли е ставало изхвърлянето на боклуците от градовете?

– Ами както у Дикенс – поясни Минев.

– Как е у Дикенс?

– Зле.

– Харесва ли ви водката?

– В такива вечери ми харесва всичко. Мога ли да погледна от терасата?

Минев излезе на терасата и погледна през рехавото сено на мъглата. Долу пробягваха светлинките на колите, някъде напред, встрани и в дълбочина се простираше нощта, пълна с нищото, отделяща техния малък свят от световите на другите. Той почувствува тръпката на студа, но не побърза да се прибере, а си помисли колко малко му трябва на човека, много малко, две-три думи, може да са хубави, може да са лоши, на някои хора сигурно им стигат и няколко псувни, но изведнъж на човек му олеква. Инцидентно поканеният Минев се почувствува ефирен, приближи се до перилото и погледна надолу. Мъглата можеше да го задържи дълго във въздуха, а и той е вече толкоз лек, не е изключено да пада поне половин час. Как му се ще да опита. Хвана парапета с лявата ръка, постави чашата върху него. Студената материя на желязото го призова към прескачане. Той мислеше за всичките тия неща, включително за неизживяното дотогава усещане – студът на желязото да те предизвиква към скок.

– Допускаш ли? – рече тихо домакинята.

– Не вярвам – отвърна тихичко Петър Желязков, без да отделя чашата от устата си.

– Може би е позьор.

– Е, как...

– Няма човек, който да не е позьор. Нека си достави удоволствие да ни помъчи. Важното е, че те спасихме.

– Безкрайно съм ти благодарна. Беше страшно... Чакай!

– Телефонът. – Тя мина в антрето и се върна – Тебе търсят, Петре.

Домакинята излезе на терасата.

– Вече ми е противно да стоя на терасата, най-хубавата територия ми стана неприятна. А по-рано я обичах, прекарвах цялото си време тук, през лятото спях ей там, на кушетка.

– Вие имате толкоз много неща – забеляза Минев.

– В смисъл?

– Всяко нещо от вашия дом е прецизно. Човек може да наблюдава дълго дори само пищещата ви машина. Тя сякаш се свързва с интериора. Всеки предмет блести от чистота... Пригответе се сигурно за дълъг, удобен живот.

– Представете си, търсят Петър.

– Той има такива навици.

– Да го търсят ли?

– Остава следа на майка си.

– Не съм виждала човек с повече приятели – рече домакинята.

– Наистина – съгласи се Минев.

– Той никога няма да усети истинска самота.

– Според мен – голям самотник!

Прибраха се в топлината и се заслушаха в Моцарт. През стената бучеше гласът на Петър Желязков. Накрая Петър Желязков трясна слушалката и нахълта при тях.

– Един приятел... Заплашва! – той изпразни чашата си. – Ако не отида, щял да стори нещо страшно, но ще отида, защото не е малко луд.

– Какво му е? – запита домакинята.

– Не знае, нещо му тегне.

– Тръгваш ли?

– С него шега не бива.

– А защо не го поканиш тук?

Домакинята и инцидентно поканеният Минев отново заслушаха Моцарт. Петър Желязков отиде при телефона. Върна се и домакинята му наля уиски. Тримата слушаха и пиеха.

– Музиката ме прави щастлива! – въздъхна по едно време домакинята. – Ще дойде ли?

– Да.

– Защо се беше разврякал?

– Говорело му се с някого – рече Петър Желязков и добави тихо: – Всеки иска да говори. Това на нищо не прилича...

– Млъкни! – Минев гледаше мрачно. – Теб ли ще слушаме или Моцарт?

– Моцарт – отвърна Петър Желязков, но потънал в музиката, той се заслушваше и за звънеца на входа.

СЛЕДОБЕДЪТ НА ЕДНО ЧУДОВИЩЕ

На Емил Къостебеков

Младата жена чу телефонния звън още на стълбището и побърза, но в подобни моменти ключът обикновено се намира трудно, дупката на бравата бяга, а времето изтича. Вътре телефонът мълчеше по обиден начин и въпреки това младата жена вдигна слушалката. Нищо, само сигналът на свободната линия. Остави торбата с покупките върху масичката, за да набере номера, този номер винаги набираше с нетърпение, искаше да се свърже с него в службата му, почака, заслушана в сигнала, но накрая разбра, че няма смисъл да стои със слушалка в ръка. Изнесе торбата в кухнята, върна се, набра повторно, зачака, а си знаеше, че и този път няма да има резултат, освободи прибраната си досега коса, косата се сгромоляса край раменете, съблече роклята си и остана само по гащета, но после махна и тях, изрита обувката си, захвърли чорапите си; останала гола обаче, младата жена не почувствува, че се охлажда особено, затова отвори прозореца, постоя срещу топлия петъчен следобед, срещу съботата и неделята, над покривите, в приглушения привичен шум на града, с далечните трамваи и автомобили и близкия плясък на гугутките. Както седеше до прозореца, тя се загледа в бакелитовия апарат, но се отказа, според нея вече нямаше особен смисъл да върти непрекъснато, нека се обади той в края на краищата. Натисна клавиша на магнетофона, ритъмът я удари по ханшовете, беше в онази възраст, когато жените усещат силно телата си. Танцуваше между чорапи, обувки и пликчета, в движение пушна вентилатора и когато се приближаваше към него, косата ѝ оживяваше. Без да излиза от ритъма, навеждаше се, прибираше вещите си от килима, отнасяше ги в спалнята и се връщаше, играеше, докато мелодията свърши и почна друга, безинтересна. Влезе в банята, тук, между керамиката и фаянса, се потайваше хладинка, кранове и душът бяха почти студени. Младата жена опипа с длани металните детайли, преди да чуе призивното съскане на струята и добие усещането, че влиза в оазис. Стоя под душа векове с плажна шапка, когато облече хавлията, вече я наболяваше от студ. В хола следобедът блестеше в отворения прозорец, всяка вещ стоеше на мястото си и мълчеше, включително телефонът. Протегна ръка, смени касетата, топлината на деня вече ѝ доставяше удоволствие, настроението ѝ се промени, нямаше нужда от вентилатор; щом съблече хавлията, тя влезе в кухнята и отвори хладилника. Надделя решението да изпие чаша оранжада, пъкна една сламка в течността и се върна в хола. За нея холът бе най-съществената част от жилището, там се намираха телефонът, телевизорът, радиото.

Завъртя шайбата, послуша се, не чу нещо особено, върна слушалката на мястото ѝ, но когато налага сламката, стресна я така очакваният звън. Гласът му вибрираше от нежелание, каза, че нещата не се нареждат по удобен за двамата начин, по-нататък нямаше защо и да слуша; обясненията се свеждаха до едно: тази вечер е изключено, но утре, о, за утре вече шансовете са значителни, ще ѝ звънне някъде по обед, ще я осведоми, утре по обед тя ще знае точния резултат. Чакай, не искаш ли да поизлезеш; разходи се някъде, иди на кино. О, не, мили, не се безпокой, ще стоя и ще чакам. Слушай, ти ме плашиш, тези работи не са ми толкова приятни, излез. Не се безпокой, скъпи, ще чакам да ми се обадиш. Гласът отсреща като че ли изръмжа и последва едно щрак, сякаш затръшваха врата. Все пак той се беше обадил, чу гласа му, заявиха ѝ открито, че поне за утре съществуват възможности, може би е сигурно. Беше взела телефонния апарат в скута си, бакелитът се допираше до най-интересните гънки на тялото ѝ, тя го върна на

масичката и изпита желание да долее нещо в оранжадата, например сто грама от неговата бутилка. Понякога си приготвяше тази смес, феята на първата чаша духваше в лицето ѝ, всички мисли загубваха твърдостта си, втората чаша размекваше света, а в главата ѝ започваха да пърхат радости, промъкваша се розовите думи: не си струва, не си струва, не си струва; краката ѝ обуваха пантофките на Пепеляшка, страховете изчезваха, животът се оказваше превземаем.

Но този път, след като пийна само две глътки от първата чаша, погледът ѝ откри, че на прозореца се е подало нещо заоблено – изгряващо слънце или крайчецът на неразгадаемо по материя кълбо. Малко вероятно ѝ се струваше от долния етаж шегобиец да ѝ показва картонен кръг, прикован към летва. В опияненото ѝ съзнание се появи предчувствието, че непознатото нещо подава само частица от себе си, а останалото е безформено и плахо, така че не си заслужава човек да извика от страх. За всеки случай обитателката на самотното апартаментче покри с ръце най-рехавата местност на тялото си и побърза да изчезне към спалнята.

Непознатото кълбовидно нещо остана на прозореца, все още неподвижно, очаквашо, но тъй като не се случи каквото и да е събитие, неканеният посетител започна да се изтегля, стопяваше се сантиметър по сантиметър, изхлузваше се надолу.

Младата жена се върна бавно от спалнята, вече в халат, пристъпваше колебливо към хола, но дори първият поглед към прозоречната рамка я убеди, че там повече няма нищо, колкото и да се учудваше – нито следа от нечие пребиваване. Изтича до прозореца и направи необходимия оглед, пипна с ръка, надвеси се над петте етажа, върна се при канапето и притисна длани към слепоочията си, надяваше се, че някакъв макар и елементарен масаж може би ще възвърне способността ѝ да се усети като реално същество в реалния свят. Въсщност за какви дяволи се беше изплашила, какви необясними сили я бяха прогонили да се облече, имаше ли нещо чак толкоз страшно, нима можеше да се сравни то с убийствената самота и скука на започналия, но безкраен тягостен уикенд, който може би обещава едно едничко събитие – да ѝ се обадят, за да и обещаят ново обаждане? Вдигна чашата и я изпразни наведнъж, наля си повторно, този път чисто, както го пиеше ТОЙ. Колко много ѝ бяха ясни нещата за НЕГО и колко безпомощна беше тя след внезапните пориви да възприеме истината и вземе решение. Включи радиото и заскита по скалата; избра си музика по вкус, тръгна с ритъма, този път бързо, темпераментно. Можеше ли да отиде довечера там и да се натанцува? – можеше; можеше ли да се посмее заедно с другите в киното? – можеше; не, тя предпочита да лети по килима си и да отпива от чашата, да бъде свързана единствено с радиостанцията, чието име не знае.

Сега то е полегнало на прозоречния праг с повече от своите части, но това не са и части, това е тесто. Непознатото същество и младата жена се наблюдаваха, макар че непознатото същество не можеше да вижда, нямаше очи, нищо нямаше; тесто.

Здравей, прошепна младата жена, понеже се страхуваше, че ще го прогони. Какво правиш? Тя изпи по-добра глътка. Стоиш, стой там, полежи си и ме остави да те погледам; ако не си ти, какво да гледам, града ли? Познавам всичко, което се вижда от този прозорец. Моля ти се, стой, почти извика младата жена, тъй

като съществото потегли. Ето, отдръпвам се на разстояние, макар че не ми е известно с кое точно те плаша. Виж, пийвам си, малко, връзките със света се разсейват, а без нишките към света добивам самочувствие. Знаеш ли какво е самочувствие? Там, където работя, го имам в изобилие, но тук, където живея, ми липсва. Тесто си ти и не разбираш. Тесто? Откъде? Да ти търся ли обяснението? Не, разбира се, на този свят всичко има правото си да бъде. Не бягай, няма да те изям.

Тя направи две крачки към прозореца, съществото се опита да прояви безстрашие, но не издържа и се скри. Стопанката успя да го зърне как изчезва с лекота зад ъгъла на сградата. Тя се върна при канапето, разкопча халата си, отново включи вентилатора; всичко вършеше с чаша в ръка. Щом седна, погледна към прозореца, усмихна се и пийна мъничко, просто да опари устата си.

Този път съществото се подаде още по-страхливо в горната част на прозореца. Без да се изправи, младата жена протегна ръка и изключи вентилатора, остана само музиката от радиото, трябваше да изключи и нея, но не биваше да се движи, това не се харесваше на посетителя. Отново натрапчивото усещане, че се фиксират. Над града изтрещя самолет, съществото побягна, ала се появи след време. За да му покаже, че е настроена приятелски, младата жена вдигна плавно чашата към устата си, устните ѝ прошепнаха: ела. То не помръдна. Защо тогава се издигаше на прозореца? Какво го привличаше? Между широко разтворения халат се показваше розовото ѝ тяло – от шията до пръстите на краката, едната гръд стърчеше самотно, по-надолу, коремчето, пъпа и долината на женската съкровеност. Чакаше напразно, съществото упорито отказваше да контактува. Имаше ли начин да бъде откъснато от рамката на прозореца? Младата жена взе една круша от фруктиерата и я хвърли на килима, след което се оттегли в спалнята; през откренатата врата можеше да наблюдава поведението на госта си, безлюдният хол май че го насърчи, освен това плодът на килима благоухаше. Тестото се спусна от горната част на рамката, то сякаш потече върху прозоречния праг, където се струпа и може би чак сега се показва в целия си ръст, но какво значи ръст – тук тази дума се обезценява, няма ръст, съществото можеше да се изправи колкото си ще нагоре; няма форма – съществото се разтягаше, свиваше, разливаше и събираше. Най-после то слезе на пода и се разтла като дюшек; да, дебел дюшек за единично легло – на това може да го оприлича младата жена от дъното на скривалището си. Правоъгълното му очертание я разочарова, тя глътна мъничко от чашата си и ѝ се дося да му кресне, да го обвини в липса на вкус, беше ясно, беше ясно, че съществото е взело преднамерено тази форма в стремежа си да ѝ се хареса. Но така си остана да лежи на метър от крушата, все още упорствуваше да се приближи. Младата жена, от засадата си, изгуби търпение, но щом пожела да се появи, направи го извънредно внимателно, не допусна нито едно рязко движение, а това се оказа важно – като я видя, съществото прояви явно безпокойство, набъбна и се превърна от дюшек в кълбо, по-точно в яйце, огромно меко яйце. Жената избута с крак крушата към него и зачака. Съществото запази неподвижността си дълго – жената и съществото стояха в застинали пози край крушата чак до момента, в който съществото се престраши; повърхността на яйцето някъде набъбна, появи се нещо като цирей, циреят се уголеми и се превърна в сетиво, което се протегна напред и се допря до крушата, то я опипа отвсякъде, а може би я помириша, но

уханието на плода не му направи впечатление, пипалото избута крушата, дезинтересира се от нея и се прибра. Непознатият гост доказа още веднъж, че е направен от силно пластична материя, а ето че бе демонстрирал и рефлекс, които го карат да приема каквато си иска форма. А усещания? Чувства?

Като се увери, че неканеният гостенин в хола е труден за покоряване, домакинята измъкна една книга от библиотеката, тръшна се на канапето и се зачете, без да чете, тя се замисли за чудесното свойство на чашата да разрушава остриетата на реалността, замисли се върху факта, че напоследък все по-често прибъгва до наливането на нещо по-силно в чашата и я порази споменът за прочетеното, в което самотните героини прекарват следобедите си по същия начин, само че без пластични същества на килима. Но то бе потеглило, съществото се насочваше към канапето с едно силно удължение на част от себе си, едно огромно пипало се протегна нагоре и докосна книгата. Неканеният следобеден гостенин проявяваше необясним интерес не към нея, а към предметите, допрели се до ръцете ѝ. Протегнатото към книгата сетиво проучи добре корицата, отърка се по страниците и скоро се отказа от тях. Затова пък се отпрати към масичката, тръгна по нея и допря върха си до чашата. Домакинята успя да удържи смеха си, само се усмихна и зачака. Върхът на пипалото се изкачи по стъклената преграда, после увисна към течността, близна я и след това цялото същество отскочи до прозореца, там материята му затрепера, може би от отвращение, може би от болка.

Горещината и смехът изправиха младата жена на крака, тя остави книгата, захвърли халата, влезе в банята, взе си втория за следобеда душ. Когато попиваше капките от тялото си с хавлията, зърна съществото. Този път се беше наместило в креслото, може би усетило благоразположението на домакинята, както винаги недоверчиво и съвсем чуждо на уюта в широкия стол – купчина пластилин; създаваше впечатление, че не заема част от пространството, придвижваше се безшумно, безплътно.

Ти си една мъглявина, усмихна се домакинята; тя подсушаваше подмишията си; ти си едно минаващо през въображението облаче, повикано от скуката, ти си подвластно на самотата и тъгата, но имай предвид, че не съм тъжна, аз съм млада, аз съм много красива, само че съм подчинена на един мъж, когото обичам до обезумяване, а знам, че не ме заслужава, о, аз зная всичко... Развличаш ме, разбери, харесва ми любопитството ти, твоето чисто присъствие, ти си като котенце, разбираш ли?

Отначало вкупчено, с изтичането на минутите съществото започна да намира мястото си в креслото, може би се отърсваше от вцепенението си, разполагаше се, то “седна”. Младата жена наля още малко течност в чашата си и седна на канапето. По този начин двамата се настаниха досущ като домакиня и гост. Този път обаче изпищя чайникът в кухнята, гостът настръхна и слезе на пода, озърна се и потегли към прозореца, но домакинята изтича пред него и го затвори, а после влезе в кухнята. Когато се върна в хола с подноса за чай, завари го да опипва стъклата, които го отделяха от външния свят. То се извърна безпомощно към нея, тя се смееше и подреждаше сервиза върху масичката, след това издърпа масичката между канапето и креслото. Съществото наблюдаваше движенията на младата жена, но едва ли разбираше, че тя е увлечена от ритуала на гостоприемството, оживена, гола, забравила за самотата си. Много ясно, че гостът не можеше да

остане повече до прозореца като страничен наблюдател, приятното потракване на чинийките, чашите, лъжичките, уханието и сиянието на домакинята, която не преставаше да се усмихва, го повикаха повторно, гостът се върна и се настани по познатия вече начин в креслото, но този път той сякаш се облакът на облегалките. Като забеляза това, домакинята се постара да не прихне и така се увлече от представата си, че има гости, че ха – да проговори за времето, например за горещините през последните три дни. Тя поднесе чая по всички правила, както го правят в Англия и както е правила това с НЕГО. А и непознатият все повече взимаше участие, вече отделяше крака, да, той пущаше крака към пода, от тесто наистина, но сега наподобяваше седнал човек, така би могъл да седне, да речем, ТОЙ; лактите започнаха да се превръщат в ръце, по-скоро – израстъци, прилични на ръце. Съществува ли още повод за тревога? Младата жена сипваше захарта и подлагаше явлението на оценка, но накрая реши, че е поне неоправдано да се страхува – пред нея седеше един бивш дюшек, нищо повече; една забава, пародия на авантюра в скучните часове на уединението; по-добре това, отколкото нищото, нищото е по-страшно от всичко останало.

Сега малко чай, усмихна се младата лейди и пипна дръжката на чашата с изящните си пръсти, опитайте, може да ви хареса, чаят няма нищо общо с изгарящата течност в стъклената чаша. Освен това е качествен, на мен ми харесва, подариха ми го наскоро и ми се струва, че в него има ясно определен аромат, нито следа от каквито и да са опити за букет. Не ви ли се струва, че букетите крият обикновени хитрини, които с повече смелост можем да наречем фалшификации? Не ви питах за захарта. Лично аз – половин лъжичка, по-скоро – на върха на лъжичката... Голяма задуха, днес е ужасно горещо. На вас не ви ли е горещо? По това време се чувствавам най-добре на залива Арапя, където духа добре, а някои следобеди трябва да се влиза в палатката, иначе е невъзможно, просто студено!... Тя се засмя с кокетство и кокетно посръбна. Не чух къде прекарвате летните си дни. Казват, че в Гърция е горещо, чувала съм баснословни думи за Бахамите, но как – само двама дни отпуска. Сега той не може да открадне дори пет дни, взимат му всичко у дома, те го обсебват, но искате ли да бъда откровена, понеже сте много учтив и дискретен слушател; той се прави на обсебен, по-рано те нямаха власт над него, властта беше моя, но както знаете, човешките отношения са сложно нещо, не говоря само за любовните, а изобщо, вие знаете де, може би по-добре, защото сигурно сте по-възрастен от мен. Говоря ви спокойно за възраст, защото съм много млада и е лесно да бъдете по-възрастен от мен. Той също е по-възрастен от мен. Пийте, защо не пиете?

Гостът не помръдна.

Тогава ще пия сама, ще пия и ще ви гледам, ще се гледаме и ще разговаряме все така увлекателно за времето, за любовта, а може да подхванем и други теми. Слушайте, вие разумно същество ли сте? За другите, които са въвн, може би сте чудо, но за мен сте гост и няма да търся начин да ви квалифицирам. Смятам, че имате мислене на джентълмен, приемоте ме за дама, колкото и да съм гола, не ме взимайте за чудо, много съм обикновена.

Съществото бавно се изсипа на пода.

Моля ви, не бягайте, много ви моля, прозорецът е затворен. Разберете, оттук ще излезете, когато кажа аз.

Съществото обаче тръгна към канапето.

Тук ли предпочитате?

Тестото се смали, обхвана го досегашната неувереност.

Май че се двоумите? Младата жена посегна над чая си и напипа стъклената чаша.

Съществото се придвижи още малко напред, спря се отново, сякаш проучваше дали няма да му реагират. Не последва нищо, домакинята седеше на мястото си, отпиваше от стъклената чаша и го наблюдаваше. Престраши се и този път се приближи до подножието на канапето.

Качете се, не се смущавайте.

Съществото, което сега отново наподобяваше нещо като дюшек, се заиздига, то се стремеше към лявата част на канапето, нагърчи се там, прие обичайната си свенлива форма на купчина, но след като изтече малко време, прекарано в неподвижност, спусна “краката” си на килима.

Наздраве, пошегува се младата лейди и си пийна.

Тази приветливост може би бе изтълкувана погрешно от съществото – то се помести едва забележимо към домакинята. Тя дръпна чашата от устата си. Съществото прояви досетливост и се върна в своя ляв ъгъл.

Трябва ли да се изплаша? – запита се младата жена. – Има ли нещо страшно в необикновения факт, че през прозореца ми е влязло животно от неорганизирана материя (която е под съмнение) и боязън? Това тесто там е с душата на зайче и ако реша да го помилвам, така ще си полудее от ужас. Преди всичко нямам никакви гаранции, че в хола има друго живо същество освен мен. Всичко у него е под съмнение, живеем във време на символи, повечето явления край нас са метафорични, знаем, че животът е глупост, и въпреки туй го живеем, знаем, че обитаваме празнотата, и продължаваме да я обитаваме; тогава – има ли повод за безпокойство? – няма, напротив – забавно е, следобедът най-после се получи: уискито, горещината, обидата и самотничеството могат да породят само това там облаче; без него какво – без него не само че няма да се случи нещо, но липсват и изгледи за това.

Въпреки туй реши да изостри бдителността си, някои симптоми вече ѝ бяха подсказали, че съществото се колебае между страховете си и нещо много смъртно, залегнало в дълбочината на неясната му засега душа... Аха, съществото засилва склонността си към метаморфозните закачки – туй, което е на пода, все повече наподобява крака, а ето че и горе се очертават израстъци, които по-наглата фантазия би могла да приеме за ръце. Или лапи. Вече става по-забавно, една бездиханна доскоро маса, едно никакво тесто си позволява да се самоизвайва, да еволюира. На музиката ли се дължи? На красотата, която излъчва тялото ѝ? Трябва ли да предположи, че красотата на тялото ѝ е способна да очовечи материята? Тази многозначност на явлението я озадачаваше.

Слушай, Същество, да не би случайно да съм аз Красивото Живо Нещо за тебе? Защото за себе си съм само Едно Глупаво Нещо. Ти знаеш ли, че ТОЙ сега може би не е при жена си и децата си, може да е някъде другаде, а аз дори нямам правото да го проверя. Единственото, което мога, е да странствувам гола по килима, да слушам музика, да включа телевизора или пък да си избира един край по желание. Всъщност чакам звън. Но не на вратата, о, това се случва толкоз рядко,

аз се вслушвам само в телефона, ако го нямаше и телефонът, не знам, навярно щях да полудея.

Съществуването слушаше. И се местеше. Тя продължаваше да го осведомява, а то се местеше сантиметър по сантиметър. Докато разказваше за Неговите три деца, младата жена разсеяно зърна как по облегалката бе плъзнала една от лапите. Лапата се движеше бавно, внимаваше да не прекали, лапата се страхуваше. Когато младата жена разказваше за най-малкото му дете, крайчецът на лапата докосна рамото ѝ. Остана неподвижна в своето велико допиране. Младата жена усети докосването на непознатата материя, но така и не позна излъчва ли се от нея топлина, или не се излъчва. И докога ще продължава това? Лапата разбра, че е прекарила, тя се оттегли, младата жена въздъхна, отново се усмихна, усетила, че съществуването бе готово да се разпадне от щастие; то не можеше да изрази удоволствието, не знаеше как, само се превърна отново в топка, после в яйце, яйцето се раздвижи, разпусна се, в него нещо започна да пулсира, материята се разтегна в дължина, след това се издигна нагоре, целуна тавана, сниши се, просна се в ширина и това ѝ заприлича на протягане; гостът изразяваше опиянение, радост. И пак започна да демонстрира краката си, отново показва лапите си, а този път отгоре май поникна и глава. Интересно, помисли си Красивото Живо Нещо, има си хас!...

Лапата потегли отново на път по облегалката. Когато стигна до косата, тя потръпна, остана няколко секунди в покой. Красивото Живо Нещо пазеше самообладание. Лапата най-сетне се допря до косата и замря, потънала в блаженство. Младата жена си помисли тогава, че никой не е галил по-нежно и обожествяващо косата ѝ, тя бе удивена от деликатността на своя гост, но всичко у нея сега не е ли суета? Не се ли възхищава от възможностите си да събужда копнежи дори в една тестообразна смес?

Тя извърна глава към него, лицето ѝ изрази приветливост и доброта. Тази приветливост, изглежда, поощри надеждите на ухажора, той помилва плътно косата, а в това време формата му се удължаваше упорито, придобиваше все повече очертанията на човешкото тяло.

Моята красота е ненужна за Оня, помисли си младата жена, притежавам вътрешно присъствие и очарователно човешко дихание, което възбужда дори материята, а Оня не иска и да знае.

Но оттук нататък? Мога ли да спра развитието на събитията? Мога, аз съм силна, поне в този случай съм господар на положението, ухажорът ми е жалък, той се свива при най-лекото ми реагиране и все търси път към прозореца.

Младата жена избягваше неудобни мисли от рода на тази, да речем, че следобедната ѝ авантюра може да бъде резултат само на женска суета, окачествяваше я като победа на нейния чар, на стремежа ѝ безстрашно да изживее извънпланетно приключение – всичко май се свеждаше до нещо подобно. О, боже, всичко е тъй объркано. Дясната лапа продължаваше да гали косата ѝ. Но ето че по своя неизвестен засега път потегли и лявата лапа; тя нарастваше и се изкачваше нагоре, пак по облегалото, и полегна върху лявото рамо на домакинята, домакинята този път се помъчи да усети топлина по нея, но не усети, лапата не беше нито студена, нито топла, само беше нежна, нежност пулсираше в цялото “тяло” на ухажора, младата жена вече беше сигурна, че никой не ѝ е дарявал подобен устрем.

Главата обаче, главата, както до този момент се държеше като кротка заоблена изпъкналост, неочаквано се проточи, допря се до косата на домакинята и започна да я обсипва с целувки. Младата жена плесна леко немирника по “страната” и се изправи. Немирникът се оттегли в своя кът на канапето, сви се в невинна малка топка. Топката плахо наблюдаваше нервните крачки на младата жена по килима, по едно време тя рязко отвори прозореца и посочи с пръст. Топката постоя още малко на канапето, не ѝ се излизаше, по всяка вероятност на нея пък ѝ беше скучно там, където я пращаха, там няма нищо друго освен един следобед, а може би и нощ, безкрайни дни и нощи без нищо. Но тъй като младата жена посочи повторно навън, неканеният пластелинов гостенин се спусна на пода и се отправи към прозореца. Мина бавно край краката на голата млада жена, дори поспря, трудно му се стори да се откъсне от магията на своя идол. Озовал се до прозореца, изпъденият започна да набъбва, изнесе по-голямата си част на перваза и по-гледна към тази, която го пъдеше. Младата жена стоеше непоколебимо на мястото си. Изпъденият се покачи изцяло на перваза и отново погледна към идола си. Домакинята сякаш не може да издържи “погледа” му, обърна се към радиоапарата, намери нова музика. Непознатата материя стоеше скупчена на прозоречния праг. Домакинята се отпусна на канапето и зариде в шепите си. Непознатата материя потръпна, избра най-подходящия момент, отправи прощален поглед към голата плачеща плът и започна да изчезва към празнотата на открития град.

Младата жена се изправи и извика, сякаш изкрещя душата ѝ. Душата ѝ искаше да внуши на излитащата непозната фикция-гост, че не бива да я напуска, тъй като без него ще стане още по-страшно, и непознатата фикция-гост, изглежда, разбра това, върна се на перваза, откъдето видя как младата жена падна на канапето, потъна в плача си.

Изчезнала в сълзите си, младата жена не може да разбере най-обезпокояващото, тя не видя колко смело се свлече на пода непознатата материя, и вече като поканена, колко дръзко се източиха нагоре, от нея отново се отделиха израстъци, прилични на ръце, те рязко затръшнаха прозореца и го затвориха с превъртяване на дръжката.

Тя усещаше неопределено, че до нея става нещо още по-нелогично, долови го може би по това, че светлината на прозореца намаля – там вече стоеше не същество, а чудовище. То се стремеше да се превърне в човек. Докато младата жена се стараше да осъзнае новосъздаденото положение, Чудовището притича до вратата, чисто и просто пресече пътя ѝ към другата част на апартамента. Радиото разбра, че моментът не е подходящ за музика, и млъкна, но след няколко секунди напълни хола с вай-нежната мелодия на света. Чудовището направи първата си стъпка. Тя се дръпна назад, а след туй се втурна към прозореца, отвори го и извика, но почти не чу гласа си, чу само града, неговия оръдеен изстрел от грохот и глъч. Чудовищното тесто се свлече в краката ѝ. Както би трябвало да се предположи, Чудовището бе паднало пред нея на колене, лапите му обгърнаха глезените ѝ, то бе вече хванало своя блян и, изглежда, нямаше намерение да го пусне. Младата жена трудно направи няколко стъпки към средата на хола, тя тътреше краката си, влачеше тестото със себе си, а тестото неусетно пълзеше нагоре по тялото ѝ, все по-определено се превръщаше в човек и това все не му се удаваше, получаваше се нещо като горила – еволюция на тестената маса в допира ѝ до топлата женска плът.

Израстъците-ръце, след като се удължиха достатъчно, отделиха от себе си пръсти, подобно нещо се случи и с израстъците-крака, после дойде ред на главата – масата упорито се стремеше хъм хармонията на мъжкото тяло, изглежда, Чудовището страстно желаше да бъде харесано от идола си, докато идолът гледаше да се измъкне от примката и никак не желаше да знае, че допирът до него предизвиква най-чудесната магия – очовечаването. Може би е потребно още мъничко, само вътрешното съгласие на жертвата. Докато Чудовището обсипваше лицето и очите ѝ с целувки, жертвата би трябвало да отвърне само на една от тях, но тя нямаше нито желание, нито смелост за това, жертвата бе жертва на предубежденията си към чудовищата. Нападателят пламтеше от любов и обожание, той целуваше, целуваше и тръпнеше и само един подаден от жертвата знак може би щеше да го превърне в Херкулес, но това засега не ставаше. Като продължаваше да я притиска и целува, ръцете му усещаха, че топлината на младата жена чезне, а тялото ѝ ставаше все по-тежко и все по-негово. Накрая похитителят хвана раменете ѝ, взря се в лицето ѝ, потърси живота в очите ѝ, разтърси я, но тъй като не намери ни най-малката искрица от него, обхвана тялото ѝ и го вдигна. Главата, ръцете и краката на младата жена увиснаха. Чудовището я разтърси още веднъж и сякаш се озърна безпомощно, чудеше се какво да предприеме, а накрая се изправи пред отворения прозорец. То вдигна жертвата високо, може би я показваше на града. Видя покривите, чу далечното буботене, постоя още малко, целуна челото на жената и прекрачи перваза. Но преди да излезе, удари го звънът на телефона. Чудовището се върна заедно с тялото, вдигна непохватно слушалката, без да знае какво да прави с нея. Докато я разглеждаше, през слушалката се чу далечен глас: Мила, разбери ме, не мога и утре, нито другиден, чак в понеделник. Ще прием кафе там. Чуваш ли? Защо не говориш? Казах ти нещо, говоря, реагирай. Ало, защо мълчиш? Върви по дяволите!...

Чудовището погледа още известно време замлъкналата слушалка в ръката му, сякаш се чудеше какво да я прави, накрая просто я пусна. Слушалката падна край масичката и се залюля на шнура си. Чудовището грижовно и с любов прегърна жертвата си, прекрачи за сетен път прозореца и понесе своя красив товар срещу нахлуващия шум.

ИСТОРИЯ С ЛЕБЕД

В редиците на ятото се понесе мълва, патиците започнаха да си шептят и да се оглеждат; подозренията, възникнали от известно време насам, се оправдаха.

– Виж ти! – рече някой.

– Ами то, наистина... – отвърна друг. – Ами сега?

– Ръководството се събра за случая – подхвърли трети.

Ръководството на ятото се оттегли в най-гъстата част на тръстиката.

– Говорете – предложи старейшината.

Членовете на ръководството мълчаха, какво да говорят, всичко беше ясно.

– Хайде – подкани повторно старейшината, – казвайте кво да правим, пръкна се от нашите яйца, вече е между нас.

Старейшината погледна към водача, водачът примигна няколко пъти.

– Вижте какво – подхвана той, – засега го виждаме само ние, той не може да се забележи, а и не знае какво е. Най-добре е да си мълчим, никой да не му казва, че е лебед. Това предлагам, това измисли главата ми.

Настъпи мълчание. Ръководството обмисляше.

– Добре – обади се най-после старейшината, – така ще стане, няма да му казваме, нека си живее между нас, сивите патки, и да се мисли за сива незабележителна патка. Разпространете сред ятото никой да не му продумва дума по въпроса! Особено младите, глупавите.

Патиците сториха тъй, както те бяха намислили, ятото заживя ежедневието си, всичко сякаш потръгна.

Но ето че се наложи повторно свикване на ръководството.

– Мама му стара! – въздъхна някой.

– Да бе... – подхвана втори, но млъкна.

– Уж си казвам “няма да гледам натам”, пък гледам. Викам си “виж какво, не му обръщай внимание”, пък му обръщам внимание.

Да, ятото бе заживяло неспокойно, по повод и без повод всеки поглеждаше към оформящия се лебед, наблюдаваше го, съзерцаваше, забравяше за другите неща.

– Разстроихме живота си – съгласи се водачът. – Вместо да си гледаме ежедневието и сивотата, всички гледаме него. Кажете какво да правим. Не можем да го прогоним я.

Всички наведоха глави. Да го изгонят беше жестоко, нямаха такива традиции.

– Думай! – обърна се водачът към втория по възраст паток. – Кажи как да излезем от ситуацията.

Вторият по възраст паток примигна няколко пъти.

– Няма как, ще го намацаме.

Членовете на ръководството въздъгнаха. Притичаха да привикат лебеда. Лебедът пристигна и членовете на ръководството се заеха с мацането. Нацапаха хубаво перушината му с кал и му казаха: “Това си ти, да знаеш.”

Лебедът се учуди, но какво да прави, отплава си и се смеси с патките. Патките го видяха и си казаха: “Ух, че мръсна птица!” И вече сякаш не го забелязваха.

Но ето че дойде време за третото събиране на ръководството: за да се храни, младият лебед трябваше да лови риба, за да лови риба, трябваше да се гмурка, а като се гмуркаше, измиваше полепналата по перушината кал.

– Е? – запита старейшината.

– Не можем да го оставим гладен – отвърна някой.

– Но калта пада, младокът става лебед.

– Ще му забраним да се гмурка, той е изпълнителен.

– Но ще умре от глад.

– А иначе ще разбере, че е лебед!

– И после ела да видиш какво става с ятото.
– Повикайте го! – нареди водачът.
Повикаха го и го намацаха хубаво с кал.
– Виж какво – рече водачът, – отсега нататък няма да мислиш за прехраната си, няма да се гмуркаш. Ние ще те храним.
– Добре – съгласи се съгласяващият се на всичко лебед и се оттегли.
Така заживя ятото вече – лебедът си плаваше мръсен сред сивотата, не ставаше нужда да се гмурка за храна, хранеха го патките.
Но ръководството се събра още веднъж. Сега пък трябваше да решава въпроса с утихването на вятъра. Утихването на вятъра щеше да направи повърхността на езерото огледална, а в такава вода всеки може да се огледа и после иди да кажеш на лебеда, че не е лебед, ами нестандартна патка.
– Ще му забраним да влиза във водата – предложи някой.
Предложението се прие, забраниха на лебеда да влиза във водата, наложиха му да живее на брега.
Но в хубав бистър ден прелетя ято лебеди. Без да знае защо, младият мръсен лебед разпери криле и вече нищо не можа да го спре. Той се издигна и изчезна в белотата.
– Слава богу! – въздъхна един от членовете на ръководството.
– Това е вече друго – подкрепи го водачът. – Сега трудно ще се разбере колко сме сиви.
– Но най-важното е, че ще изчезне завистта – допълни мъдро старейшината.

ТУР ЗА ОВАЦИИ

Тази сутрин Маноли се надигна от леглото по-късно и вместо да тръгне към лодката, извърна се към съквартиранта си; бедни сме, Мечо, много сме бедни и сме незначителни. Мечока, който гледаше от дъното на колибата, бе изненадан най-вече от печалния тон, но му стана почти ясно, че днес няма да излизат на риболов или нещо подобно. Той стоеше и чакаше да му се дадат по-големи обяснения, господарят на колибата и лодката би трябвало да направи това. Маноли ритна една туба, дръпна предпазната рибарска мрежа на вратата и излезе. На изток небето прегаряше, а между тръстиките береше душа нощният бриз, в блатото куркаха костенурки, от водите му излиташе онова тайнствено и заемащо мястото си в деня нещо, но какво беше то, както винаги, не можеше да се разбере. Лодката лежеше като замръзнала в ръкава, насечена с правите линии на тръстиковите мечове. Денят напредваше навсякъде, не можеше да проникне само в колибата, там смърдеше на мрак и застоен въздух, вонеше на убивани през годините мухи и комари. Бедни сме, обърна се този път Маноли към слънцето, много сме бедни и като ни види човек, трябва да плюе. Мечока седна наблизко и постави дългите си ръце на коленете. Мечок, кажи, не сме ли мизерно бедни? Мечока не каза нищо. Не ти ли се пие уиски, кажи, но не на къмпинга, а сред богати и много красиви хора!... Мечока знаеше къде се намират богатите и красиви хора, но дотам имаше не по-малко от дванайсет мили и повече, това е време, гориво, не, Мечока не е и допускат

подобен вариант за днес; той все още седеше и гледаше в ръцете си, сякаш търсеше там смисъла на предложението.

Манולי се приближи до мивката, насапуниса бронзовото си лице и започна да се бърсне; по средата на бърсненето влезе в колибата и натисна бутона на транзистора, с което освободи духа на някакъв заключен в кутията ритъм, ритъмът изхвърча на свобода и затресе утрото. Самобърсначката сновеше плътно и леко върху кожата му, разкриваше прелестни бръчици; запомнете, вече не става дума за някогашния Манולי, сега Манולי приближаваше седемдесетте, някогашната му игрива жълта косичка вече е синкавобяла, тя пак го краси, но вече е кацнала върху жилаво спечено тяло, което никога не би пропуснало възможността да покаже, че не се предава, особено когато трябва да го доказва с движенията си – в движенията му има нещо не само жилаво, те са направо жизнерадостни.

Мечока погледна още малко ръцете си и взе също да се бърсне, по неговата грозна кожа ножчето се измъчваше и стенеше. Манולי обра последния сапун под носа си и внезапно запя, после размахна ръце и заигра в ритъма на румбата, макар че в транзистора не ставаше въпрос за румба, там ставаше въпрос за по-нови неща, твърде чужди нему, знаеше горе-долу само названията им; Манולי подобно самотен мореплавател лъкатушеше през времето с колибата си, блатото, морето и котките, които умираха и се раждаха, той поддържаше връзка със света само с телефонкена си, който му съобщаваше някои координати, не винаги необходими.

Потеглиха през море с цвят на калай право към другия бряг на Бургаския залив, почти към най-отдалечената му точка, сърцето на двигателя биеше тихичко, лодката се плъзгаше достолепно сред най-простия от всички прости светове, създадени само от две плоскости – едната горе, другата долу. Мечока, навлякъл кафявия си раиран панталон, който минаваше за официален, беше успял да заспи върху кубрика, а Манולי седеше до руля, гол, с прочутите си жълти бански гашета голдфиш, крпнати вече на две места, отънели, герб на стара бойна слава, от времето, когато притежателят им печелеше състезанията по скок във вода от трамплин; бойно знаме, развявано по всички плажове на залива. Мълчаливи гларуси пронизваха въздуха, души на удавници излизаха от дъното и се пукаха като мехурчета с един-единствен възглас: А, че то нищо!, някъде някой приготвяше вятъра за деня, някой мълчеше многозначително.

Слънчев бряг показва най-напред хладния си бял мираж, но много скоро миражът се оказва купчина от правоъгълници – несериозно изглеждащи хотели, по които сигурно са умували колективи и комисии, пресмятали са ги инженери, начертавали са ги архитекти, със строго съобразени прозорци и тераси. Разминаха се с няколко яhti, край тях профучаваха глисери, тези нахални механични животни размърдаха мъдрата повърхност на водата и всичко отиде по дяволите, после се юрнаха и водните ски – същият шум, същото пренебрежително око на някой фукльо, наобиколиха ги уиндсърфисти, всяко от техните платна се стараше да бъде по-цветно и по-ярко; удари ги гъста бензинна воня и едновременно с това, още като изключиха двигателя си, гръмна плажната глъч. Манולי пусна котва, за да се огледа и съвземе, на него му се стори, че картината се оказва обезпокоителна – в цялата раздвижена или стояща на място панорама имаше нещо заплашително. Мечока погледна шефа си, след това погледна панталона си. Манולי разкъса

пакетче ротмън и запуши, изобщо търсеше да се улови за сламка, трябваше му опора, нещо ставаше със самочувствието му. Отвори шкафчето и измъкна новата си парадна униформа. Най-напред навлече лимоновожълта памучна фланела, на нея бе изобразен китоловен ветроход от миналото столетие, под кораба на латиница и дъговидно бе написано Нантъкет. Тази фланелка бе определена да се превърне в ново бойно знаме за бившия шампион по скокове във вода от трамплин, да смени до известна степен отишлите си по реда гащета голдфиш. За долу следваше втората изненада – ослепително бели джинси; и тъй като на Манולי изобщо му липсваше задник, панталонът се впи в него и придаде на фигурата му още по-сериозна изящност. Сандалите не отстъпваха нито на панталона, нито на фланелката. Към всичко туй се придаваха солидна газова запалка, цигарите ротмън, за които вече стана дума, и коланът, разбира се, от истинска кожа.

Оставаше открит само един въпрос – на кое място да излязат; друг не по-малко важен въпрос – дали пък няма да ги изгонят; лодката, с която Манולי обираше овации там, тук приличаше на тапа, една нищо и никаква тапа. Но никой не им обърна внимание, насочиха се към мостика, хвърлиха повторно котва и се швартоваха по завиден начин, само че и този път никой не забеляза това, да го оцени. Погледни се поне в огледалото бе, глупако, среши косата си, слизаме не къде да е, а на Слънчев бряг, центъра на красотата, тук по възловите места работят поне хиляда души, които ме познават, а тези, които не ме познават, поне са чували за мен. Мечока се погледна в огледалото, но то сякаш не го посъветва да употреби гребен, докато Манולי си поигра доста с косичката. Мечок, това, което виждаш, не е обикновен кораб, а китоловен, разбираш ли, а долу пише Нантикът; ще видиш, че тук никой няма да извади същата фланелка. Мечока примигна и погледна панталона си. В този панталон се губиш като карфица, приятелю, ако искаш да ти купим нов. Вместо да му отвърне, Мечока повдигна панталона си и придърпа колана му с още една дупка, панталонът се сгърчи повече, някъде гайките му се приближаваха, а райетата горе се деформираха. От мостика двамата се извърнаха и погледнаха плаващото си съкровище, лодката им се стори далеч по-хубава от яхтите и глисерите наоколо, Манולי я намери за твърде миловидна със старата си гемиджийска концепция.

Едва си проправяха път през голотата, момичетата край тях бяха като бисери, безброй много и прекалено бляскави бисери, нагъсто, допираха се, някои показваха гърди, други задничета, всичко хвърчеше навън, радваше се на слънчевата си свобода, дишаше, перчеше се с каквото можеше, и какви очи, боже мой, какви очила и какви коси, какво разнообразие на дрехи и бански костюмчета. Манולי се изпъна както трябва, но за съжаление тук нямаше достатъчно свободно място, за да разгъне походка, те просто трябваше да се провират. Манולי обърна внимание на Мечока, че банските костюми са се смалили бая и ако продължава така, след време неминуемо ще изчезнат, но за съжаление ние няма да сме живи да видим това неминуемо чудо на живота. Думата неминуемо беше любимата му дума: неминуемо ще заседнем, неминуемо ще се ударим в кея, в тази неминуемо ще се влюбя... Мечок, сега разбра ли колко сме бедни и как сме се забутали в оня комарник, а тука тече златна река, живот, виж тай. Мечока видя, лицето му си остана все пак сериозно, ала това му се удаде трудно и Манולי се усмихна. Някога беше фрашкано край мен от подобни, забеляза той, но добави: не точно същите,

мамицата му на живота, сега ги пуца по-хубави, много хубави жени са пуснали напоследък бе, Мечок, това на нищо не прилича и неминуемо ще причини катастрофа. Наистина жените край тях бяха хубави, те виждаха само тях, грозните и мъжете не. Манולי вървеше и беше сигурен, че ще го забележат, защото така е било и нямаше причини да не е. Засега напредваха срещу златната река от слънце и свежи уханни кожи, гледаха сградите, вираха се във фирмите им, просто не знаеха откъде да започнат, Манולי искаше да пие, да стреля при флиперите, да се вози на влакчето и, разбира се, накрая неминуемо да прекара три часа в стаята на някоя от тия рибки, да ги поучи, да им покаже някои неща. Усмиваше се, Мечока го принуждаваше непрекъснато да се усмивва, тъй като Манולי знаеше добре какво привлича погледа на съдружника му – съдружникът му се вглеждаше в пъповете, имаше слабост към пъповете на жените, според него всяка дама се състои преди всичко от пъп, той е възел, от пъпа започва човекът, започва всичко. Сега разбра ли какви пъпове има по света? – запита Манולי. Мечока продължаваше да мълчи. И пъповете се промениха, Мечок, но по мое мнение в този хотел има хладно заведение. Мечока не възрази, той направо сви към посоката.

Мечок, какво ще кажеш, запита Манולי, като огледа обстановката, не сме ли унищително бедни с това наше заточение в блатото, сравни туй с колибата и ще разбереш защо те доведох. Но Мечока упорито отказа да пие уиски, настояваше за бира. Манולי се хвана за главата и поръча; преди да се спре на уискито, поиска да му се изброят марките, изброиха му ги, той помисли, помисли и изрази категоричното си предпочитание към джони уокър, заяви на келнера, че джони уокър все пак си остава джони уокър, а келнерът се съгласи и изчезна да изпълни поръчката: без лед, само студена кока-кола и радебергер за оня, потънал в широкия раиран панталон. Манולי пиеше сладко и не толкова бавно, защото им предстоеше да пият на още няколко места, да поиграят на ротативка и преди всичко, ако може, да поканят някоя от перличките на обяд или кафе. Дватам излязоха и отново тръгнаха между тъмните гладки кожи, в една от алеите мина празно такси, наеха го, то ги премести бързо на още по-оживено място, и отново тръгнаха, морският вятър ги намери на една пъстра тераска под канадски тополи, листата на дърветата заиграха, Манולי вдигна нос към тях и усети своя приятел в ноздрите си. По този повод ще глътнем още малко джони уокър, изрече леко Манולי, а след това неминуемо ще загубя десет лева на ротативките. Стана така, както каза – той изпи джони уокъра си, Мечока една загорка, а после ръката на Манולי хвана ръчката на автомата и запуска жетоните. Когато загуби трийсет лева, Мечока поиска да заплаче, но се сети, че днес е ден на удоволствията, и преглътна сълзите си. Вместо перлички поканяха две перли по на петдесет години, те се кискаха и искаха да знаят къде ги канят, Манולי заяви: където искате вие, но поканените удавиха сериозната оферта в кикот и изчезнаха. Манולי се погледна в едно огледало и се хареса, ами нищо не му липсваше в края на краищата, какво – строен, слаб, жилив като дрян, собственик на моторница и тръстикова вила край морето, пачката от банкноти издува панталона му, дори крива походката му и китоловният кораб непрекъснато трябва да коригира курса си.

Слънчев бряг кипеше, животът и перличките пулсираха по пясъка, алеите и заведенията, Манולי и Мечока виждаха само тях, те дори не допускаха, че има мъже, старци, бабички, чистачи и чистачки, келнери, в краен случай виждаха и

сервитьорките, но и сервитьорките отказваха. Какво става със света? – запита се Маноли, нещо се е променило, изглежда, че се очакват събития. Качиха се на влакче, ядоха телешко печено, пиха евксиноградско (Мечока направи компромис, предаде каузата на бирата), изкачиха се на просторна тераса, пиха кафе, обясниха на немска група, че големите са гларуси, а малките чайки. Маноли посочи далеч през морската шир и спомена думата колиба, придружи я с думата тръстика, той каза на немците, че на другия бряг на залива има тръстикова колиба, потънала в тишина и чапли, много чапли, водни костенурки, котки, два пъти на ден риболов – той изстреля всички думи срещу групата, като искаше да ѝ каже, че е готов веднага да я натовари на кораба си и да я отведе, но групата разбира ли от дума, групата само недоумяваше чак до момента, в който собственикът на лимоновожълтата фланелка с издутите платна махна нервно с ръка и яростно плати с цяла банкнота. Мечока тръгна след него, обърна се към групата, за да се поизвини, и когато тръгна повторно, препъна се и едва не падна на плочите.

Влязоха във всички заведения на комплекса, пиха навсякъде, Мечока също мина на уиски и от този момент нататък Маноли започна да обяснява на келнерите, че се казва Маноли, че навремето не е отстъпвал първото място по скокове във вода от трамплин и това години наред, келнерите изслушваха всичко внимателно, Маноли плащаше бакшишите предварително, за да го слушат. Те обиколиха всяко кътче на Слънчев бряг, проникнаха и до неизвестни, ненужно според тях места, слизаха от таксите и поръчваха да ги вземат от същото място след десет минути, докато накрая Маноли заповяда да ги отведат на мостика.

Лодката се гушеше между няколко яхти, в яхтите се смееха мъже и жени, бризът духаше кротко, сладко, денят се готвеше да си върви, а леговищната глъч се усилваше. Слънчев бряг очакваше нощта, за да се изрази още по-ярко.

Мечока отвърза при запален мотор, след това изтегли котвата и изтича към руля, тъй като Маноли то нямаше, липсваше, търсеше нещо за пиене в кабината и май че намери, защото се появи придружен от бутилка най-долнопробен ром, и то останал на дъното кой знае откога. Мечока гледаше пред себе си, внимаваше да не блъсне някого и напразно очакваше да чуе коментар. Нито дума. Когато лодката остана насаме с морето и светът отново се превърна в най-простия от всички прости светове и тогава Маноли продължаваше да мълчи, дори не надигна бутилката, тя остана сгушена в ръката му, тялото му бе обхванато от страшна слабост, удушено от жестока тъга. Маноли искаше, не че не искаше да се обърне към приятеля си, но се съмняваше, че ще бъде разбран, защото в края на краищата, като помисли човек, става много страшно, ами че то какво – там никой не го позна, никой не си спомни за него дори когато сам отвори въпрос за себе си, следователно човекът изчезва, пропада без следа, и то човек като Маноли, а какво остава до другите.

СЪДЪРЖАНИЕ

Светът.....	5
Страх.....	10
Ловецът на хациенди.....	24
Интервю.....	30
Комедия от настроения.....	47
Кристиян.....	54
Стена срещу вятъра.....	69
Пясък.....	74
Изкачването.....	79
Замъкът край езерото.....	101
Часът на източния бриз.....	110
Да погледаме как идва дъждът.....	114
Гняв.....	122
Гирлянди за мъртвите.....	128
Езеро за прелетните птици.....	133
Маса с бяла покривка.....	140
Високият етаж.....	145
Следобедът на едно чудовище.....	151
История с лебед.....	165
Тур за овации.....	168